

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ Α. ΚΑΚΡΙΔΗ
Ταχτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

ΕΚ ΤΩΝ

ΟΒΙΔΙΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ

ΕΙΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΝ ΕΝ Τῇ Γ' ΤΑΞΕΙ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΜΕΤΑ ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Τιμᾶται μετὰ τοῦ βιβλιοσήμου καὶ φόρου δρ. 12,60
Βιβλιόσημον καὶ Φόρος Ἀναγκ. Δανείου ἀξίας δραχ. 5.85
Ἄριθμὸς ἐγκυρικῆς ἀποφάσεως 20986
Ἄριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας 40595, 2/βρίου 1928

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»
50—Οδός Σταδίου—50
1928

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ Α. ΚΑΚΡΙΔΗ

Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

ΕΚ ΤΩΝ

ΟΒΙΔΙΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ

ΕΙΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΝ ΕΝ ΤΗΙ Γ' ΤΑΞΕΙ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΜΕΤΑ ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ¹⁴

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

50—Οδός Σταδίου—50

1928

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφὴν τοῦ
συγγραφέως καὶ τὴν σφραγῖδα τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς
«Ἐστίας».

ΤΥΠΟΙΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ

I, 1—4.

In nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora: di, coeptis (nam vos mutastis et illas)
Adspirate meis primaque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen!

II. PYRAMUS ET THISBE

IV, 55 — 166.

- 55 Pyramus et Thisbe, iuvenum pulcherrimus alter,
Altera, quas Oriens habuit, praelata puellis,
Contigas tenuere domos, ubi dicitur altam
Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.
Notitiam primosque gradus vicinia fecit,
60 Tempore crevit amor; taedae quoque iure coissent,
Sed vetuere patres; quod non potuere vetare,
Ex aequo captis ardebant mentibus ambo.
Conscius omnis abest, nutu signisque loquuntur,
Quoque magis tegitur, tectus magis aestuat ignis.
- 81 Postera nocturnos Aurora removerat ignes,

- Ut quos certus amor, quos hora novissima iunxit.
Componi tumulo non invideatis eodem!
At tu, quae ramis arbor miserabile corpus
Nunc tegis unius, mox es tectura duorum,
160 Signa tene caedis, pullosque et luctibus aptos
Semper habe fetus, gemini mōnumenta cruxis!
Dixit et aptato pectus mucrone sub imum
Incubuit ferro, quōd adhuc a caede tepebat.
Vota tamen tetigere deos, tetigere parentes:
165 Nam color in pomo est, ubi permaturuit, ater,
Quodque rōgis superest, una requiescit in urna.

III. ARACHNE

VI. 1—145.

- Praebuerat dictis Tritonia talibus aures,
Carminaque Aonidum iustumque probaverat iram.
Tum secum laudare parum est; laudemur et ipsae
Numina nec sperti sine poena nostra sinamus!
5 Maeoniaeque animum fatis intendit Arachnes,
Quam sibi lanificae non cedere laudibus artis
Audierat; non illa loco nec origine gentis
Clara, sed arte fuit: pater huic Colophonius Idmon
Phocaico bibulas tingebat murice lanas;
10 Occiderat mater, sed et haec de plebe suoque
Aequa viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes
Quaesierat studio nomen memorabile, quamvis
Orta domo parva parvis habitabat Hypaepis.
Huius ut adspicerent opus admirabile, saepe
15 Deseruere sui nymphae vineta Timoli,
Deseruere suas nymphae Pactolides undas.
Nec factas solum vestes spectare iuvabat:
Tum quoque, cum fierent; tantus decor adfuit arti:
Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes.
20 Seu digitis subigebat opus repetitaque longo
Vellera mollibat nebulas aequantia tractu,

Rango, tetigi, tacnum tangere

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

- Sive levi teretem versabat pollice fusum,
Seu pingebat acu : scires a Pallade doctam.
Quod tamen ipsa negat. tantaque offensa magistra
25 'Certet' ait 'mecum : nihil est, quod victa recusem'.
Pallas anum simulat falsosqee in tempora canos
Addit et infirmos baculo quo sustinet artus :
Tum sic orsa loqui : 'non omnia grandior aetas,
Quae fugiamus, habet : seris venit usus ab annis.
30 Consilium ne sperne meum ! tibi fama petatur
Inter mortales facienda maxima lanae :
Cede deae viniamque tuis, temeraria, dictis
Supplice voce roga ! veniam dabit illa roganti'.
Adspicit hanc torvis inceptaque fila relinquit
35 Vixque manum retinens confessaque vultibus iram
Talibus obscuram resecuta est Pallada dictis :
'Mentis inops longaque venis confecta senecta.
Et nimium vixisse diu nocet ! audiat istas,
Siqua tibi nurus est, siqua est tibi filia, voces :
40 Consilii satis est in me mihi. neve monendo
Profecisse putas, eadem est sententia nobis.
Cur non ipsa venit ? cur haec certamina vitat ?'
Tum dea 'venit !' ait formamque removit anilem
Palladaque exhibuit. venerantur numina nymphae
45 Mygdonidesque nurus, sola est non territa virgo ;
Sed tamen erubuit, subitusque invita notavit
Ora rubor rursusque evanuit, ut solet aér
Purpureus fieri, cum primum Aurora movetur,
Et breve post tempus candescere solis ab ortu.
50 Perstat in incepto stolidaeque cupidine palmae
In sua fata ruit ; neque enim Iove nata recusat
Nec monet ulterius nec iam certamina differt.
Haud mora ; constituunt diversis partibus ambae
Et gracili geminas intendunt stamine telas.
55 Tela iugo vincita est, stamen secernit harundo.
Inseritur medium radiis subtemen acutis.
Quod digit expedunt, atque inter stamina ductum
Percusso pavint insecti pectine dentes.

- Utraque festinant cinctaeque ad pectora vestes
60 Bracchia docta movent, studio fallente loborem.
Illic et Tyrium quae purpura sensit aenum
Texitur et tenues parvi discriminis umbrae,
Qualis ab imbre solet percussis solibus arcus
Inficere ingenti longum curvamine caelum,
65 In quo diversi niteant cum mille colores,
Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit :
Usque adeo, quod tangit, idem est; tamen ultima distant.
Illic et lendum filis inmittitur aurum,
Et vetus in tela deducitur argumentum.
70 Cecropia Pallas scopulum Mavortis in arce
Pingit et antiquam de terrae nomine litem.
Bis sex caelestes medio Iove sedibus altis
Augusta gravitate sedent ; sua quemque deorum
Inscribit facies : Iovis est regalis imago ;
75 Stare deum pelagi longoque ferire tridente
Aspera saxa facit medioque e vulnere saxy
Exsiluisse fretum, quo pignore vindicet urbem ;
At sibi dat clipeum, dat acutae cuspidis hastam,
Dat galeam capiti ; defenditur aegide pectus,
80 Percussamqne sua simulat de cuspipe terram
Edere cum bacis fetum canentis olivae
Mirarique deos ; operis victoria finis
Ut tamen exemplis intellegat aemula laudis,
Quod pretium speret pro tam furiis ausis,
85 Quattuor in partes certamina quattuor addit
Clara colore suo, brevibus distincta sigillis.
Threiciam Rhodopen habet angulus unus et Haemum,
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam,
Nomina summorum sibi qui tribuere deorum.
90 Altera Pygmæae fatum miserabile matris
Pars habet : hanc Iuno victam certamine iussit
Esse gruem populisque suis indicere bellum.
Pinxit et Antigonem ausam contendere quondam
Cum magni consorte Iovis, quam regia Iuno
95 In volucrem vertit, nec profuit Illion illi

Laomedonve pater, sumptis quin candida pennis
Ipsa sibi plaudat crepitante eiconia rostro.

Qui superest solus, Cinyran habet angulus orbum,
Isque gradus templi, natarum membra suarum,

100 Amplexens saxoque iacens lacrimare videtur.

Circuit extremas oleis pacalibus oras
(Is modus est) operisque sua facit arbore finem.

Maeonis elusam designat imagine tauri
Europam : verum taurum, freta vera putares :

105 Ipsa videbatur terras spectare relictas

Et comites clamare suas tactumque vereri
Adslientis aquae timidasque reducere plantas.

.....

127 Ultima pars telae tenui circumdata limbo
Nexilibus flores hederis habet intertextos.

Non illud Pallas, non illud carpere Livor

130 Possit opus : doluit successu flava virago

Et rupit pictas, caelestia crimina, vestes,
Utque Cytoriaco radium de monte tenebat,

Ter quater Idmoniae frontem percussit Arachnes.

Non tulit infelix laqueoque animosa ligavit

135 Guttura ; pendentem Pallas miserata levavit

Atque ita 'vive quidem,' pende tamen, improba', dixit

'Lexque eademi poenae, ne sis secura futuri,

Dicta tuo generi serisque nepotibus esto!'

Post ea discedens sucis Hecateidos herbae

140 Sparsit, et extemplo tristi medicamine tactae

Defluxere comae, cum quis et naris et aures.

Fitque caput minimum, toto quoque corpore parva est;

In latere exiles digiti pro eruribus haerent,

Cetera venter habet, de quo tamen illa remittit

145 Stamén et antiquas exercet aranea telas.

IV. PHILEMON ET BAUCIS

VIII, 611—724.

- Amnis ab his tacuit ; factum mirabile cunctos
Moverat : inridet credentes, utque deorum
Spretor erat mentisque ferox, Ixione natus
'Ficta refers nimiumque putas, Acheloe, potentes
615 Esse deos', dixit 'si dant adimuntque figuras'.
Obstipuere omnes nec talia dicta probarunt,
Ante omnesque Lelex animo maturus et aevo
Sic ait: immensa est finemque potentia caeli
Non habet et, quidquid superi voluere, peractum est.
620 Quoque minus dubites, tiliae contermina quercus
Collibus est Phrygiis, medio circumdata muro;
Ipse locum vidi; nam me Pelopeia Pittheus
Misit in arva suo quondam regnata parenti.
Haud procul hinc stagnum est, tellus habitabilis olim.
625 Nunc celebres mergis fulicispue palustribus undae.
Iuppiter huc specie mortali cumque parente
Venit Atlantiades positis caducifer alis;
Mille domos adiere locum requiemque petentes,
Mille domos clausere serae; tam en una recepit,
630 Parva quidem stipulis et canna tecta palustri,
Sed pia: Baucis anus parilique aetate Philemon
Illa sunt annis iuncti iuvenalibus, illa
Consenuere casa paupertatemque fatendo
Effecere levem nec iniqua mente ferendo.
635 Nec refert, dominos illic famulosne requiras:
Tota domus duo sunt, idem parentque iubentque.
Ergo ubi caelicolae parceos tetigere Penates
Submissoque humiles intrarunt vertice postes,
Membra senex posito iussit relevare sedili,
640 Quo superiniecit textum rude sedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimovit et ignes
Suscitat hesternos foliisque et cortice sicco
Nutrit et ad flamas anima producit anili

- Multifidasque faces ramaliaque arida tecto
645 Detulit et minuit parvoque admovit aëno,
Quodque suus coniunx riguo collegerat horto,
Truncat holus foliis : furca levat ille bicorni
Sordida terga suis nigro pendentia tigno
Servatoque diu resecat de tergore partem
650 Exiguam sectamque donat ferventibus undis.
Interea medias fallunt sermonibus horas
655 Concutiuntque torum de molli fluminis ulva
Inpositum lecto, sponda pedibusque salignis :
Vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo
Sternere consuerant, sed et haec vilisque vetusque
Vestis erat, lecto non indignanda saligno.
660 Adecuere dei. mensam succincta tremensque
Ponit anus, mensae sed erat pes tertius inpar :
Testa parem fecit ; quae postquam subdita clivum
Sustulit, aequatam mentae tersere virentes.
Ponitur hic bicolor sincerae baca Minervae,
665 Conditaque in liquida corna autumnalia faece
Intibaque et radix et lactis massa coacti
Ovaque non acri leviter versata favilla,
Omnia fictilibus ; post haec caelatus eodem
Sistitur argendo crater fabricataque fago
670 Pocula, qua cava sunt, flaventibus inlita ceris.
Parva mora est, epulasque foci misere calentes,
Nec longae rursus referuntur vina senectae,
Dantque locum mensis paulum seducta secundis.
Hic nux, hic mixta est rugosis carica palmis
675 Prunaque et in patulis redolentia mala canistris
Et de purpureis conlectae vitibus uvae ;
Candidus in medio favus est : super omnia vultus
Accessere boni nec iners pauperque voluntas.
Interea totiens haustum cratera repleri
680 Sponte sua per seque vident succrescere vina.
Adtoniti novitate pavent manibusque supinis
Concipiunt Baucisque preces timidusque Philemon,
Et veniam dapibus nullisque paratibus orant.

- Unicus anser erat, minimae custodia villae
685 Quem dis hospitibus domini mactare parabant;
Ille celer penna tardos aetate fatigat
Eluditque diu tandemque est visus ad ipsos
Confugisse deos: superi vetuere necari:
‘Di’ que ‘sumus, meritasque luet vicinia poenas
690 Inopia’ dixerunt; ‘vobis immunibus huius
Esse mali dabitur, modo vestra relinquite tecta
Ac nostros comitate gradus et in ardua montis
Ite simul.’ parent ambo baculisque levati
Nituntur longo vestigia ponere clivo.
695 Tantum aberant summo, quantum semel ire sagitta
Missa potest: flexere oculos et mersa palude
Cetera prospiciunt, tantum sua tecta manere.
Dumque ea mirantur, dum defleant fata suorum,
Illa vetus, dominis etiam casa parva duobus
700 Vertitur in templum: furcas subiere columnae,
Stramina flavescunt, adopertaque marmore tellus,
Caelataeque fores aurataque tecta videntur.
Talia tum placido Saturnius edidit ore:
‘Dicite, iuste senex et femina coniuge iusto
705 Digna, quid optetis’ cum Baucide pauca locutus
Iudicium superis aperit commune Philemon:
‘Esse sacerdotes delubraque vestra tueri
Poscimus, et quoniam concordes egimus annos,
Auferat hora duos eadem, nec coniugis umquam
710 Busta meae videam neu sim tunulandus ab illa’.
Vota fides sequitur: templi tutela fuere,
Donec vita data est; annis aevoque soluti
Ante gradus sacros cum starent forte locique
Narrarent casus, frondere Philemona Baucis,
715 Baucida conspexit senior frondere Philemon.
Iamque super geminos crescente cacumine vultus
Mutua, dum licuit, reddebat dicta ‘vale’ que
‘O coniunx’ dixere simul, simul abdita texit
Ora frutex: ostendit abhuc Thyneius illic
720 Incola de gemino vicinos corpore truncos.

Haec mihi non vani (neque erat, cur fallere vellent)
Narravere senes; equidem pendentia vidi
Serta super ramos ponensque recentia dixi:
'Cura deum di sint, et qui coluere colantur!'

V. ORPHEUS ET EURIDICE

X, 1—142.

- Inde per immensum croceo velatus amictu
Aethera digreditur, Ciconumque Hymenaeus ad oras
Tendit et Orpheus nequiquam voce vocatur.
Adfuit ille quidem, sed nec sollemnia verba
5 Nec laetos vultus nec felix attulit omen:
Fax quoque, quam tenuit, lacrimoso stridula fumo
Usque fuit nullospue invenit motibus ignes.
Exitus auspicio gravior, nam nupta par herbas
Dum nova naiadum turba comitata vagatur,
10 Occidit in talum serpentis dente recepto.
Quam satis ad superas postquam Rhodopeius auras
Deflevit vates, ne non temptaret et umbras,
Ad Styga Taenaria est ausus descendere porta:
Perque leves populos simulacraque functa sepulcro
15 Persephonen adiit inamoenaque regna tenentem
Umbrarum dominum, pulsisque ad carmina nervis
Sic ait 'o positi sub terra numina mundi,
In quem reccidimus quidquid mortale creamur,
Si licet et falsi positis ambagibus oris
20 Vera loqui sinitis, non huc, ut opaca viderem
Tartara, descendit, nec uti villosa colubris
Terna Medusaei, vincirem guttura monstri;
Causa viae est coniunx, in quam calcata venenum
Vipera diffudit crescentesque abstulit annos.
25 Posse pati volui nec me temptasse negabo:
Vicit Amor! supera deus hic bene notus in ora est;
An sit et hic, budito, sed et hic tamen auguror esse,
Famaque si veteris non est mentita rapinae.

- Vos quoque iunxit Amor, per ego haec loca plena timoris,
30 Per Chaos hoc ingens vastique silentia regni,
Euridices, oro, properata retexite fata !
Omnia debemur vobis paulumque morati
Serius aut citius sedem properamus ad unam.
Tendimus huc omnes, haec est domus ultima, vosque
35 Humani generis longissima regna tenetis.
Haec quoque, cum iustos matura peregerit annos,
Iuris erit vestri : pro munere poscimus usum.
Quod si fata negant veniam pro coniuge, certum est
Nolle redire mihi : leto gaudete duorum !
40 Talia dicentem nervosque ad verba moventem
Exsangues flebant animae : nec Tantalus undam
Captavit refugam stupuitque Ixionis orbis,
Nec carpsere iecur volucres, urnisque vacarunt
Belides, inque tuo sedisti, Sisyphe, saxo.
45 Tunc primum lacrimis victarum carmine fama est
Eumenidum maduisse genas ; nec regia coniunct
Sustinet oranti, nec qui regit imā, negare :
Eurydicensque vocant. umbras erat illa recentes
Inter et incessit passu de vulnere tardo.
50 Hanc simul et legem Rhodopeius accipit Orpheus,
Ne flectat retro sua lumina, donec Avernas
Exierit valles ; aut irrita dona futura.
Carpitur adclivis per muta silentia trames,
Arduus, obscurus, caligine densus opaca.
55 Nec procul afuerunt telluris margine summae :
Hic, ne deficeret, metuens avidusque videndi
Flexit amans oculos : et protinus illa relapsa est
Bracchiaque intendens prendique et prendre certans
Nil nisi cedentes infelix adripit auras.
60 Iamque iterum moriens non est de coniuge quicquam
Questa suo : quid enim nisi se quereretur amatam ?
Supremumque 'vale', quod iam vix auribus ille
Acciperet, dixit revolutaque rursus eodem est.
Non aliter stupuit gemina nece coniugis Orpheus,
65 Quam tria qui timidus, medio portante catenas,

Colla canis vidit ; quem non pavor ante reliquit,
Quam natura prior, saxo per corpus oborto ;
Quique in se crimen traxit voluitque videri
Olenos esse nocens, tuque, o confisa figurae,
70 Infelix Lethaea, tuae, iunctissima quondam
Pectora, nunc lapides, quos umida sustinet Ide.
Orantem frustaque iterum transire volentem
Portitor arcuerat : septem ille diebus
Squalidus in ripa Cereris sine munere sedit :
75 Cura dolorque animi lacrimaeque alimenta fuere.
Esse deos Erebi crudeles questus in altam
Se recipit Rhodopen pulsumque aquilonibus Haemum.
.....
.....

CYPARISSUS

106 Adfuit huic turbae metas imitata cupressus,
Nune arbor, puer ante deo dilectus ab illo.
Qui citharam nervis temperat arcum.
Namque sacer nymphis Carthaea tenentibus arva
110 Ingens cervus erat lateque patentibus altas
Ipse suo capiti praebebat cornibus umbras ;
Cornua fulgebant auro, demissaque in armos
Pendebant tereti gemmata monilia collo ;
Bulla super frontem parvis argentea loris
115 Vincta movebatur parilique aetate ; nitebant
Auribus e geminis circum cava tempora bacae.
Isque metu vacuus naturalique pavore
Deposito celebrare domos mulcendaque colla
Quamlibet ignotis manibus praebere solebat ;
120 Sed tamen ante alias, Ceae pulcherrime gentis,
Gratus erat, Cyparisse, tibi. tu pabula cervum
Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undam,
Tu miodo nectebas varios per cornua flores,
Nunc eques in tergo residens huc laetus et illuc
125 Mollia purpureis frenabas ora capistris.
Aestus erat mediusque dies, solisque vapore

- Concava litorei fervebant bracchia Cancri :
Fessus in herbosa posuit sua corpora terra
Cervus et arborea frigus ducebat ab umbra.
- 130 Hunc puer imprudens iaculo Cyparissus acuto
Fixit et, ut saevo moriente vulnere vidit,
Velle mori statuit, quae non solacia Phoebus
Dixit et, ut leviter pro materiaque doleret,
Admonuit ! gemit ille tamen munusque supremum.
- 135 Hoc petit a superis, ut tempore lugeat omni,
Iamque per immensos egesto sanguine fletus
In viridem verti coeperunt membra colorem
Et, modo qui nivea pendebant fronte capilli,
Horrida caesaries fieri sumptoque rigore
- 140 Sidereum gracili spectare cacumine caelum.
Ingemuit tristique deus 'lugebere nobis,
Lugebisque alios aderisque dolentibus' inquit.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΒΙΔΙΟΝ

Ο Πόπλιος Ὀβίδιος¹ Νάσων (P. Ovidius Naso) ἐγεννήθη τῇ 20 Μαρτίου τοῦ ἔτους 43 π. Χ. εἰς τὴν πόλιν Sulmo (γεν. Sulmonis), νῦν Sulmona, περὶ τὰ 90 χωμαϊκὰ μίλια πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ρώμης ἀπέχουσαν.

Ἡ οἰκογένειά του ἀπὸ πολλῶν γενεῶν ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἵππεων (ordo equester) ἐιχεν ἀδελφὸν πρεσβύτερον κατὰ ἐν ἀκριβῶς ἔτος, ἀλλ' ἐθρήνησεν αὐτὸν ἀποθανόντα πολὺ νέον, εἰκοσαετῆ περίπου.

Μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ εἶχε σταλῆ ἐνωρίς ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς Ῥώμην, ἵνα ἀκούσῃ ὁ ητορικὴν καὶ πολιτικὰς ἐπιστήμας. Ἄλλ' ἡ ἐν Ῥώμῃ τότε παρεχομένη παίδευσις δὲν ἥρκει εἰς τοὺς διψῶντας εὐρυτέραν μόρφωσιν, καὶ δὲ Ὁβίδιος, ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων (Κικέρωνος, Ὁρατίου...), ἐν ἡλικίᾳ 17 ἐτῶν ἤλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ('Αθήνας καὶ Μικρὰν Ἀσίαν), ἵνα γνωρίσῃ καλύτερον τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν.

Μετὰ διετῆ περίπου ἐν Ἑλλάδι διαμονὴν ἐπιστρέφων εἰς Ἰταλίαν διέτριψε χρόνον τινὰ καὶ ἐν Σικελίᾳ. Εἰς Ῥώμην ἐπανῆλθε μετὰ τριετῆ σχεδὸν ἀποδημίαν καὶ ἔλαβεν ὕστερον μόνον κατώτερά τινα πολιτικὰ ἀξιώματα² διότι, δὲς δὲ Ἰδιος λέγει, ἡ Μοῦσα ἔσυρεν αὐτὸν λεληθότως πρὸς τὴν ποίησιν. Οἱ ποιητὴς ἥθελε νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς συμβουλὰς τοῦ πρακτικωτέρου πατρὸς του, διτὶς ἀποτρέπων αὐτὸν ἀπὸ τῆς ποιησεως συχνὰ τοῦ ἔλεγεν δὲς δὲ Ὁμηρος μὲ δῆμην τὴν ποίησίν του «nullas reliquit opes», οὐδεμίαν ἀφῆκε περιουσίαν· ἀλλὰ ἐν ᾗ παρεσκεύαζε λόγους ὁ ητορικὸς πε-

¹ Ἀκριβέστερον Ὀσυΐδιος.
Θεοφ. Κακριδῆ. Ὁβίδιος. Ἐκδ. τετάρτη.

ζούς, ἵνα ἀσκηθῇ διὰ τὸ πολιτικὸν στάδιον, πᾶν δὲ τὸ ἔγραφεν ἡτο στίχος! Τόσον μεγάλη ἡτο ἡ περὶ τὴν στιχουργίαν εὐχέρεια του καὶ ἡ πρὸς τὴν ποίησιν κλίσις του, ἡ δποία καὶ ἐξενίκησεν εἰς τέλος. Ὁ Ὀβιδίος ἀφήνει τὴν περαιτέρω πολιτικὴν σταδιοδομίαν, ἥν εὑρίσκει «*maius suis viribus opus*», φορτίον βαρύτερον τῶν δυνάμεων του, καὶ ἀφιεροῦται ὅλος εἰς τὴν ποίησιν.

Τὰ πρῶτά του ποιήματα κατὰ τὴν τότε συνήθειαν ἀνέγγωσεν εἰς κύκλον φύλων δημοσίᾳ ἐν ἱλικίᾳ ὅχι πολὺ μεγαλυτέρᾳ τῶν 20 ἑτῶν. Ἐκ τῶν ποιημάτων τούτων ἐγνώσθη ἡ ποιητικὴ αὐτοῦ ἀξία, διὰ τὴν δποίαν καὶ ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὸν κύκλον τῶν ζώντων τότε δοκίμων ποιητῶν (Ὀρατίου, Προπετρίου καὶ ἄλλων).

Εὔπορος ὁν δὲ Ὁβιδίος καὶ ἀπηλλαγμένος τῶν βιοτικῶν μεριμνῶν ἡδυνήθη ν' ἀφιερωθῆ ἀπερίσπαστος εἰς τὴν ποίησιν καὶ νὰ καταλίπῃ ο ὑπὸ δλίγα κλασσικὰ προτίστα τῆς ποιητικῆς του ἰδιοφυΐας.

Ἐνυμφεύθη τοὶς καὶ ἀπέκτησε θυγατέρα ἐκ τινος τῶν τριῶν τούτων γάμων· οἱ δύο πρῶτοι γάμοι του ἦσαν ἀτυχεῖς καὶ διείσεύθην· ἀλλὰ μετὰ τῆς τρίτης συζύγου, ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Φαβίων (*Fabia gens*) ἐζησε μακρὸν καὶ εὐτυχῇ συζυγικὸν βίον.

Κατὰ τὸ ἔτος 8 μ.Χ. περιέπεσε δι' ἄγνωστον αἰτίαν—πολλὰ εἰκάζονται—εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου καὶ ἐξωρίσθη ὑπὸ αὐτοῦ εἰς τὴν Τόμιν (*Tomis*) ἢ τοὺς Τόμους (*Tomii*), πόλιν τῆς ἀρχαίας κάτω Μοισίας, τῆς σημερινῆς Δοβρουτᾶς, παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον, νοτιώτερον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουνάβεως. Οὕτε παρὰ τοῦ Αὐγούστου οὔτε παρὰ τοῦ διαδόχου ἔκεινου, τοῦ Τιβερίου, εἰ καὶ παρ' ἐκατέρου διὰ πολλῶν ταπεινῶν παρακλήσεων ἐζήτησε τοῦτο, ἔτυχεν ἀμνηστίας, ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς Ῥώμην, τὴν δποίαν διακαῶς ἐπόθει νὰ ἐπανίδῃ. Ἀπέθανεν ἐν τῇ ἐξορίᾳ περὶ τὸ 18 μ.Χ. Ἀκόμη ζῶν ἐζήτησεν δπως τούλαχιστον ἡ κόνις αὐτοῦ ἀποθανόντος ἀνακομισθῇ εἰς Ῥώμην καὶ ἀναπαυθῇ ἐν τῷ πατρῷ ἐδάφει· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο φαίνεται ὅτι ἐπέτυχεν ἡ πιστὴ σύζυγός του.

Οἱ κάτοικοι τῆς Τόμεως καὶ ζῶντα πολλαχῶς ἐτίμησαν τὸν ἐξορίστον ποιητὴν καὶ ἀποθανόντα. Ἀπὸ τοῦ 1886 ἐν τῇ σημερινῇ Κωστάντζα, παρὰ τὴν δποίαν πρότερον εἶχεν ἀναγγελθῇ ὅτι ἀνεκαλύφθη ὁ τάφος τοῦ Ὁβιδίου, ἔχει ἰδρυθῇ μνημεῖον εἰς αὐτόν.

Ποιήματα τοῦ Ὁβίδου.

I. Τὰ πρὸ τῆς ἔξορίας του ποιηθέντα :

1. Amores.	} Ερωτικὰ ποιήματα
τῆς νεανικωτέρας ἡλικίας
τοῦ ποιητοῦ.
2. Heroides καὶ Epistulae.	
3. Medicamina faciei.	
4. Ars amatoria ἢ ars amandi.	
5. Remedia amoris.	
6. Metamorphoses, 15 βιβλία, παίημα μυθολογικόν.
 7. Fasti, 6 βιβλία, ποιητικὴ ἔρμηνεία τοῦ ὁμαϊκοῦ ἥμερο-
 λογίου, τῶν ἔορτῶν κλπ., ἀτελὲς μεῖναν διὰ τὴν προλαβοῦσαν
 τὸν ποιητὴν ἔξορίαν.

II. Τὰ μετὰ τὴν ἔξορίαν :

8. Tristia.	} Παραπονετικὰ ποιήματα.
9. Epistulae et Ponto.	

‘Ο Ὁβίδιος ἐποίησε καὶ ἄλλα ὑποδεέστερα ποιήματα καὶ τρα-
 γῳδίαν Μήδειαν (Medea) πολὺ ἐπαινούμενην ὑπὸ τῶν παλαιῶν,
 ἡ δποία ὅμως, δυστυχῶς, δὲν ἔσωθη.

Αἱ *Μεταμορφώσεις* εἶναι τὸ ὀνομαστότατὸν ἔργοντοῦ Ὁβίδίου· εἰχεν ὅπ’ ὅψει του, δπως πάντες σχεδὸν οἱ ‘Ρωμαῖοι ποιηταί, Ἑλληνικὰ πρότυπα, ἐξ ὧν καὶ τὸ ὄνομα Ἐλαβε (Μεταμορφώσεις—Metamorphoses). Τὸ ποίημα τοῦτο ἐν δακτυλικῷ ἔξαμέτρῳ πραγματεύεται διαφόρους μύθους Ἑλληνικοὺς καίτινας ὁμαϊκοὺς ἀπὸ τῆς ἐκ τοῦ Χάος γενέσεως τοῦ κόσμου μέχρι τοῦ Γαῖου Ιου-
 λίου Καίσαρος, ἐν τοῖς δποίοις μύθοις ὑπάρχει πάντοτε *μεταμόρ-
 φωσις* τις, π. χ. τοῦ Λυκάονος εἰς λύκον, τῆς νέας Δάφνης εἰς
 δάφνην, τοῦ νέου Ναρκίσσου εἰς νάρκισσον τὸ ἄνθος... Ἐξευ-
 ρίσκει δὲ πάντοτε ὁ ποιητὴς συνάφειάν τινα ἀπὸ ἐκάστοι προη-
 γούμενου μύθου εἰς τὸν ἐπόμενον καὶ οὕτω τὸ ποίημα φαίνεται ἐν
 ὅλον συνεχὲς ἀπ’ ἀρχῆς μέχρι τέλους. Φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ τὸ
 ποίημά του αὐτὸ δ Ὁβίδιος προληφθεὶς ὑπὸ τῆς ἔξορίας δὲν ἥδυ-
 νήθη νὰ τὸ ἐπεξεργασθῇ τελείωσ· ἐν τῇ λύπῃ του μάλιστα ὅτε
 ἥκουσε τὴν ἔξορίαν του, ἔρριψε καὶ τὰς Μεταμορφώσεις εἰς τὸ πῦρ
 ὃς εἶχε καῦσει καὶ ἄλλα τινὰ *ἔλαττωματικὰ* (vitiosa), ὃς δ Ὁδίος
 λέγει, ποιήματά του ἀλλ’ οἱ φίλοι του εἶχον λέψει ἀντίγραφον
 τῶν Μεταμορφώσεων καὶ οὕτω διεσώθη καὶ τὸ ποίημά του αὐτό.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

I. ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

I, 1—4.

α'. Γλωσσικά.

Στίχ. 1. In nova... σύνταξον: animus (meus) fert (me) dicere formas mutatas in corpora nova—

mutatas formas μετάφρασις τοῦ μεταμορφώσεις (γενομένας)
nova corpora=νέα δημιουργήματα—fert (παρα)κινεῖ
animus = cupido, ἐπιθυμία
dicere = canere, νὰ φάλω.

Στίχ. 2. di κλητ.—coeptis meis δοτικὴ χαριστικὴ—et etiam—ilas δηλ. formas.

3. adspirate προσπνεύσατε οὐριοι, βοηθήσατε· μεταφορὰ ἐκ τῶν ναυτιλλομένων.

4. ad = usque ad—deducite καταγάγετε, διηγήθητε· μεταφορὰ ἐκ τοῦ νήματος, deducere filum=κλώθειν νήμα—perpetuum carmen = συνεχές, ἀδιάκοπον ὄσμα· ποίημα.

primaque... ἑξήγησον: καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ κόσμου ἀρῆς (ἀρξάμενοι) διηγήθητε συνεχὲς μέχρι τῶν ἡμερῶν μους ποίημα.

β'. Πραγματικά.

Στίχ. 3. di adspirate. Καὶ ἄλλοι ποιηταὶ καὶ μάλιστα οἱ ἐπιχειροῦντες νὰ φάλουν μακρὸν ποίημα κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐπικαλοῦνται τὴν ἔμπνευσιν καὶ ἐπικουρίαν τῶν θεῶν ἢ τῆς Μούσης, ἐκ μετριοφροσύνης, θέλοντες νὰ ὑποδηλώσουν ὅτι τὸ ἐπιχειρούμενον ὑπ' αὐτῶν ἔργον μόνον διὰ τῆς ἔμπνεύσεως τῶν θεῶν δύναται νὰ ἀρχῇ εἰς πέρας. Τοιαύτην ἐπίκλησιν κάμνει ὁ Ὁμηρος, Ἰλ. Α, 1 Μῆνιν ἀειδε, θεά, . . . "Οδυσ. α, 1 "Ανδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα...—ὅς Βεργίλιος Αεν. 1, 8 Musa, mihi causas memora... Πολλάκις ἐπαναλαμβάνουν τὴν ἐπίκλησιν καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ ποιήματός των, προκειμένου νὰ ἔλθουν εἰς τὴν διήγησιν σπουδαιοτέρουν καὶ δυσχερεστέρουν τινὸς μέρους αὐτοῦ, π. χ. Αεν. 7,37 Nunc age... Erato... .

coeptis... adspirate meis ὁ ποιητὴς ἐπιχειρεῖ νὰ ψάλῃ νέον ποίημα ἐπικόν, τὰς ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου μέχρι τῶν ἡμερῶν του μεταμορφώσεις, μέλλει λοιπὸν οἶνει νὰ ταξιδεύσῃ διὰ τῆς φαντασίας του ἐν μακρὸν ταξείδιον καὶ ἐπικαλεῖται τοὺς θεοὺς νὰ προσπνεύσωσιν αὐτῷ οὕριοι.

II. ΠΥΡΑΜΟΣ ΚΑΙ ΘΙΣΒΗ

(IV, 55 — 166).

55 — 64. 81 — 82.

a'. Γλωσσικά.

56 σύνταξον altera praelata puellis (omnibus), quas Oriens habuit—praelata προέχουσα, praefero προκρίνω, προτιμῶ—puellis δοτ.

57 contiguae domus αἱ συνεχόμεναι οἰκίαι—tenuēre=ἴα-
buēre, habitavēre—(ibi) ubi... (ἐκεῖ) ὅπου...

57-58 σύνταξον (ibi) ubi Semiramis dicitur cinxisse altam urbem cœtilibus muris· παρατηρητέα ἥ περιφρασις τῆς ἐννοίας **Βαβυλών**· ἥδύνατο νὰ εἴπῃ ἀπλῶς contiguas domos habuere Babylone.

59 notitia ἥ μεταξὺ τῶν νέων γνωριμία—primi gradus (amoris) τὰ πρῶτα βήματα τοῦ ἔρωτος—vicinia ἥ γειτνίασις, τὸ εἶναι γείτονας.

60 tempore σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι, μὲ τὸν καιρὸν—taedae αἱ δῆδες τοῦ ὑμεναίου—iure νομίμως, κατὰ τὰ νόμιμα τοῦ γάμου—coissent θὰ είχον συνέλθει, τ.ξ. θὰ είχεν ἐνώσει αὐτοὺς νόμιμος γάμος¹.

61 sed vetuere patres ἐνν. taedas iure coire—patres οἱ γονεῖς ἐκατέρου τῶν νέων, ὁ πατὴρ τοῦ Πυράμου καὶ ὁ πατὴρ τῆς Θίσβης, πρβλ. στίχ. 155 meus illiusque parentes.

61-62 σύνταξον (tamen) ex aequo captis mentibus ardebant ambo (Pyr. et Thisbe), quod (ardere ambos) patres

¹. Τὸ taedae δύναται νὰ ἐκληροθῇ καὶ ὡς γενικὴ πτῶσις ἔξαρτωμένη ἐξ τοῦ iure: iure taedas=iure matrimonii κατὰ τὸ δίκαιον, κατὰ τὰ νόμιμα τοῦ γάμου. Τότε ὑποκείμ. τοῦ coissent θὰ εἶναι Pyramus et Thisbe.

non potuerēre vetare. Ο παρατατικὸς ardebant=ἔξηκολούθουν νὰ ἀγαπῶνται—quod patres non potuerēre vetare πρᾶγμα τὸ ὄποῖον...

62 ex aequo... ardere=ἴσον ἔρασθαι ἀλλάλων (Θεόκρ. 18 52—53): ardere (amore)=φλέγεσθαι ἐξ ἔρωτος, φλογερῶς ἀγαπῶν.

captis mentibus (ἄπαξ ἀλούσης ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῆς ψυχῆς (τῆς καρδίας) αὐτῶν.

63 concius μάρτυς, δστις νὰ γνωρίζῃ τὸν ἔρωτα καὶ τὰς συνεννοήσεις των—loquuntur συνεννοοῦνται (ἀνυρολεξία).

64 quoque magis καὶ δσφ μᾶλλον—tegitur τὸ ὑποκείμ. ignis=amor) ἐννοεῖται ἐκ τῆς ἐπομένης προτάσεως—tectus.. σύνταξον (eo) magis aestuat tectus ignis—aestuo ἀνάπτω, ἐπιτείνομαι.

• •

61 postera aurora ἡ ἐπομένη (μιᾶς νυκτὸς) αὔγη, ἡμέρα—nocturni ignes τὰ νυκτερινὰ πυρά, δηλ. οἱ διστέρες—removerat ἐνν. ἡ ἀφαιρ. caelo· removens ἀπομακρύνω, φυγαδεύω.

62 pruinosaε heibae αἱ ὑπὸ πάχνης (pruīna-aε) κεκαλυμμεναι βοτάναι, φυτά—radiis ἐνν. suis ἀφαιρ. δργαν.

63 solitus locus ὁ συνήθης τόπος—coiere, coeo ἔρχομαι καὶ συναντῶμαι.

64 multa prius questi ἀφ' οὐ προηγουμένως πολλὰ ἐμεμψιμοίρησαν, διότι δὲν ἡδύναντο νὰ ἐναθῶσι διὰ γάμου, queror statuo, ut ἀποφασίζω, δπως.

64-65 σύνταξον statuunt, ut nocte silenti temptent fallere custodes foribusque excedere—nocte silenti ἐν σιωπῇ λῆ νυκτί, δηλ. ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ τῆς νυκτός, καθ' ἣν πάντες οἱ ἄνθρωποι κοιμῶνται καὶ εἶναι σιγὴ πανταχοῦ—foribus ἐκ τῆς θύρας (τῆς οἰκίας).

66 exierint τετελ. μέλλ., exeo—urbis quoque.. καὶ ἡ πρότασις αὕτῃ ἔξαρταται ἐκ τοῦ statuunt, ut...

67 neve sit... καὶ ἵνα μὴ πλαγηθῶσιν, ἵνα μὴ χάσῃ ὁ εἰς τὸν ἄλλον—spatiabitibus δοτ. πτώσ., κατὰ τὸ ἐννοούμ. ὑποκ. sibi ἢ ipsis, δπερ θὰ εἶναι ποιητ. αἴτ. εἰς τὸ γερουνδιακὸν errandum : ἔξήγησον: καὶ ἵνα μὴ πλανηθῶσι βαδίζοντες ἀνὰ τοὺς (ἔξω τῆς πόλεως) εὑρεῖς ἀγροὺς—lato arvo ἀφαιρ. τοπ.

88 convenient... lateantque καὶ ταῦτα ἔξαρτῶνται ἀπὸ τοῦ
statuunt ut...

89 niveis uberrima pomis ἀπὸ χιονολεύκους κατάφορτος
καρποὺς (μᾶρα).

90 arduus a-um ὑψηλὸς—conterminus a-um ὅμορος (cum
· terminus).

91 pacta τὰ μεταξύ των συμφωνηθέντα, paciscor-placent
ἔνν. sibi ἀρέσκουσιν αὐτοῖς, ἀποδέχονται ὡς καλὰ ἀμφότεροι—
λιx τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ή ἡμέρα —discedere εἰδ. ἀπαρ. discede
ἀποχωρῶ, ἀποχωρίζομαι· ἐνταῦθα ἐννοεῖται a caelo ή a terra.

β'. Πραγματικαί.

Τὰ κατὰ τὸν Πύραμον καὶ τὴν Θίσβην διηγεῖται μία ἐκ τῶν
θυγατέρων τοῦ Μινύου, βασιλέως τοῦ ἐν Βοιωτίᾳ Ὀρχομενοῦ, ἐν
τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς ἐριουργοῦσα μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν της
ἐν ᾧ χρόνῳ οἱ ἄλλαι γυναῖκες τοῦ Ὀρχομενοῦ ἀφήσασαι πᾶσαν
καὶ οἴκον ἐργασίαν ἐπιτελοῦσι τὴν ὁργιαστικὴν ἕορτὴν τοῦ Βάκχου
τὸν ὅποιον αἱ κόραι τοῦ Μινύου δὲν θέλουν νὰ παραδεχθοῦν ὡς
θεὸν καὶ νῦν τὸν Διός, διὸ καὶ τιμωροῦνται ἀργότερον μεταμορ-
φούμεναι εἰς νυκτερίδας.

Ο Πύραμος καὶ ή Θίσβη ἦσαν Βαβυλώνιοι (στίχ. 99).

Στίχ. 57-58 altam uibem ἐννοεῖ τὴν ὑψίτειχον Βαβυλῶνα.
muri coctiles τὰ δι' ὅπτῶν πλίνθων ἐκτισμένα τείχη: διετῶν
πλίνθων χρῆσιν εἰς τὸν τείχισμὸν τῆς Βαβυλῶνος ἀναφέρει καὶ
ὁ Ἡρόδοτος (I, 186), ἀλλ' ἐπὶ τῆς μεταγενεστέρας βασιλίσσης
αὐτῆς Νιτώκριδος ὅχι ἐπὶ τῆς ἀρχαιοτέρας Σεμιράμιδος.

62 captis mentibus πολλάκις οἱ ποιηταὶ ἔξεφρασαν τὴν ἀδυ-
ναμίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν ἀκόμη ν' ἀντιστῶσιν εἰς
τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ἐρωτος καὶ εἰκονικῶς αὐτὴν ὡς δεσμὰ
ἄλιτα παρέστησαν.

83 solitum locum: οἱ δύο νέοι εἶχον ἀνακαλύψει μέρος τι τοῦ
χωρίζογτος τὰς γειτονιὰς οἰκίας των τοίχου μυστικόν, διὰ τοῦ
ὅποιου ἥδυναντο καὶ διὰ λόγων, ψιθυρισμῶν, νὰ συνεννοῶνται.

85 custodes ἐννοεῖ τοὺς φύλακας, οὓς εἶχε καὶ τοῦ Πυράμου
καὶ τῆς Θίσβης ή οἰκία: ἐνταῦθα δὲ Ὁβίδιος ἔχει ὑπ' ὅψιν τους
τὰς ὁφραῖκὰς οἰκίας, αἱ διοῖαι κανονικῶς εἶχον δούλους φύλακας
ἐν τῇ εἰσόδῳ, θυρωρούς, οἵτινες ἐκαλοῦντο ianitores ή ostiarii.

88 busta Νινί ὁ τάφος (tumulus στιχ. 95) τοῦ βασιλέως τῆς Βαβυλῶνος καὶ συζύγου τῆς Σεμιράμιδος Νίνου.

89 ρομα γενικῶς δηλοῖ καρπὸν δένδρου οἰουδήποτε (μῆλον-malum, ἄπιον-pirum...)· ἐνταῦθα δηλοῖ τὸν καρπὸν νῆς μωρέας, μῆρυν, μῆρα, μοῦρα.

91 et lux tarde discedere visa est οὕτω πάντοτε οἱ ἀναμένοντες μέλλουσάν τινα στιγμὴν χρόνου,—ἔδω ὁ Πύραμος καὶ ἡ Θίσβη ἀναμένουν τὴν νύκτα,—διότι ἀναμένουν αὐτήν, εὔρισκουν τὸν μεταξὺ μεσολαβοῦντα χρόνον ὃς **βραδέως** (tarde) προχροῦντα, ἐν ᾧ πράγματι ὁ χρόνος ἔξακολουθεῖ νὰ ὁρέῃ πάντοτε λισταχῶς.

93-104.

a'. Γλωσσικά.

93 callida ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον εἰς τὸ Thisbe=τεχνήτρα ἡ Θ., μὲ πολλὸν τέχνην ἡ Θ. (callide).

per teuebras (μέσα) εἰς τὸ σκοτάδι, ἐπωφελουμένη τὸ σκότος—verso cardinem στρέφω τὴν στρόφιγγα (τῆς θύρας), στρέφω τὴν θύραν μὲ τὴν στρόφιγγα καὶ ἀνοίγω αὐτήν.

94 fallo fefelli... γελῶ, διαφεύγω τὴν προσοχήν τινος—sui εἶναι οἱ οἰκεῖοι τῆς Θίσβης—adoperio καλύπτω—vultus-us τὸ πρόσωπον· adoperta vultum ἔχουσα κεκαλυμμένον τὸ...

95 ad tumulūm εἰς τὸν τύμβον (τοῦ Νίνον)—dictāque sub arbore καὶ ὑπὸ τὸ δρίσθεν...

96 audacem γέν. θηλ., καρηγορ. εἰς τὸ ἐννοούμενον eam (Thisben).

96-97 σύνταξον ecce vénit leaena oblita (oblīto) sruimantes rictus recenti caede boum=ιδού... ἔχουσα τὸ ἀφρισμένον στόμα τῆς αἰμόφυρτον (ἀλλειμένον) ἐκ προσφάτου αἴματος βοῶν.

rictus-us τὸ ἡμιάνοικτον στόμα τῶν κυνῶν καὶ τῶν θηρίων.

98 depositura μέλλουσα θέλουσα νὰ καταπαύσῃ.

99 quam ἀλλὰ ταύτην.

100 σύνταξον et fugit trepido pede obscurum in antrum.

101 dám-que fugit (καὶ ἐν ᾧ ἔφευγε) φεύγουσα δὲ...—tergo ἀφαιρ., προσδιορίζει τὸ lapsa· ἔξήγησον: ἀφῆκεν δὲ λισθήσασαν ἐκ τοῦ νώτου τῆς τὴν καλύπτραν (μπερδίνα τῆς).

102 σύνταξον: ut leā saevā multā undā compescuit sitim
—ut ἀφ' οὗ...—compesco sitim κορέννυμι τὴν δίψαν—multā
undā ἀφαιρ. δργαν. Ὁ τύπος, lea, ἀντὶ leaena, εἶναι σπανιό-
τερος καὶ σχεδὸν μόνον ποιητικός.

103 dum redit, ἵδε σημ. στιχ. 101 dum fugit.

103-104 σύνταξον laniavit ore cruentato tenues amictus
forte inventos sine ipsā (Thi:be).

β'. Πραγματικά.

93 versato cardine αἱ θύραι τῶν ὁμοιαῖκῶν οἰκιῶν ἀνοιγό-
μεναι ἡ κλειόμεναι ἐστρέφοντο (versato) προσηρμοσμέναι διὰ δύο
στροφίγγων (cardines) εἰσερχομένων καὶ περιστρεφομένων τῆς
μιᾶς εἰς ὅπῃν ἐπὶ τοῦ ἀνωφλίου καὶ τῆς ἄλλης εἰς ὅπῃν
ἐπὶ τοῦ κατωφλίου ὑπάρχουσαν.

101 velān en-īnis ἡ amictis-us (στιχ. 104 ἦτο κάλυμμα
τοῦ νότου (καὶ τῆς κεφαλῆς), δτερ ἔφρόουν πρόσθετον αἱ ὁμοι-
μοῖαι γυναικεῖς, δτε ἔξηρχοντο ἐκ τοῦ οἴκου (ὅμοιόν τι πρὸς τὰς
σημερινὰς μπελερίνας).

105-127.

α'. Γλωσσικά.

105-7 σύνταξον Pyramus serius egressus vidit in alto
pulvere vestigia certa ferae (leaenae) expalluitque toto
ore—serius συγκρ. ἐπίρρο. ἐν θετικοῦ sero=ιογά, ὀψὲ—in
alto pulvere ἐν τῇ βαθείᾳ, πολλῇ... certa βέβαια, εὐδιάκοιτα,
φανερὰ—totoque ore expalluit καὶ ώχρίασεν ὅλος, καθ' ὅλον
τὸ πρόσωπον, expallesco.

107 ut vero καθὼς δέ, ἀφ' οὗ δὲ—veste n-yelamina (101),
amictus (104).

108 una duos διὰ τῆς πλησίον ἀλλήλων παραθέσεως λέξεων
ἀντιθέτου, ἔννοιας ἔξαιρεται ἡ σημασία καὶ ἡ ἀντίθεσις αὐτῶν.

109-112 ἡ ἔννοια είναι: Ἐκ τῶν δύο ήμιδν ἔρωντων, οὓς μία
καὶ ἡ αὐτὴ νῦν θὰ ἀπολέσῃ, θὰ μανατώσῃ, ἐκεινη μέν, ἡ Θίσβη,
ἥτις ἀπώλετο (θεωρεῖ αὐτὴν κατασπαραχθεῖσαν ὑπὸ τῆς λεαίνης),
ἥτο ἀξιωτάτη νὰ ζήσῃ μακρὸν χρόνον, ἐγὼ δέ, ὁ ὄποιος ζῶ
(nostra anima), είμαι ὁ αἴτιος (nostra anima nocens est;

(ego te peremī) ν' ἀπολεσθῇ ἔκεινη, διότι δὲν ἔσπευσα ἔδω-
ἔγκαίρως (nec prior huc vēni).

111 σύνταξον (ego) qui iussi, (ut tu) nocte venires in loca
plena metus· ή ἀναφορική πρότασις εἶναι ἀναφορ. αἰτιολογ.

Tὸ δὲ iubeo σοντάσσεται μετὰ τελ. ὀπαρεμφ ἡ μετὰ τελι-
κῆς προτάσσεως (καθ' ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ ut ἡ ἄνευ αὐτοῦ—
metus γεν. πιώσ. = periculi, πρβλ. ἐπίφοβος = ἐπικίνδυνος.

112 nostrum = meum.

113 scelerata viscera (πε=viscera mei, qui sum scele-
ratus—fero nōrsu μὲ ἄγριον, ἀνηλεές δῆγμα.

115 timidi γεν. κατηγορ. = δειλοῦ (ἀνθερῶπου ἕδιον).

116 tollit σηκώνει ἐκ τῆς γῆς καὶ παίρνει—pactae arboris
ἴδε στίχ. 95 dictā sub arbore.

117 utque ἕδε στίχ. 102 καὶ 107—σύνταξον utque dedit
lacrimas notae (vesti), (utque) dedit oscula (notae) vesti—
notae=amicae, caraē.

118 accipe nunc nostri quoque sanguinis haustas δέξαν-
τῷρα καὶ τοῦ ἕδικοῦ μον αἷματος τὸ πόμα, δηλ. πίε, βάψου καὶ
μὲ τὸ ἕδικόν μον αἷμα, ὃς ἐβάφης καὶ μὲ τῆς Θισβῆς τὸ αἷμα.

119 σύνταξον demisit que in ilia (sua) ferrum, quo (ferro)
erat accinctus· demitto βυθίζω—ilia πληθ. μόνον, οἱ λαγόνες,
τὰ σπλάχνα—ferrum μετωνυμικῶς = ensis ἡ gladius.

120 σύνταξον nec mora (suit), (sed) traxit moriens (fer-
rum) e vulnerē ferventi οὐδὲ ἐβράδυνεν, ἀλλὰ... traho ἀπο-
σπῶ vulnerū fervens τὸ ζεστόν, τὸ νώπον τραῦμα.

121 ut iacuit... ὃς ἔπεσεν—emicat alte ἀναβλύζει, ἀνα-
πηδᾷ, πετειέται ὑψηλά.

122 non aliter quam οὐκ ἄλλως ἡ (ὅπως·sicut...) cum...
scinditur δταν σχίζεται, δήγνυται, σπᾶ... fistula-ae σωλήν—
vitiato plumbō ἐλαττωματικοῦ καταστάντος, βλαβέντος τοῦ μο-
λύβδου (ἀφαιρ. ἀπέλ.) ἡ: μὲ ἐλαττωματικὸν μόλυβδον (ἀφαιρ.
ἴδιοτ. εἰς τὸ fistula),

123-4 σύνταξον et eiaculatur tenui stridente foramine
longas aquas atque rumpit ictibus aera—eiaculor ἀποθετ.
ἔκσφενδον—tenui stridente foramine ἀφαιρετ. τοπικὴ=διὰ
μέσου λεπτῆς.... —eiaculatur longas aquas = eiaculatur

longe aquas.—rumpo ictibus aera ὁγγυνμι διὰ πληγμάτων τὸν ἀέρα, πλήττω τὸν ἀέρα.

125 arborei fetus—poma (στ. 89)—aspergine caedis ὑπὸ τῶν ὁνίδων τοῦ αἴματος—in atram faciem εἰς ἔρυθρὸν βαθὺ χρῶμα.

126-7 σύνταξον sanguine madefacta radix tingit pendentia mora purpureo colore δὶ' αἴματος βαφεῖσα (ὑγρανθεῖσα) ἡ ἥιζα χρωματίζει τὰ κρεμάμενα μᾶρα διὰ ἔρυθρου χρώματος. [Ἡ ἔννοια τῶν λέξεων τούτων δὲν εἶναι σύμφωνος μὲ τὴν ἔννοιαν τῶν προηγουμένων: arborei fetus... faciem, καὶ διὰ τοῦτο ἐγκλείονται ἐν ἀγκύλαις].

β'. Πραγματικά.

114 rupe ἐξ ὕν λέγει ὁ ποιητὴς πρέπει νὰ φαντασθῶμεν ὅτι παρὰ τὸν τύμβον τοῦ Νίνου ὑπῆρχε βράχος μέγας (*iupis*) καὶ ὑπ' αὐτὸν σκοτεινὸν ἄντρον (στίχ. 100 obscurum in antrum), εἰς ὃ κατέφυγεν ἡ Θίσβη· πράγματι δ' ὅμως περὶ τὴν Βαθύλωνα δὲν ὑπῆρχε βράχος, ἀλλὰ μόνον πεδιδές ἐκτεταμένη μεγάλη καὶ ὁ ποταμὸς Εὐφράτης.

123-4 Τὴν εἰκόνα τοῦ ὁγγυνομένου μολύβδου ὑδατοσωλῆνος καὶ τοῦ ἐκσφενδονωμένου ὑδατος, ὡς καὶ τοῦ παραγομένου στυγμοῦ (stridente) ἔχομεν πολλοὶ πολλάκις ἴδει ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀλλαχοῦ.—Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου γίνεται φανερὸν ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Ὁβιδίου οἱ μοδύβδινοι ὑδατοσωλῆνες ἤσαν ἐν πολλῇ χοήσει.

128—146.

α'. Γλωσσικά.

128 Ecce... διὰ τοῦ ecce ἢ ecce interea εἰσάγεται γεγονός παρεπίπτον, ὡς ἵδια συμβαίνει ἐν τοῖς δράμασιν, ἐν οἷς ποὺν νὰ λήξῃ σκηνή τις παρεμπίπτει ἀλλη—μετὸν nondum posito ἀκόμη μὴ ἀπόβαλοντα τὸν φόβον, ἀκόμη ἐμφοβος—ne fallat amantem ἵνα μὴ γελάσῃ τὸν ἔρωντα (Πύραμὸν, ἔρχομενον εἰς τὸ συμφωνηθὲν μέρος καὶ μὴ εὐρίσκοντα αὐτὴν ἐκεῖ).

129 illa δηλ. Thisbe—oculis animoque τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τῇ ψυχῇ, τῇ διανοίᾳ.

130 σύνταξον gestitque narrare quanta pericula vita(ve)-rit... gestio ἐπιθυμῶ.

131-2 Ἡ ἔννοια τῶν δύο τούτων στίχων εἶναι ἡ ἑξῆς: καὶ δύπως (καὶ μολονότι) ἀφ' ἑνὸς ἀναγνωρίζει καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ σχῆμα τοῦ δένδρου, ποὺ εἴδε προηγουμένω, (forinam in arbore visa), οὕτως (ἐν τούτοις) ἀφ' ἐτέρου τὸ (μεταβληθὲν) χρῶμα τῶν καρπῶν τοῦ δένδρου (ρομή color) τὴν κάμνει νὰ διστάζει (facit incertam) καὶ νὰ ἀμφιβάλλῃ, ἢν εὐρίσκεται εἰς τὸ μέρος ὃπου εὑρίσκετο πρὸ διλίγου, καὶ ἢν αὐτὴ εἶναι ἡ μωρέα (haeret, an haec sit) μὲ τὰ πίνεα ρόμα (στίχ. 89).

133-4 σύνναξον videt membra tremebunda pulsare cruentum solum-tremi. membra ἀσπαίροντα μέλη (ἄκρα), ἔνν. τοῦ θνήσκοντος Πυράμου—solum-i τὸ ἔδαφος.

134 retro pedem ferre πρὸς τὰ διπίσω χωρεῖν, ὑποχωρεῖν, ἀνακόπτειν τὸ βῆμα.

134-5 οἱ pallidiora buxo gero λαμβάνω, ἔχω πρόσωπον, ὅψιν ὀχροτέραν τῆς πύξου.

135 exhorruit, exhorresco φρικιῶ, ἀνατριχιάζω—aequoris instar δύπως ὕδωρ ἡρεμοῦν.

136 σύνταξον quod (aequor) tremit cum summum stringitur exigua aurā=ὅπερ ἡρεμοῦν ὕδωρ τρέμει (χινεῖται ἐλαφρῶς), ὅταν ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ (summum aequor) ἐπιφανεῖται ὑπὸ λεπτῆς αὔρας, ὅταν πνέη ἀναθεν αὐτῇς λεπτὴ αὔρα.

137 remorata, ἀποθετ. remoror, ὄχνω, ἵσταμαι ἀκίνητος—suos amores = suum amatorem.

138 percusio πλήγτω—claro=magno, ὥστε σαφῶς ν' ἀκουσθῆ—lacertos (suos) τοὺς ἄνω βραχίονάς της—plangore πλήγματι, κτύπῳ.

139 laniata comas ἐσπαραγμένη (χατὰ) τὴν κόμην.

140 vulnera=vulnus. ἔνν. Pyrami=fletumque=lacrimasque.

141 gelidi... vultus τὸ ψυχρὸν πρόσωπον (τοῦ νεκροῦ Πυράμου)—oscula figo=τὰ χειλῆ προσπιέζω καὶ θερμὰ φιλήματα δίνω.

144 nominat=appellat, vocat=vultus . . . iacentes=καὶ σήκωσον τὸ (εἰς αἰώνιον ὑπνον) βυθισμένον πρόσωπόν σου, τοὺς εἰς αἰώνιον ὑπνον κεκλεισμένους δρθαλμούς σου, ἀνάβλεψον.

145 ad nomen Thisbes εἰς τὸ ἀκουσμα τοῦ ὄνόματος τῆς Θίσβης (στίχ. 143).

146 erexit=sustulit, erigo σηκώνω, ἀναίγω.—visaque illā (Thisbā) recondidit (oculos) καὶ ἵδων ἔκεινην... recondo oculos κρύπτω, κλείω πάλιν τοὺς ὅφθαλμούς.

β'. Πραγματικα.

132 sic facit incertam pomī color λίαν ἀπιθάνως ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα παριστᾷ τὴν Θίσβην διακρίνονταν μὲ τὸ φῶς τῆς σελήνης τὸ χρῶμα τῶν ὑψηλὰ κρεμαμένων μώρων. Ὅσον λαμπρὸν καὶ ἄν εἴναι τὸ φῶς τῆς σελήνης, εἴναι ποιὸν δύσκολον νὰ διακρίνῃ τις τὸ χρῶμα τῶν ὑψηλὰ κρεμαμένων μώρων ἀπὸ τοῦ ἑδάφους· μόνον ἂν λάβῃ τις εἰς χεῖρας τοὺς καρποὺς καὶ παρατηρήσῃ ἐκ τοῦ πλησίου, δύναται νὰ διακρίνῃ, καὶ πάλιν ὅχι σαφῶς, τὸ χρῶμα.

147-166.

Γλωσσικα.

147 Quae δηλ. Thisbe—vestem... suam στίχ. 115 118.

147-148 σύνταξον et vidi ebur vacum ense—ebur=eburnea vagina ὁ ἐξ ἐλέφαντος κολεός, ξιφοθήκη.

149 perdidit = peremīt, perdo = perīnō φονεύω.

149-150 fortis... manus γενναία (ὅχι δειλὴ) χειρο—ίν αὐτοῦ hoc=εἰς τοῦτο μόνον, in me perdendam εἰς τὸ ἀπολέσατε με.

150 hic δηλ. amor meus erga te—in vulnera ἐνν. mihi infligenda = ut me perdam.

151 persequar (te)... extinctum — extinctum = mortuum, extinguor ἀποσβύννυμαι, ἀποθνήσκω.

151-2 lecti... tui γεν. ἀντικ. εἰς τὸ causa καὶ εἰς τὸ comes.

152-3 σύνταξον (tu)que, qui poteras a me revelli morte sola, nec morte poteris revelli (a me) καὶ σύ, ὅστις (ὁς ἔλεγες) ὑπὸ μόνου τοῦ θανάτου ἡδύνασο ν' ἀποσπασθῆς ἀπ' ἔμοῦ, οὐδὲ ὑπὸ τοῦ θανάτου θὰ δυνηθῆς ν' ἀποσπασθῆς ἀπ' ἔμοῦ, δηλ. καὶ ὁ θάνατος αὐτὸς δὲν θὰ δυνηθῇ νά μας χωρίσῃ ἀλλὰ θὰ εὑμεθά καὶ ἐν τῷ θανάτῳ, καὶ νεκροὶ ἡνωμένοι.

154-157 σύνταξον (vos), o multum miseri nostri, meus

et illius, parentes, (qui nobis vetuistis taedas nostras iure coire στίχ. 60-61), tamen verbis (nostris) amborum estote rogati hoc (unum), ut non invideatis eodem tumulo componi (=sepeliri) (nos), quos certus amor (iunxit), quos hora novissima iunxit.

verbis (nostris) amborum, (meis et Pyrami) διὰ λόγων ἀμφοτέρων ἡμῶν—estote rogati παρακλήθητε, δέχθητε τὴν παράκλησιν ἡμῶν ταύτην (hoc) καὶ ἐκτελέσατε αὐτήν.

155 multum miser=miserrimi.

156 certus amor ἀσφαλῆς, ἀμετάρεπτος ἔρως—hora novissima ἡ ὑστάτη τοῦ βίου ὥρα, στιγμή.

157 non invideatis νὰ μή μας φθονήσετε αὐτὴν τοῦλαχιστὸν τὴν εὐτυχίαν· ἐπειδὴ τὸ non invideatis ἀποτελεῖ ἔδω μίαν ἔννοιαν (=sinatis, permittatis, velitis, εἴπεν ὁ ποιητὴς ut non invideatis, ὅχι ne invideatis).

158-9 σύνταξον At tu, arbor, quae nunc ramis (tuis) unius corpus miserabile tegis, mox (autem) es tectura (corpora miserabilia) duorum, tene signa caedis... Αἱ προτάσεις ramis... unius καὶ ποκ... duorum εἶναι δμοταγεῖς, ἀμφότεραι ἀναφορικαὶ μὲν ὑποκείμ. τὸ οὐσε.

160 signa tene caedis κράτει, διατήρει πάντοτε τὰ σημεῖα τοῦ φόνου τοῦ (αἷματος)—pullosque... habe fetus καὶ ἔχε πάντοτε καρποὺς ὑπομέλανας καὶ πρὸς τὸ πένθος μας προσηρμοσμένους, δηλ. πενθύμους· ἡ πρότασις αὕτη pullosque...fetus διασαρεῖ τὴν προηγουμένην ἀσαφῆ πως πρότασιν signa tene caedis.

162-3 σύνταξον optato mucrone (ferri) sub imum pectus incubuit fero (προσαρμόσασα) στηρίξασα τὴν αἰχμὴν (τοῦ ξίφους) ὑπὸ τὸ κατώτατον μέρος τοῦ στήθους (πρὸς τοὺς λαγόνας ilia, στίχ. 119) ἐνέπεσεν, ἐπεσεν ἐπάνω εἰς τὸ ξίφος—ferro δοτ., ίδε σημ. στίχ. 119—a caede ἐνν. Pyrami.

164 Vota tamen... διὰ τοῦ tamen δηλοῦται τοιαύτη τις ἀντίθεσις: μολονότι οἱ δύο νέοι εὑρον ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐπιθυμίαν των νὰ ἐνωθῶσι διὰ γάμου εὑρόντες τόσον οἰκτρὸν τέλος, ἐν τούτοις (tamen) οἱ θεοὶ ἤκουσαν τὰς δεήσεις των (vota tetigere deos) καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἐξετέλεσαν τὴν τελευταίαν παράκλησιν των (vota tetigere parentes).

165 πανι color... ἔξηγει πῶς οἱ θεοὶ καὶ οἱ γονεῖς ἡλέησαν τὸν διτυχεῖς νέους—ubi permaturuit ὅτε (δσάκις) καλῶς ὁρί-μασε, πάντοτε ὅτε καλῶς ωριμάζει, τὸ ὑποκείμ. τὸ ρομιω.

166 quodque rogis superest καὶ ἐκεῖνο ὅπερ (μετὰ τὴν καῦσιν τῶν νεκρῶν) ἐν τῇ πυρῷ ὑπολείπεται, δηλ. ἡ κόνις τῶν νεκρῶν, ἐδῶ τοῦ Πυρθάμου καὶ τῆς Θίσβης—una in urnā re-quiescit (τοῦτο) ἐν μιᾷ ὑδρίᾳ ἀναπαύεται.

III. ΠΑΛΛΑΣ ΚΑΙ ΑΡΑΧΝΗ

(VI, 1—145).

1-25.

a'. Γλωσσικαί.

1-2 praebuerat—probaverat οἱ ὑπερσυντέλικοι (ἀντὶ παρακειμένων) δηλοῦσι τὴν πρᾶξιν τοῦ ὄγκιος ὡς μετὰ πολλῆς ταχύτητος γενομένην· ἡ ἔννοια εἶναι: ἡ Ἀθηνᾶ οὔτε νὰ τείνῃ εὐήκοον τὸ οὖς εἰς τοὺς λόγους τῶν Μουσῶν ἐδυσκολεύθη οὔτε νὰ εὔρῃ δικαιολογημένην τὴν δργὴν αὐτῶν καὶ νὰ την ἐπιδοκιμάσῃ· προθύμως ἥκουσε τοὺς λόγους καὶ ἀμέσως ἐπεδοκίμασε τὴν πρᾶξιν αὐτῶν.

1 dictis talibus=verbis talibus—aures ἔνν. suas.

2 carmina ἔννοει τὰ ἄσματα τὰ ὅποια ἔψαλαν αἱ Μοῦσαι (Aonides) ἀγωνιζόμεναι πρὸς τὰς Πιερίδας νύμφας—iram ἔννοει τὴν κατὰ τῶν Πιερίδων δργὴν τῶν Μουσῶν, διότι ἐκεῖναι δχι μόνον θρασέως προεκάλεσαν τὰς Μούσας εἰς ἀγῶνα, ἀλλὰ καὶ ἡττηθεῖσαι θρασύτερον ἐλοιδόρησαν αὐτάς.

3 tum secum ἔνν. dixit—laudare (alios) τὸ ἐπαινεῖν ἄλλους· ὡς τώρα ἐπήνεσεν ἡ Ἀθηνᾶ τὰς Μούσας—ipsae=nos ipsae, ego ipsa ἔγὼ αὐτή.

4. σύνταξον nec sinamus sine poenā sperni (ab hominibus), nostra numina καὶ ἂς μὴ... sino ἐπιτρέπω—sine poena προσδιορ. τὸ sperni—sperno καταφρονῶ—numina καὶ ἐν. numer=ἡ θεῖκὴ δύναμις, ἡ θεότης. ‘Ο πληθ. numina ἐνταῦθα δηλοῖ τὴν μεγάλην, τὴν πολλὴν θεῖκὴν δύναμιν.

5 σύνταξον animum (suum) intendit (Minerva) fatis

(δοτ.) Maeoniae Arachnes—fatis = εἰς τὴν κακὴν μοῖραν,
προληπτικῶς, διότι ὑπαινίσσεται ὁ ποιητὴς τὴν συμφοράν, ἥ
ὅποια περιμένει τὴν Ἀράχνην, ἀφ' οὗ καὶ αὐτῇ μὲ πολλὴν ἀλα-
ζονείαν, ὡς αἱ Πιερίδες, προεκάλει εἰς ἀγῶνα πολὺ ἀνωτέραν
ἔαυτῆς, θεάν.

6.7 σύνταξον quam (Arachnen) audierat non cedere
sibi (δηλ. Minervae) laudibus (ἀφαιρ. ἀναφορᾶς) artis lani-
ficae—laudibus=virtute, εἰς τὴν ἴκανότητα—ars lanifica
ἡ ταλασιουργία, ἥ ὑφαντικὴ τέχνη.

7 illa δηλ. Arachne—loco... origine ἀφαιρ. ἀναφορᾶς
τὸ μὲν loco σημαίνει τὴν σύγχρονον, τὴν ἔξι ἔαυτοῦ (καλὴν ἥ
κακὴν) πολιτικὴν κατάστασίν τινος, τὸ δὲ origine τὴν ἐκ προ-
γόνων εὐγένειαν ἥ μή. Δύναται τις νὰ ἔχῃ καλὴν μὲν ἐκ προγό-
νων καταγωγὴν (originem nobilem), ἀλλ' αὐτὸς νὰ εἴναι ἐν ὅχι
καλῇ συγχρόνῳ καταστάσει (loco humili), καὶ τάναπαλιν.

8 sed arte (lanifica) fuit ἐνν. clara—huic δηλ. Arachnae
δοτ. γαριστ.

9 bibūlas... lanas (ἀπορ)ῷοφοῦντα, ἀπορῷοφητικά, διψαλέα
ἔρια.

10 occidērat=mortua erat, τοῦ occido=mater, ἐνν. A-
rachnes—haec δηλ. mater.

11 Lydas... per urbes ἀνὰ (πάσας) τὰς Λυδικὰς πόλεις.—
illa δηλ. Arachne—tan en ἥ ἀντίθεσις είναι καὶ πρὸς τὰ ἀνω-
τέρω pater Idmon..., mater δὲ plebe... καὶ πρὸς τὰ κατωτέρω
quamvis orta domo... Hypaepis.

12 quaesierat, quaero ζητῶ, ἐπιδιώκω καὶ ἐπιτυγχάνω—
studio διὰ τῆς περὶ τὴν ὑφαντικὴν τέχνην φιλοτιμίας καὶ ἴκα-
νότητος, τῆς προκοπῆς, τῆς ἀξιωσύνης τῆς.

12-13 quamvis... habitabat μετὰ τὸν ἐναντιωματικὸν σύν-
δεσμὸν quamvis παρὰ τοῖς, ποιηταῖς πολλάκις ἀκολουθεῖ δρι-
στική, ἐν ᾧ τὸ κανονικὸν είναι ν' ἀκολουθῇ ὑποτακτική.

13 domo parvā ἀπὸ μικρὸ σπίτι (τζάκι) —parvis Hypae-
pis ἐν...—ἡ παράθεσις parvā parvis δίδει τοιαύτην ἔννοιαν
καὶ ἀπὸ σπίτι μικρὸ (ταπεινὸ) ἥτο καὶ τὸ χωριό τῆς ὅχι μεγα-
λύτερο.

14-16 σύνταξον ut adspicerent opus admirabile huius
(Arachnes), saepe Nymphae deseruere vineta sui (Nym-

pharum) Τινόλι (saepε) Nymphae Pactolides deseruere suas undas.

15 Tinōli = Τιμώλους οἱ Ψωμαῖοι ἐδυσκολεύοντο ν' ἀρθρώσουν τὰ συμφωνικὰ συμπλέγματα τῷ, υἱῷ, μν., χρ., καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῇ χρήσει λέξεων ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένων καὶ ἔχουσῶν τὰ συμπλέγματα ταῦτα εὑρίσκοντο εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀναπτύξουν μεταξὺ αὐτῶν ἐν βραχὶ i. ἡ u. π. χ. Ἀλκμήνη—Alcymēna, μνᾶ—μνία, δραχμὴ—drachūma, τέχνη—techīma... πρβλ. νεοελλ. (ἀτρός) ἀτιμός, (χαπνός) καπινός, (Ισθμός) Ισθιμός, (δραχμὴ) δραχουμὴ...—sui Τιμοὶ τοῦ Τιμώλου τῶν, ἐν φ' εἶχον τὴν κατοικίαν τῶν ὄμοιώς στίχ. 16 suas undas τὰ ὑδατά των ἐν οἷς κατόχουν.

17-18 factas ὑφασμένας καὶ ἑτοίμους ἥδη—tum quoque cum fierent καὶ τότε ἀκόμη ὅτε ὑφαίνοντο, ὅτε δὲν ἥσαν ἀκόμη ἑτοιμοὶ—iuvabat, iuno ἀρέσκω, παρέχω εὐχαρίστησιν.

18 decor-τις ἐπρέπεια, ὠραιότης—artī ἐνν. lanificae στίχ. 6.

19 rudem lanaim, rудis lana ἔριον ἀκατέργαστον, ὅχι ἀκόμη νενησμένον, εἰς τῆμα μετοβεβλημένον—prīnos in orbes τὸς τὰς πρώτας τολύπας—glomerabat, glomero τυλυπεύω.

20 opus—lana—dīgitis subigo opus διὰ τῶν δακτύλων ὅμαλύνω, ξαίνω τὰ ἔρια^τ ἡ ἐπομένη πρότασις repetita-que... tractu ἐπεξηγεῖ τὴν προηγουμένην seu digidis... opus, ἀναφέρονται δὲ καὶ αἱ ἔνοι εἰς τὴν κατεργασίαν τῶν ἔριών διὰ τῶν κτενῶν, τοὺς δποίοας κτένας καὶ σήμερον αἱ ἔριουργονσαι γυναικες λανδρια (τ. ἔ. lanaria) λέγουσι—repetita vellera κατ ἐπανάληψιν συρόμενα διὰ τῶν κτενῶν, κτενιζόμενα ἔρια—aequantia nebulas (εἰς σωροὺς στιβαζόμενα καὶ) ισούμενα μὲν νεφέλας—mollibat (ἀρχαιότερος καὶ ὅμαλότερος τύπος, ὑστερον ἀνωμαλότερον molliebat) τοῦ mollio μαλάσσω, μαλακώνω mollius μαλακός) ἀληθῶς ὅταν τὰ ἔρια ξανθοῦν καλῶς, γίνονται μαλακώτερα, ἀπαλώτερα—longo tractu διὰ... ἀφαιρ. τρόπ. tractus-us τὸ τεάθηγμα.

22 Iēvi... pollice ἀφαιρ. δργαν levis ἔλαφρός, εὐκίνητος, pollex ἵσις ἀντίχειρ—τετέτεμ fūsum, teres-ετις περιμήκης στρογγύλος, fusus-i ἀτρακτος, ἀδράχτι.

23 scires θὰ ἀνεγνώριζες, θὰ ἀνεγνώριζέ τις.

Θεοφ. Κακριδῆ Ὁβίδιος. "Εκδ. τετάρτη.

24 quod tamen ὅπερ ὅμως πρᾶγμα—ipsa δηλ. Arachne—tantā·que magistrā (δηλ. Minervā) offensā (Arachne) καὶ διὰ τόσον μεγάλην διδασκάλισσαν (τὴν Ἀθηνᾶν) λυπουμένη (ἢ Ἀράχνη). δηλ. ἢ Ἀράχνη δὲν τὸ παρεδέχετο νά της λέγουν, δτὶ ἐδιδάχθη ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν παλαιῶν, καὶ πολλῶν νεωτέρων, τούλαγιστον τῶν ἀπλουστέρων ἀνθρώπων (πρβλ. μ' ἐφώτισε δ. θεὸς καὶ ἔμαθα δλιγα γράμματα κ.ἄ.π.), πᾶσαν γνῶσιν οἱ ἀνθρώποι ὀφείλουν εἰς τοὺς θεούς.

25 «certet» ait «mecum»... ἢ Ἀράχνη προεκάλει τὴν Ἀθηνᾶν εἰς ἀγῶνα ψφαντικῆς, ἵνα δεῖξῃ ὅτι δὲν ἡτο μαθήτρια ἐκείνης, ἀλλ' ἐγνώριζε πολὺ καλύτερον τὴν τέχνην. Οἱ ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ ἔχοντες διδασκάλους θνητούς μαθηταὶ ὑπερακοντιζουν πολλάκις τοὺς διδασκάλους των καὶ τοῦτο εἶναι ἡ πρόδοδος τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης. 'Αλλ' ἐδῶ διδάσκαλος εἶναι θεά, δηλ. τελεία καὶ ἀνυπέρβλητος—nihil est quod victa (ego) recuseμ δὲν εἶναι τίποτε, τὸ δποῖον ἐγὼ ἡττηθεῖσα ἐν τῷ ἀγῶνι θέλω ἀρνηθῆ νὰ γάσω ἢ νὰ πάθω. Βάζει λοιπὸν στοίχημα ἢ Ἀράχνη.

β' Πραγματικα.

Ἡ Ἀράχνη ἡτο νεᾶνις ἐκ Λυδίας, θυγάτηρ τοῦ Κολοφωνίου βαφέως· Ἰδμονοῦ, δρφανή· μητρός, δνομαστή διὰ τὴν λεπτοτάτην ψφαντικὴν τέχνην της, ἀλλὰ καὶ πολὺ ἐπηρημένη διάλεκτην φήμην της, τόσον ἐπηρημένη, ὥστε νὰ προκαλῇ εἰς ἀγῶνα ψφαντικῆς καὶ αὐτὴν τὴν Ἀθηνᾶν, πρᾶγμα τὸ δποῖον κατέστρεψεν, διὸ θὰ ἰδωμεν, αὐτήν.

1-4 Ἡ Ἀθηνᾶ (Tritonia) εἶχε προηγουμένως ἀκούσει τὰς Μούσας, ἀφηγουμένας (ἐν τῷ V βιβλίῳ), πῶς αὗται ἐτιμώρησσαν τὰς νύμφας Πιερίδας, μεταμορφώσασαι αὐτὰς εἰς κίττας (picas), διότι ἐτόλμησαν νὰ ἀγωνισθῶσι πρὸς τὰς Μούσας εἰς τὸ ἄδειν καὶ διότι ἡττηθεῖσαι οὖν μόνον δέν ἀνεγνώρισαν τὴν ἡττάν των, ἀλλὰ καὶ ἐλοιδόρουν τὰς Μούσας. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐπήνεσε τὴν πρᾶξιν τῶν Μουσῶν, ἀλλ' ἐνεθυμήθη ὅτι καὶ αὐτὴ εἶχε προκληθῆ εἰς ἀγῶνα ὑπὸ τῆς Ἀράχνης, καὶ εὔρισκεν δλίγον δι' ἔαυτὴν νὰ ἐπαινῇ τὴν δικαίαν δργὴν τῶν Μουσῶν· ἔκρινε καλὸν νὰ πράξῃ καὶ αὐτὴ ὅμοιον πρὸς τὰς Μούσας, ἀφ' οὐ μάλιστα εἶχεν ἀφορμήν, καὶ νὰ ἐπαινεθῇ καὶ αὐτῇ.

1 Tritonia—Τριτογένειο, Τειτώ καὶ ὡς ἐπώνυμον καὶ ὡς
Ἀνομα τῆς Ἀθηνᾶς, πιθανώτερον ἐκ τοῦ ἐν Βοιωτίᾳ ποταμοῦ
Τούτωνος, ὃς ενταῖς παρὰ τὸ ἐν Ἀλαλκομεναῖς περὸν τῆς Ἀθηνᾶς.

2 Aonides λέγονται αἱ Μοῖσαι ὡς κατοικοῦσαι ἐπὶ τοῦ Ἐλ-
κάνος, ὅρους τῆς Βοιωτίας, ἥτις Βοιωτία καὶ Ἄοντα ἐλέγετο
παλαιότερον, καὶ οἱ κατοικοὶ αὐτῆς Ἄονες ἀπὸ Ἄονος νιῶν
τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Βοιωτοῦ ὥρως.

5 Maeoniae... Arachnes ἡ Ἀράχνη λέγεται Μαιονία ὡς
γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Λυδίας, ἥτις καὶ Μαιονία ἐλέγετο πα-
λαιότερον.

9 Phocaico murex-icis εἶναι ἡ πορφύρα, δι’ ἣς
ἐχρωμάτιζον ἐμβάπτοντες (tingebat) ἔρια ἢ ἐριοῦχα ὑφάσματα.
Phocaicus καλεῖται ὁ murex, διότι οἱ Φωκαεῖς, οἱ κάτοικοι
τῆς Ἰωνικῆς ἀποικίας Φωκαίας, παραλίου πόλεως, μετήριχοντο
τὸ ἐμπόριον τῆς πορφύρας, παρὰ τῶν Φοινίκων διδαχμέντες.

Αἱ lanae λέγονται bibulae, ἐκ τοῦ bibo πίνω, διότι ἀλη-
θῶς τὰ ἔρια, τὰ ἐξ ἔριου νήματα, τὰ ἐριοῦχα ὑφάσματα ἐρχό-
μενα εἰς ἐπαφὴν μετὰ ὑγροῦ τινος ἀναπίνουσιν^{αντὸν} καὶ ἀπορ-
ροφοῦσι.

13 Hypaera τὰ "Υπαιπα ἵσαν πολίχνη τῆς Λυδίας εἰς τὰς
μετημβρινὰς κλιτῦς τοῦ ὅρους Τμόλουν.

15 nymphae Timoli εἶναι Ὁρεάδες (τῶν ὁρέων) νύμφαι
κατοικοῦσαι ἐπὶ τοῦ ὅρους τῆς Λυδίας Τμόλουν κατὰ τοὺς ἀμπε-
λῶνας αὐτοῦ (vinēta). Οἱ οίνοι οἱ παραγόμενοι ἐκ τῶν κατὰ τὸ
ὅρος Τμόλον ἀμπελώνων ἱσαν δνομαστοί, ὡς καὶ ἄλλων μερῶν
τῆς μικρᾶς Ἀσίας, Ἐφέσου, Κλαζομενῶν..., τῶν παρ’ αὐτὴν
νήσων Χίου, Λέσβου... καὶ τῆς κυρίως Ἑλλάδος, Εὐβοίας... καὶ
εἰσήγοντο εἰς τὴν Ἰταλίαν ὅχι μόνον ἐν παλαιοτέροις χρόνοις,
ἀλλ’ ἀκόμη καὶ ὑστερον, ἐν οἷς χρόνοις ἡ Ἰταλία παρῆγεν ἴδι-
κούς της καλοὺς οἴνους.

16. nymphae Pactolides εἶναι Ναϊάδες, τῶν γλυκέων ὑδά-
.των, νύμφαι κατοικοῦσαι ἐν τοῖς ὑδασι τοῦ ποταμοῦ τῆς Λυ-
δίας Πακτολοῦ.

19-23 Οἱ Ἰδόντες ποτὲ γυναικας ἐριουργούσας καὶ παρακο-
λόυσθησαντες ὅλα τὰ στάδια τῆς ταλασιουργικῆς τέχνης θὰ ἀνα-
γνωρίσουν ἐν τοῖς λόγοις τοῦ ποιητοῦ καὶ τὸ ξάσικο τῶν μαλ-
λιῶν (seu digitis... tractu) καὶ τοὺς σωροὺς τῶν ξασμένων

μαλλιδὸν, ποὺ ὁμοιάζουν σὰν σύννεφα (vellera... nebulas aequantia) καὶ τοῖς τονλοῦπες (primos glomerabat in orbēs καὶ τὸ γνέσιμο μὲ τὸ τεχνικὸν στριψιμὸ τοῦ ἀδραχτιοῦ (levi... teretem fusum) καὶ τὸ διὰ βελόνης κέντημα τοῦ ὑφάσματος (pingebat acu).

26. 52.

α' Γλωσσαιαι.

26 anum simulo προσποιοῦμαι τὴν γραῖαν, μεταμορφοῦμαι εἰς γραῖαν — tempora ἐδῶ εἶναι οἱ ωρόταφοι — cani (cappilli) λευκαὶ τοίχες.

27 infirmi artus δσταθῆ, τρέμοντα (tremuli, tremebundi) μέλη, ίδιᾳ πόδες — et quoque πλεονασμὸς — baculo ἀφαιρόγαν. baculum ἡ βακτηρία — sustineo ὑποβαστάζω ὑποστηρίζω.

28 Tum sic... ἐνταῦθα πρέπει νὰ ὑπονοηθῇ τὸ παρασιωπώμενον ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, διὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἀφοῦ ἔλαβε τὴν μορφὴν γραῖας τινὸς ἥλθεν εἰς τὸν οἶκον τῆς Ἀράχνης, ὅπου ἐπιχειρεῖ νὰ τὴν νουθετήσῃ νὰ μὴ εἶναι τόσον ἀλαζών — grandior aetas ἡ μεγαλυτέρα ἡλικία, ἡ ἡλικία τῶν γερόντων — non omnia habet (talia), quae fugiamus δὲν ἔχει πάντα τοιαῦτα, ὥστε νὰ ἀποφεύγωμεν αὐτά. Ἡ γεροντικὴ ἡλικία ἔχει βεβαίως μειονεκτήματα, τὰ τρέμοντα μέλη, τὴν δσθενῆ δρασιν, τὴν δσθενῆ ἀκοήν..., ἀλλ' ἔχει καὶ ἐν μέγιστον πλεονέκτημα, τὴν ἐκ τῆς πολυτεοῦς πείρας ὁρθὴν συμβουλὴν (consilium στίχ. 30).

29 seris ab annis ἀπὸ τῶν ἐτῶν τῆς μεγάλης ἡλικίας, τὰ δοῦλα ἔρχονται ἀργὰ (seri anni) — usus ἡ πεῖρα.

30 ne sperne = noli spernere ἡ cave spernas μὴ πειφρονῆς.

30-31 σύνταξον petatur tibi maxima fama facienda la-
nae inter mortales ἀς ζητηθῆ (ὑπὸ σοῦ) διὰ σὲ μεγίστη φήμη
...ζητησε φήμην μεγίστην τοῦ κατεργάζεσθαι τὰ ἔρια..., φθάνει
σου αὐτὴ ἡ δόξα (maxima fama), μὴ ὑπεραίρεσαι περισ-
σότερον.

32-33 σύνταξον cede deae (Minervae) roga-pud supplice-
voce veniam tuis dictis; dabit illa (Minerva) (tibi) roganti
veniam — temeraria κλητ. πιώσ., ἀλόγιστε διὰ τῆς λέξεως

ταύτης θέλει νά της τονίσῃ, δια οι λόγοι της (dicta), δι' ὧν προσκάλει τὴν Ἀθηνᾶν, ήσαν δὲ φρόνιμοι, ήσαν ἀσύνετοι.

33 supplice voce ἀφαιρ. τροπ. — supplex ικτευτικός, παρακλητικός—venia-ae ή συγγνώμη.

34 adspicit, ὑποκ. Arachne, adspicio προσβλέπω, κοιτάζω —hanc δηλ. (Miuervam) anum—torvis ἐνν. oculis ἀφαιρ. τροπ. torvus λοξός—incepta fila τὰ νήματα τὰ ὅποια ἔτυχε τότε νά ἔχῃ λάβει εἰς χεῖράς της καὶ νά ἐργάζεται,

35 vix-que manum (suam) retinens καὶ μόλις... retineo πανυι συγκρατῶ τὴν χεῖρα (ῶστε νά μή κτυπήσω, ὅπως μὲ φέρει ή δργή)—confiteor iram vultibus ἐκφράζω, ἐκδηλῶ δργήν, ἐν τῇ (ἔξαγοιουμένῃ) ὅψει μου.

36 talibus dictis ἀφαιρ. δργαν.—obscuram=caecam (παθ. διαθ.), occultam sub formā simulatā anum, τὴν εἰς γραίαν μεταμορφωμένην (Παλλάδα)—resecuta est Pallada, resequor Pallada ἀπομακρύνεται πρὸς τίν...

37 σύνταξον veiiis inops mentis confecta-que longā se-nectā ἔρχεσαι ἄνους (νοῦ ἐνδεῆς) καὶ... conficer longā se-nectā καταβάλλομαι, ἀπομωράνομαι ὑπὸ τοῦ μακροῦ γήρατος.

38 σύνταξον et nimium nocet (tibi) diu (te) vixisse καὶ πάρα πολύ σε βλάπτει (τὸ) ὅτι... τὸ vixisse τοῦ vivo, vixi ζῶ.

38-39 σύνταξον audiat istas (tuas) voces (= tua consilia) tua nurus, si qua (nurus) est tibi, tua filia, si qua (filia) est tibi ἡ; ἀκούσῃ τὰς συμβουλάς σου... nurus-us ή νύμφη... si qua est tibi ἀν. τυχὸν ἔχεις (νύμφην).

40 σύνταξον mihi satis consilii est in me ἔγω ἔχω ἀρ-κετὴ γνῶσι (ῶστε νά μή μου χρειάζονται αἱ συμβουλαὶ σου).

40-41 σύνταξον neve putes profecisse monendo μηδὲ νά σου περάσῃ ή ίδεα ὅτι... proficio κατορθώνω, φέρω ἀποτέλεσμα—monendo ἀφαιρ. γερουνδίου σημαίνουσα τρόπον, μονεο συμβουλεύω.

42 ipsa αὐτὴ ή ίδια, ή Ἀθηνᾶ—haec certamina αὐτὸν ἀγῶνα εἰς τὸν ὅποιον ἔγω την προκαλῶ.

42 venit, 43 venit—forma anilis ή τῆς γραίας μορφή.

44 exhibuit, exhibeo παρέχω, ἐμφανίζω.

44-45 σύνταξον nymphae (στίχ. 15-16) Mygdonidesque

Lurus venerantus nympha (Palladis); sola virgo (Arachne)
non est territa—veneror προσκυνῶ, ἀποδίδω τιμήν.

46 erubuit τοῦ erubesco ἐρυθριῶ, ὑποκείμ. Arachne—
notavit ἐστιγμάτισε ἔχωματισε, διεχύθη ἀνά...

46-47 invitā ora=ora eius (Arachnes) invitae.

47 evanuit, τοῦ evanesco ἔξαλείφω, ἔξαφανίζω.

47-49 τὸ σημεῖον τῆς παραβολῆς εἶναι ἡ ὄμοιά ἐρυθρότης
(τὸ ἐρύθημα) τῆς Ἀράχνης πρὸς τὴν ἐρυθρότητα τῆς Ἡοῦς
καὶ ἡ ἔξαφάνισις αὐτῶν, ὅχι ὅμως καὶ ὁ χρόνος τῆς διαρκείας,
διότι ἡ ἐρυθρότης τῆς Ἡοῦς purpureurs aér, διαρκεῖ ἀσυγ-
κρίτως περισσότερον χρόνον ἀπὸ τὸ διηγόστιγμον ἐρύθημα μιᾶς
νεάνιδος.

48 movetur μέσ. διαθ. κινεῖται, ἀρχίζει ν' ἀναφαίνεται.

49 candescere (ὑποκείμ. aér) ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ solet—solis
ab ortu ἀπὸ (τῆς στιγμῆς) τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἥλιου, ἀφ' ἣς
στιγμῆς ἀνατέλλει ὁ ἥλιος. Ἡ πρόθ. ab κυρίως σημαίνει τὸ
χρονικὸν σημεῖον, ἀπὸ τοῦ ὀποίου ἀρχεται πρᾶξίς τις νὰ γίνε-
ται (candescere). ἀν δ' ὅμως τὸ χρονικὸν ἔκεινο σημεῖον δη-
λοῦται δι' ἄλλης πρᾶξέως (ortu solis), ἡτις πρᾶξις εἶναι αἰτία
τῆς ἐπακολούθουσῆς πρᾶξεως (candescere) ή πρόθ. ab ὑποση-
μαίνει καὶ αἰτίαν (ἐνεκα τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἥλιου).

50 perstat, persto ἐπιμένω—in incepto ἐν ἔκεινῳ ὅπερ ἥρ-
χισεν, ἐν τῇ προκλήσει τοῦ ἀγῶνος μὲ τὴν Ἀθηνᾶν—cupidine
ἀφαιρ. ἀναγκ. αἰτίου—stol. palmae γεν. ἀντικειμ. Ἡ palma,
ἥν ἐπεθύμει ἡ Ἀράχνη, χρακτηρίζεται ὡς stolida (ἄλογος,
μωρός), διότι ὅχι μόνον ἀνέφικτος εἰς τὴν Ἀράχνην ἦτο, ἄλλα
καὶ δλεθρία. Κυρίως ἔπρεπε νὰ δονομασθῇ ἡ cupido τῆς Ἀρά-
χνης stolida.

51 in sua fata ruit κρημνίζεται εἰς τὴν (κακήν) τύχην, εἰς
τὸν δλεθρον, δν μόνη τῆς (sua) προεκάλεσε—recuso ἀρνοῦμαι
τὴν πρόκλησιν εἰς ἀγῶνα.

52 nec monet ultius οὐδὲ συμβουλεύει τὴν (Ἀράχνην)
περαιτέρω, ἀρκεσθεῖσα εἰς ὅσα τῆς εἴπεν ἀνωτέρω, στίχ. 28 33.
—differo ἀναβάλλω.

β'. *Πραγματικα.*

45 Mygdonides nurus εἰς Μύγδονες ἤσαν λαὸς Θρακικὸς ἔξα-

πλωθεὶς ἐπὶ τοῦ Μακεδονικοῦ ἔδάφους μέχρι τοῦ Θρησκαῖκοῦ κόλπου (τῆς Θεσσαλονίκης). Ἐκ τούτων ἀποσπασθέντες πολλοὶ ἀπώκησαν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἐν Βιληνίᾳ, Περγαμηνῇ, Λυδίᾳ κ. ἄ. —Τούτων τῶν ἐν Λυδίᾳ Μυγδόνων νεαρὰς γυναικας, **νεοτύνχους** (nurus), ἐννοεῖ ἐνταῦθα.

53-69.

a'. *Γλωσσικαὶ*.

53 haud mora ἡ nec mora (est, fit)=nulla mora est (fit) οὐδεμία βραδύτης γίνεται, δὲν βραδύνουν ν' ἀρχίσουν τὸν ἀγῶνα—constituant geminas telas īstāsi διπλοῦς īstouς, στένουν διπλοῦς ἀργαλειούς, καθεμία τὸν ἴδικόν της—diversis partibus εἰς ἄλλο μέρος τῆς οἰκίας ή μία, εἰς ἄλλο ή ἄλλη.

54 σύνταξον et intendunt geminas tēlas gracili stamine καὶ ἐντείνουν ἐπὶ ἑκατέρου τῶν δύο īstōn λεπτὸν στήμονα.

55 tela iugo iuncta est ὁ īstōs εἶναι δεδεμένος εἰς ἐν διὰ ζυγοῦ—stamen ἀντικείμενον.

56 inseritur (insero) ἐνείρεται, εἰσωθεῖται, διαπερᾶται μέσα—medium κατηγορ=ῶστε νὺν ἐμφαίνεται μέσον μεταξὺ τοῦ στήμονος τοῦ ὅποιου τὰ νήματα ἐναλλάξ ἐν πρὸς ἐν χωρίζονται διά τινος καλάμου (harundo) εἰς δύο σειράς, μεταξὺ τῶν ὅποιων διέρχεται ή κερκίς (radius) καὶ ἐνυφαίνει τὸ ὑφάδιον (subtemen).

57 σύνταξον quod (subtenen) digiti expedient—quod ὅπερ (ὑφάδιον)—digiti οἱ δάκτυλοι (τῆς ὑφαινούσης γυναικὸς)—expedio ἔξαγω ἐκ τοῦ στήμονος.

57-58 σύνταξον atque ductum (subtemen) inter stamina percusso pectine paviant dentes insecti—duco subtemen inter stamina διαπερῶ τὸ ὑφάδιον μεταξὺ τῶν νημάτων τοῦ στήμονος—percutio pectinem ἐπικρούω τὸν κτένα, χτυπῶ τὸ κτένι, διὰ νὺν κρουστιάνη τὸ πανί—pavio συγκρατῶ, χτυπῶ τὸ πανί καὶ σφίγγει, γίνεται κρουστὸ—dentes ὑποκ. τοῦ pavium—insecti παθ. μετ. τοῦ inseco ἐντέμνω, ἔγχαράττω, inseco dentes δι' ἐντομῆς σχηματίζω ὀδόντας; ἐν τῷ ξύλῳ.

59 utraque ἑκατέρα, ή Ἀθηνᾶ ἀφ' ἐνὸς καὶ ή Ἀράχνη ἀφ' ἑτέρου—utraque festinant cinctaeque... mouent ὁμοία σύνταξις καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, Ξενοφ. Ἐλλην. 2, 2, 3, *Οὐδεὶς* ἔκουμήθῃ τῆς νυκτὸς ἐκείνης τοὺς ἀπολωλότας *πενθοῦντες*.

59 60 σύνταξον cinctae-que vestes (αἰτιατ.) ad pectora invenient brachia docta καὶ ἔξωσμέναι τὰς ἐσθῆτας (ὑψηλὸν πρὸς τὰ στήθη κινοῦσιν (ἔργαζόμενα) τοὺς ἐμπείρους; (πεπισθαμένους, τεχνικοὺς) βραχίονάς των, δηλ. σὰν σπουδασμένες, σὰν γυμνασμένες ποὺ ἡσαν, ἔκαναν πολὺ γοήγορα τὴν ἔργασίαν των.

60 studio fallenteī (ἀφαρό. ἀτόλ.) laboreū ἐν φῇ ἡ σπουδή, ἡ ἄλλα ἑκατέρας νὰ νικήῃ, τὴν ἔκανε νὰ μὴ αἰσθάνεται τὸν κόπον.

61 illic ἔκει, ἐν τῷ ὑφάσματι τῆς Ἀράχνης.

61-62 σύνταξον illic texitur et purpura, quae sensit Tyrium aenam, et tenues umbrae parvi discriminis—purpura νῆμα περιρροῦν προιηπικῶς; ωιοιάσθη παρπίτα, διότι γίνεται πορφυρὸν ἀρ' οὐδὲν ἐμβιασθῆ ἐντὸς καλκοῦ ἀγγείου περιέχοντος πορφυρὸν χοῦμα (Tyrium aenam)—sensitīτθένθη, ἥλθεν εἰς ἐπιφύήν, ἐβέφη εἰς...—et tenues umbrae ἐνν. texuntur. καὶ ἐνταῦθα προιηπικῶς; διότι αἱ tenues parvi discriminis (διαφροῦς; πιριγλαγῆς) umbras σχηματίζονται, ἀρ' οὐδὲν φανθῆσι καταλήλω; νήιατα διαφέρος χρωματισμένα, ἄλλα βιθύτερον καὶ ἄλλα ἀνοικτότερον.

62 tenues parvi discriminis umbrae σκιαὶ λεπταὶ (δηλ.) διὰ μικρᾶς; ἀτ' ἀλλήλων διαφροῦς; τόσον μικρᾶς; ὅτε νὰ μὴ εἶναι φανερὸν ποὺ λήγει ὁ εἰς χρωματισμὸς καὶ ἀργίζει ὁ ἄλλος, ἀκροβῶς; ὅτως συμβάνει εἰς τὸ οὐράνιον τέξιον, ἐν τῷ ὅποιφῇ μετάβασις ἀτὸς τοῦ ἐνὸς χρωματισμοῦ εἰς τὸν ἄλλον εἶναι ἀδιάγνωστος. Ἡ νεωτέρα τέχνη ἔχει οὕτω χρωματισμένα; ταινίας κα.

63-64 σύνταξον qualis arcus, ab imbre percussis solibus, solet ingenti carvamine inficere longum caelum ὅποιον τὸ..., νπὸ τῆς βροχῆς διαθλατεύεται τῶν ἀκτίνων, συνηθέζει νὰ... διὰ ὑπερομβεγέθους τόξου (χαμάρας) τὸν...—solibus=oliis radiis—inficio βάπτω, χρωματίζω.

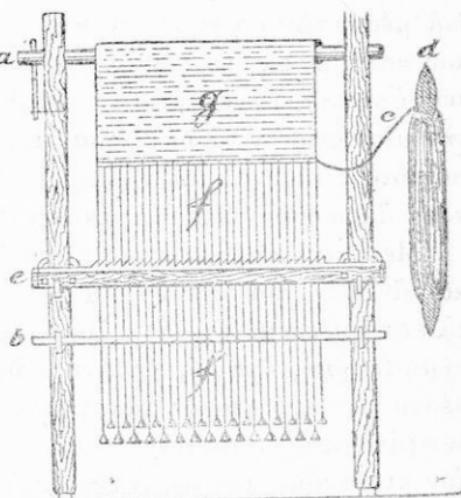
65 66 σύνταξον in quo (arcu) cum (υολονότι) mille diversi colores niteant, tamen ipse transitus fallit lumina spectantia—ipse transitus αὐτῇ ἡ (ἀπὸ τοῦ ἐνὸς δύο χρωματισμοῦ εἰς τὸν ἄλλον) μετάβασις, τὸ μεταξὺ τῶν δύο χρωματισμῶν δριον—lumina=culos—specto μετὰ προσοχῆς παρατηρῶ—fallo ἀπατῶ, γελῶ.

67 σύνταξον (id) quod tangit (alterum) usque adeo idem

(atque alterum) est αὐτὸ τὸ δποῖον ἐγγίζει εἰς τὸ ἄλλο εἶναι τόσον τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ἄλλο—ultima τὰ ἔσχατα, τὸ ἐνάκρον καὶ τὸ ἄλλο—distant εἶναι ἐκ διαμέρησον (ἐντελῶς) διάφορα(κατὰ τὸν χρωματισμόν).

68 illuc στίχ. 61—lentum... aurum εὐλύγιστος χρυσῆ κλωστὴ—filis δοτ. πτώσ. =εἰς τὰ... filum-i τὸ νῆμα—immitto εἰσάγω, δίγνω μέσα.

69 σύνταξον et vetus argumentum (ὑπόθεσις, μῦθος) deducitur (ἐνυπαινεται ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ή ιστουργία) in tela—tela
—ε εἶναι ὅχι μόνον ὁ
—ε subtemen, f stamen, tela (ὑφασμα).
—ιστός, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑρασμα.

a iugum, b pecten, c harundo, d radius,
e subtemen, f stamen, tela (ὑφασμα).

β'. Πραγματικα.

53-58 Ὁ Ιατὸς (ἀργαλειδος; tela-ε) τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων ἐστήνετο ὁρθίος, οὗτον καὶ τὸ ὄνομα Ιατὸς (Ιατημα) καὶ ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν ἔξης μερῶν:

1. Ἐκ δύο δοκῶν ὁρθίων καθέτων, στηριζομένων τῶν δύο πάτω ἀκρων αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑδάρου; εἰς δωρισμένην σταθερὰν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν.

2. Ἐκ τοῦ ζυγοῦ (iugum-i) συνδέοντος τὰ ἄνω ἀκρα τῶν δοκῶν τούτων καὶ διεργομένου δι' ὅτων ὑπαρχουσῶν κατὰ τὰ ἄνω ἀκρα τῶν δοκῶν καὶ εὐκόλως ἐν αὐταῖς ταῖς ὁ ταῖς περιστρεψε φορμένου. Περὶ τὸν ζυγὸν τοῦτον ἐτυλίσσετο τὸ ὑρασμα, ἐφ' ὅσον προεκώρει ή ὑφανσις.

3. Ἐν τοῦ κτενὸς (pecten-īnis) προσηγορισμένου καὶ αὐτοῦ διὰ δύο κλοιῶν κατὰ τὰ δύο ἀκρα ἐκατέρωθεν εἰς τὰς δύο καθέτους δοκούς κατὰ τὸ μέσον αὐτῶν, καὶ συρρομένου εὐκόλως πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τὸν ζυγόν, ἵνα πλήττῃ τὸ ὑφανόμενον.

4. Ἐκ τοῦ καλάμου (harundo-īnis) χαμηλότερον τοῦ κτενὸς καὶ αὐτοῦ προσηγορισμένου εἰς τὰς δοκούς.

Περὶ ν' ἀρχίσῃ ἡ ὑφανσις, προσεδένοντο στερεῶς ἄνω εἰς τὸν ζυγὸν εἰς γραμμὴν κατὰ σειρὰν τὰ νήματα τοῦ στήμονος (τὸ στήμόνι—stamen-īnis) διεπερῶντο πάλιν κατὰ σειρὰν χαμηλότερον διὰ μέσου τῶν ὅδόντων τοῦ κτενὸς καὶ ἔχωρίζοντο κατωτέρω διὰ τοῦ καλάμου εἰς δύο σειράς, ἐναλλάξ καθ' ἓν διασταυρούμενα οὕτως, ὅτε τὰ μὲν ἔχοντα ἀρτιον ἀριθμὸν νήματα νὰ ἀποτελοῦντὴν μίαν σειράν, τὰ δὲ ἔχοντα περιττὸν τὴν ἄλλην. Ἰνα δὲ εἶναι πάντοτε τεταμένα τὰ νήματα καὶ κάθετα, προσεδένετο εἰς τὰ κάτω ἄκρα αὐτῶν εἴτε ἐνδὲ ἐκάστοις εἴτε πλειόνων διοῦ βάρος τι.

Μετὰ τὴν παρασκευὴν ταύτην διεπέρων κάτωθεν τοῦ ζυγοῦ καὶ ἄνωθεν τοῦ κτενὸς διὰ τῆς κερκίδος (σοίττας, radius-ii); τὸ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς, ἐν καλαμίᾳ περιετυλιγμένον πρὸς ὑφανσιν νῆμα (κρόκη, ἐφυφή, ρυθάνη, ὑφάδιον—subtēmen-īnis) διὰ μέσου τῶν δύο σειρῶν τῶν νημάτων τοῦ στήμονος (στίχ. 56 inseritur medium radiis subtēmen acutis) καὶ ἔσυρον ἰσχυρῶς τὸν κτένα πρὸς τὰ ἄνω, ἵνα πλήξῃ καὶ στερεώσῃ τὸ διαπερασθὲν νῆμα (inter stamina ductum percusso pavunt insecti pectine dentes), ἐν ᾧ συγχρόνως σχεδὸν διὰ καταλλήλου κινήσεως τοῦ καλάμου ἥλλασσον ἐναλλάξ θέσιν αἱ σειραὶ τῶν νημάτων τοῦ στήμονος διασταυρούμεναι. Μεθ' ἐκάστην διασταύρωσιν τῶν νημάτων τοῦ στήμονος ἐπακολουθεῖ νέα διαπέρασις τῆς κερκίδος μετὰ τοῦ ὑφαδίου, νέα πλῆξις (κροῦσις) διὰ τοῦ κτενὸς καὶ οὕτω προεχώρει ἡ ὑφανσις. Ή κερκίς ἐπρεπε νὰ ἡτο ἀπωξυμένη, λεία καὶ λεπτὴ (radiis acutis), ἵνα εὐκόλως διαθεῖται καὶ διολισθαίνῃ διὰ μέσου τῶν δύο σειρῶν τῶν νημάτων τοῦ στήμονος.

57 quod expediunt ἡ ὑφαίνουσα γυνὴ διὰ μὲν τῆς μιᾶς κειρὸς ὅθει ἀπὸ τοῦ ἐνδὲ μέρους τὴν κερκίδα (inseritur...radiis) διὰ δὲ τῆς ἄλλης ἀνέμενεν αὐτὴν εἰς τὸ ἄλλο μέρος καὶ ἔξηγεν αὐτὴν διὰ τῶν δύο δακτύλων ἐκ τῶν τελευταίων νημάτων (quod digitū expidiunt).

59 cinctae ad pectora vestes καὶ σήμερον οἱ ἐργαζόμενοι χωρικοί, ιδίᾳ θεοῖς καὶ γυνοῖκες, ἀναζωννύουσι (σηκώνουν καὶ ζώνουν) τὰ ἐνδύματά των, ἀν εἶναι μακρὰ καὶ ἐμποδίζουν αὐτοὺς εἰς τὸ ἐλευθέρως ἐργάζεσθαι καὶ κινεῖσθαι.

61 Tyrīum aenūm εἶναι χαλκοῦν ἀγγειον περιέχον πορφυροῦ χρῶμα, ἐν ᾧ ἐβάπτοντο τὰ νήματα ἢ τὰ ἔρια.

70-102.

a'. Γλωσσικαί.

70-71 σύνταξον Pallas pingit scopulum Mavortis Cetropiā in aree et antiquam litem de nomine terræ.

72-73 bis sex... sedent. Οὗτε δὲ Ὁβίδιος οὗτε δὲ Ἀπολάρδωρος (3, 14, 3) εἰπόντες δὲ μὲν δώδεκα θεούς, δὲ δὲ bis sex ἀπέβλεψεν εἰς τὴν ἀριθμητικὴν ἀκριβειαν τῶν κριτῶν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς διότι δώδεκα ἡσαν οἱ μεγάλοι θεοὶ τοῦ Ὄλυμπου μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς συναριθμουμένων ἀφ' οὗ ὅμως οἱ δύο οὗτοι ἡσαν ἀμφισβητοῦντες καὶ κρινόμενοι, οἱ κρίνοντες αὐτοὺς ἡσαν δέκα. Ἀλλὰ πολλάκις ἀριθμός τις ὁρίζων κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ ἀριθμητικῇ ἀκριβείᾳ δράδα τετρὰ προσώπων ἡ καὶ πραγμάτων, ἔξακολουθεῖ νὰ είναι ἐν χορήσει εἰς δήλωσιν τῆς ὅμαδος ἐκείνης καὶ ἀν τυχὸν ἀριθμητικῶς οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὴν ἡλαττώθησαν· οἱ τριάκοντα (τύραννοι) ἔξακολουθοῦν νὰ λέγωνται τριάκοντα καὶ δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θηραμένους καὶ ἄλλων ἔπειτα ἔγιναν δλιγόντεροι. Ξενοφ. Ἐλλην. 2, 4. I: Θηραμένης μὲν δὴ οὐτως ἀπέθανεν· οἱ δὲ τριάκοντα προειπον... καὶ 2, 4, 19 ἀπέθανεν δὲ ἐνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἰππόμαχος... 28 τῇ δὲ ύστερα γαλαταὶ μὲν τριάκοντα... συνεκάθηντο.

medio Jove ἀφαιρ. ἀπόλ. ἐν μέσῳ καθημένου τοῦ Διὸς—se-dibus altis ἐπὶ ὑψηλῶν...

73 augusta gravitate ἀφαιρ. τροπ. ἐν σεμνῇ σοβαρότητι.

73 74 σύνταξον sua facies inscribit quemque deorum ἡ ίδια (ίδική του ἐνὸς ἐκάστου) ὄψις...—inscribo ἐπιγράφω, διλῶ ὡς ἐὰν εἴναι ἐπιγεγραμμένον ὄνομα τόσον πιστῶς, τόσον ἀληθῶς ἀπεικονίζοντο ἐν τῇ ὑφῇ τῆς Ἀθηνᾶς οἱ θεοί! Ἡ πιστὴ ἀπεικόνισις καθιστᾷ περιττὴν πᾶσαν ἐπιγραφὴν τοῦ ὄνόματος ἐφ' ὅσον τῶν παριστανομένων ἡ μορφὴ εἴναι γνωστὴ εἰς τὸ κοινόν.

76-77 σύνταξον (Pallas) facit deum pelagi (Neptunum) stare et ferire aspera saxa longo tridente, et fretum exsiliuisse medio e vunlere saxi; quo pignore vindicet (Neptunus) urbem—facio ποιῶ, παριστῶ, μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς ἡ μετ' ἀπαρεμφάτου—fretum = mare, aqua marina.

77 quo pignore vindicet urbem (δι'οῦ) διὰ τούτου δὲ τοῦ

τεκμηρίου (τῆς ισχύος του ὁ Ποσειδῶν) ἀξιοῦ ὡς ίδια ἡν την πόλιν.

78 at sibi εἰς ἔαυτὴν δὲ (ἡ ὑφαίνουσα Παλλὰς)—dat clipeum... ἐννοεῖται φυσικὰ ἐν τῇ ἐνυφαίνομένη εἰκόνι, ἣντις παριστᾶ τὸν ἄγωνα τῶν δύο θεῶν—acutæ cuspidis γεν. ίδια.

79 dat galeam capiti ἐνν. suo—pectus ὀνομαστ., ὑποκείμ.

80-81 σύνταξον simulat-que (ὑποκείμ. Pallas) terram, percussam suā (τῆς Ἀθηνᾶς) de cuspide edere fetum canentis olivae cum bacis—fetus ἐνταῦθα εἶναι βλαστὸς τῆς Ἑλαίας—bacae οἱ καρποὶ αὐτῆς—simulo μιμοῦμαι ἐν τῇ εἰκόνι, ἀπεικάζω, παριστῶ.

82 mirari-que (deos) καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦτο ἐκ τοῦ σιμούατ ἔξαρταται—operis (opus) τοῦ ἔργου, δηλ. τῆς εἰκόνος, ἢν ἐνύφαινεν ἡ Ἀθηνᾶ—victoria ὑποκείμ., finis κατηγορ. διὰ τοῦ victoria ἐννοεῖ τὴν νίκην τῆς Ἀθηνᾶς ἐν τῷ πρὸς τὸν Ποσειδῶνα ἀγῶνι.

83-85 σύνταξον Ut (ἴνα) tamen aemula laudis intellegat exemplis, quod pretium pro talibus ausis speret (πλαγία ἔρωτημ. πρότασις), addit (ὑποκείμ. Pallas) quattuor in partes (operis) quattuor certamina· τὰ certamina ταῦτα περιγράφονται κατωτέρῳ, 87-89 τὸ πρῶτον, 90-92 τὸ δεύτερον, 93-97 τὸ τρίτον καὶ 98-100 τὸ τέταρτον.—exemplis ἐκ παραδειγμάτων—aemula laudis ἡ ἀντίζηλος τοῦ ἐπαίνου (Ἀράχην). ἡ ἀντίποιον μένη τοῦ ἐπαίνου, τοῦ πρώτου βραβείου διὰ τὴν ὑφαντικὴν τέχνην—ausa ὡς οὐσιαστικὸν—τολμήματα, κυρίως μεταχὴ παθητ. παρακαμ. τοῦ audeo.

86 clara colore suo, παράθεσις εἰς τὸ certamina (85)=σαφῆ ἐκ τοῦ (ποιηλού) χρώματος αὐτῶν—distincta brevibus sigillis διακεριμένα δὲ (ἐπὸ τῆς ἐν τῷ μέσῳ εἰκόνος, ἐν ἦπι παριστατο ἡ ἥρις Ἀθηνᾶ; καὶ Ποσειδῶνος) διὰ μικρῶν ποιηλ-ματίων.

87-89 σύνταξον unus angulus habet Threiciam Rhodopen et Haemum, nunc gelidos montes, quondam mortalia corpora (= homines mortales), qui tribuere sibi nomina summorum deorum—nunc νῦν, ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ ποιητοῦ—gelidos montes παράθεσις εἰς τὸ Rhodopen καὶ Haemum—quondam ἄλλοτέ ποτε εἰς τὸ (μυθικὸν) παρελθόν.

90-91 σύνταξον altera pars (== alter angulus) habet miserabile fatum Pygmaeæ matris.

93-94 σύνταξον pinxit (Pallas) et Antigonem in tertio angulo, ausam quondam contendere cum consoite magni Jovis—consors-rtis ὁμόκληρος, σύγκληρος, ἀδελφός, ἀδελφή. ἔνταῦθα περὶ τῆς Ἡρας, ήτις Jovis et soror et coniuncta ἡτο (Verg. Aen. I. 46-47).

95 illi δηλ. Antigonæ, δοτ. εἰς τὸ profuit, οὐδὲ ὑποκείμ. τὸ Ilion Laomedonve pater.

96-97 σύνταξον (nec profuit=nec impedivit) quin (Antigone) sumptis pennis candida ciconia (facta) ipsa sibi crepitante rostro plaudat—sumptis pennis λαβοῦσα πτερά, τ. ἐ. εἰς ὅρνιν μεταμορφωθεῖσα.

98 σύνταξον angulus, qui solus superest (quartus), habet orbum Cinyran,—orbum ἄπαιδα (καταστάντα μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ἡρας ἀπολίθωσιν τῶν θυγατέρων αὐτοῦ).

99-100 σύνταξον isque (Cinyras) amplectens grandus templi, membra natarum suarum, iacensque savo videtur lacrimare — membra natarum suarum παράθεσις εἰς τὸ gradus templi—gradus αἱ βαθμίδες τῆς κλίμακος—saxo=in saxo· ἐν νοεῖ τὰς λιθίνας τῆς κλίμακος βαθμίδας.

101 Circuit (Pallas) ἐνεργητ. μετοβ. περιβάλλει γύρῳ (ἐν τῇ εἰκόνι πάντοτε)—ora=ae τὸ κράσπεδον τοῦ ὑφάσματος—τὸ extremas (oras) κατηγορούμενον == extremas partes orae —oleis pacalibus διὰ εἰρηνικῶν ἐλαιῶν, διὰ κλάδων τῆς εἰρηνικῆς ἐλαίας.

102 modus=finis, τὸ τέρμα—operis=que... σύνταξον facit finem operis arbore suā (δηλ. oleā) τελειώνει τὸ ἔργον διὰ (τῆς εἰκόνος) τοῦ ἑαυτῆς δένδρου· τὸ que καντατῷ νὰ σημαίνῃ δηλαδή.

β' Πραγματικα.

70 Cecropia arx ἡ Κενδοπία (δηλ. τῶν Ἀθηνῶν) ἀκρόπολις—scopulus Mavortis ὁ Ἀρειος πάγος. οὐχὶ ἀκριβῶς ὁ Ὁβίδιος θέτει τὸν Ἀρειον πάγον. ἐν τῇ Ἀκροπόλει (Cecropia in arce), ἀφ' οὗ οὔτος εἶναι πλησίον τῆς Ἀκροπόλεως, ἄλλ οὔτις.

71 antiquam de terrae nomine litem τὴν μεταξὺ Ἀθηνᾶς καὶ Ποσειδῶνος ἔριν ὡς ἔξῆς περιγράφει ὁ Ἀπολλόδωρος (3,14, 1, 3-4): γενομένης δὲ ἔριδος ἀμφοῖν περὶ τῆς χώρας, Ἀθηνᾶν καὶ Ποσειδῶνα διαλύσας Ζεὺς κριτὰς ἔδωκεν... θεοὺς... τοὺς δώδεκα. Καὶ τούτων δικαιόντων ἡ χώρα τῆς Ἀθηνᾶς ἐκρίθη, Κέκροπος μαρτυρήσαντος διε πρῶτον τὴν ἐλαῖαν ἐφύτευσεν. Ἀθηνᾶ μὲν οὖν ἀφ' ἑαυτῆς τήν πόλιν ἐκάλεσεν Ἀθηνᾶς, Ποσειδῶν δὲ θυμῷ δργισθείς τὸ Θριάσιον πεδίον ἐπέκλυσε καὶ τὴν Ἀττικήν ὑφαλον ἐποίησε. τὸν μῦθον τοῦτον ἀκολουθεῖ ἐν ταῖς γενικαῖς γραμμαῖς καὶ ὁ Ὁρίδιος (στ. 72 ιε.).

75-77 Κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον (3, 14, 1, 2): ἦκεν οὖν πρῶτος δὲ Ποσειδῶν ἐπὶ τὴν Ἀττικήν, καὶ πλήξας τῇ τριανταρίᾳ μέσην τὴν ἀκρόπολιν ἀπέφηνε θάλασσαν, ἢν νῦν Ἐρεχθίδα καλοῦσι. Μετὰ δὲ τοῦτον ἦκεν Ἀθηνᾶ καὶ στοιχαμένη τῆς καταλήψεως Κέκροπα μάρτυρα ἐφύτευσεν ἐλαῖαν, ἢν νῦν ἐν τῷ Πανδροσείῳ δεινυνται.

79 defenditur aegide pectus ἐνταῦθα (καὶ ἀλλαχοῦ) ἡ αἰγὶς τῆς Ἀθηνᾶς παρίσταται ὡς τι Ιἰδαίτερον περικάλυμμα τοῦ στήθους, εἶδος θώρακος, ἐν φυσικῷ παρίσταται ὡς ἐπικάλυμμα τῆς ἀσπίδος ἀντῆς μὲ τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης κατὰ τὸ μέσον.

81 canentis οἰνας τῆς λευκῆς ἐλαίας· δινομάζει οὕτω τὴν ἐλαίαν διὰ τὸ κρῶμα τῆς ὅπισθεν ἐπιφανείας τῶν φύλων αὐτῆς (ἄν καὶ πολλῶν ἄλλων δέρδρων τὰ φύλλα ἔχουν ἐπίσης λευκὴν τὴν ἑτέραν ἐπιφάνειαν, π. χ. τῆς λεύκης).

83 exemplis... ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἀρκεῖται νὰ ἐνυφάνῃ εἰς τὸν ἵστον της τὴν πρὸς τὸν Ποσειδῶνα ἔριν αὐτῆς καὶ τὴν καταντοῦ νίκην. Διὰ νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὴν Ἀράχνην, ποία τύχη τὴν περιμένει καὶ αὐτήν, διότι θνητὴ οὖσα ἐτόλμησε νὰ προκαλέσῃ εἰς ἀγῶνα θεάν, ἐνυφαίνει εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας (angulos στίχ. 87, 98) τοῦ ἵστον της τὴν δμοίαν τύχην θνητῶν ἀνθρώπων, οἱ δποῖοι ὑπερήφανοι διά τινα ἀρετήν των είχον τολμήσει δμοια μὲ τὴν Ἀράχνην.

87 Ἡ Ροδόπη καὶ ὁ Αἴμος κατὰ τὸν μῦθον ἤσαν ἀδελφοί, Θρῆκες, ἐξέλοντες ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· ἀλλὰ διότι ὑπερηφανεύθησαν καὶ ώνόμασαν ἕαυτοὺς· Ἡραν ἡ μία καὶ Λία ὁ ἄλλος, ἐξισώσαντες ἕαυτοὺς πρὸς τὸν summos deos, ἐτιμωρήθησαν μεταμορφωθέντες εἰς τὰ δμώνυμα Θρακικὰ δρόη.

90 Pygmaea mater ἡτο ἡ Γεράνη· *Gerana*, ἡ ὅποια ὑπερφανευθεῖσα διὰ τὴν ὀραιότητά της καὶ ὀραιοτέραν τῆς Ἡρας ἔστιν κρίνουσα ἐτιμωρήθη μεταμοφωθεῖσα εἰς γέρανον μὲ τὴν πρόσθετον τιμωρίαν νὰ κηρύξτη πόλεμον κατὰ τοῦ λαοῦ της, τῶν Πυγμαίων. Μεταξὺ Πυγμαίων καὶ γεράνων ὑπῆρχε διαρκῆς ἔχθρα, ἣν ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα ὁ ποιητής. Τοὺς Πυγμαίους ὁ μὲν Ὅμηρος θέλει κατοικοῦντας ἐπ' Ὁκεανοτὸ ρωίσαν (Ιλιάδ. Γ, 3 6), ἄλλοι δὲ τοποθετοῦσιν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς κατὰ τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου (Ἡρόδ. 2, 32 ἀνδρας σμικροὺς μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν).

93 Antigone ἡτο νέα, κόρη τοῦ βασιλέως τῆς Τροίας Λαομέδοντος, ἔχουσα μακράν πολὺ κόμην, διὰ τὴν ὅποιαν ἀλαζονευθεῖσα παρέβαλεν ἔστιν κρίνην πρὸς τὴν Ἡραν, δι' ὃ καὶ ἐτιμωρήθη τῆς κόμης αὐτῆς κατὰ πρῶτον εἰς ὄφεις μεταμορφωθείσης, ὕστερον δὲ καὶ αὐτῆς τῆς ἴδιας εἰς πελαργόν.

97 ipsa sibi plaudat... ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα ὁ ποιητής τὴν συνήθειαν τῶν πελαργῶν νὰ συγκροτῶσιν ἵσχυρῶς (crepitante) τοῦ ὁμόφους των (rostro) τὴν ἄνω μὲ τὴν κάτω σιαγόνα, καὶ χαρακτηρίζει τὴν συγκρότησιν ταύτην ὡς ἐπιδοκιμασίαν, χειροκρότημα (plaudat) ἴδικόν της (sibi τῆς Ἀντιγόνης;) πρᾶγμα δηλ. μωρόν· οὐδεὶς φρόνιμος χειροκροτεῖ αὐτὸς ἔστιν τὸ ipso sibi plaudat).

98 Cinýran—ὅ Κινύρας ἡτο Ἀσσύριος βασιλεύς, οὗ τὰς θυγατέρας δι' ὅμοίαν πον ἀλαζονείαν ἡ Ἡρα εἰς βαθμίδας τῆς κλίμακος τοῦ ναοῦ της μετεμόρφωσεν. Ἡ Ἀθηνᾶ παριστὰ αὐτὸν πρηνὴ πεπτωκότα ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς κλίμακος τοῦ ναοῦ θρηνοῦντα καὶ ἐναγκαλιζόμενον αὐτὰς ὡς τὰς θυγατέρας του.

101 oleae pacales ἡ ἑλαία παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἐλλησιν ἡτο σύμβολον τῆς εἰρήνης· διὰ τοῦτο οἱ ἱερεῖς προσερχόμενοι πρὸς τοὺς πολεμίους, ἵνα ζητήσουν εἰρήνην ἐκράτουν κλάδους ἑλαίας (Λιβ. 29, 16, 6 ramos oleae, ut Graecis mos est, porrigentes ... ὁ λόγος εἶναι περὶ πρέσβεων τῶν Λοκρῶν προσερχομένων ὡς ἱερῶν πρὸς τοὺς Ρωμαίους ὑπάτους).

103-145.

α' Γλωσσικα.

103-4 σύνταξον Maeonis designat (=pingit, ζωγραφεῖ)

Europam elusam (eludo ἐμπαῖσο, ἔξαπατῶ) imagine tauri.

104 verum, vera κατηγορούμενα σύνταξον (si videres taurum et freta), putares taurum (esse) verum, freta (esse) vera—freta = mare· ή Ἀράχνη (ἔξωγοράφησε) ἔκεντησε και διανηχόμενον τὸν Δία ταῦρον διὰ τῆς θαλάσσης τῆς μεταξὺ τῆς Φοινίκης καὶ τῆς Κρήτης.

105-107 σύνταξον ipsa (Europa) videbatur spectare terras relictas et clamare comites suas yereri-que tactum adsilientis maris reducere-que timidas plantas—terrae relictæ εἶναι ή Φοινίκη—comites suae οἱ ἄλλαι νεάνιδες μεθ' ᾧ ή Εὐρώπη συνέλεγεν ἀνθη ἐν τῷ λειμῶνι.

106-7 tactum... plantas ή Εὐρώπη φοβουμένη (yereri) μὴ φθάσῃ εἰς τοὺς πόδας τῆς ή ἐκ τοῦ διανηχούμενου Διὸς—ταύρου διαπηδῶσα θάλασσα (tactum adsilientis aquae) ἔκαμπτε καὶ συνέστελλε τοὺς πόδας τῆς (timidas reducere plantas) ὅσον ἥδυνατο περισσότερον ἐπὶ τῆς ὁάχεως τοῦ Διὸς ταύρου—reducere συστέλλειν, μαζεύειν—planta-ae (τὸ πέλμα τοῦ ποδὸς) ὁ πούς.

127 ultima pars telae τὸ ἔσχατον μέρος, τὸ τέλος τοῦ ἴστοῦ τῆς Ἀράχνης—tenui limbo ἀφαιρ. δογαν.—limbus-i παροφῆ-κράσπεδον.

128 σύνταξον (ultima pars) habet flores intertextos (intertexo παρενυφαίνω) hederis nexilibus· ὁ κισσὸς (hedēra-ae) καλεῖται νεχίλις (εὔκαμπτος, εὔπλοκος), διότι εὐκόλως περιπλέκεται εἰς τοὺς κορμοὺς δένδρων, εἰς τοίχους, βράχους...

129-130 σύνταξον non possit carpere illud opus (δηλ. telam Arachnes) Pallas, non (possit... opus) Livor οὐκ ἀνδύνατο... carpere=vituperare, εὐδίσκειν ἐλάττωμά, ψέγειν.

130 successu ἀφαιρ. ἀναγκ. αἰτίου successus ή καλὴ ἔκβασις, ή ἐπιτυχία, ή ἐπιτυχὴς ἐργασία τῆς Ἀράχνης — flava virago ή ξανθὴ ἀρρενωπὴ παρθένος, ή Ἀθηνᾶ.

131 σύνταξον ut rupit pictas vestes (Arachnes), caelestia crimina—rumpo διαρρήγνυμι, κατασχέω—caelestia crimina=erin ina caelestium al λλ. caelestia crimina περιέχουν τὴν αἰτιολογίαν τῆς κατασχίσεως τοῦ ἴστοῦ τῆς Ἀράχνης ὑπὲρ τῆς Ἀθηνᾶς.

132 σύνταξον ut-que tenebat radium de monte Cytoriacō καὶ καθὼς ἔκρατε... .

133 percussit τοῦ percutio πλήντω.

134-5 σύνταξον non tulit infelix (Arachne), ligavit-que laqueo animosa (sua) guttura δὲν ὑπέμεινεν..... καὶ διὰ βρόχου ἔδεσε τὸν θαρραλέον λαιμόν της (ἴνα ἀπαγχονισθῆ).

135 pendentem κρεμαμένην ἀπὸ τῆς ἀγχόνης—levavit ἀνεσήκωσε τὸ σῶμα αὐτῆς, ίνα μὴ ἀπαγχονισθῆ.

137-8 σύνταξον: ne-que sis secura futuri; lex eadem (tibi) dicta esto tuo generi seris-que (tuis) nepotibus καὶ μὴ εἰσαι ἀφροντις (περὶ) τοῦ μέλλοντος' ὁ αὐτὸς νόμος τιμωρίας, ή αὐτὴ τιμωρία ἔστω ώρισμένη δι' ὅλον τὸ σὸν γένος καὶ τοὺς ἀπογόνους σου.—'Η πρότασις πε sis secura futuri εἶναι ἀνεξάρτητος πρότασις τοιαύτης ἐννοίας: καὶ μή σου περνᾷ ή ίδεα ὅτι αὐτὴ ή τιμωρία εἶναι προσωρινή καὶ μόνον εἰς τὸ ἀτομόν σου περιωρισμένη' ὅχι μὲ τὴν αὐτὴν τιμωρίαν θὰ τιμωρῶνται καὶ ὅλοι οἱ ἀπόγονοί σου' ὅστε τὸ ἀμάρτημα τῆς Ἀράχνης ἔγινεν ὅμοιον πρὸς τὸ τῶν προπατόρων μας Ἀδὰμ καὶ Εὕας, διὰ τοῦτο καὶ ή τιμωρία κληρωνομικὴ εἰς ὅλους τοὺς ἀπογόνους τῆς Ἀράχνης: seri nepotes οἱ βραδεῖς, οἱ ἀργότερον ἀπὸ ήμᾶς ἔρχόμενοι εἰς τὴν ζωήν, οἱ μέλλοντες λοιπὸν ἀπόγονοί μας.

139-40 σύνταξον post ea (verba) discedens (Pallas) spar-sit (Arachnen) sucis. Hecateidos herbae—sucus-i χυμός, ἔκβρασμα, ἀπόσταγμα—sparsit, spargo ἥσιν.

140 tristi medicamine ὑπὸ τοῦ.... πρβλ. Hecateidos herbae.

141 comae τῆς Ἀράχνης — cuius quis = cum quibus ή quibuscum=et naris et aures ἔνν. defluxere.

142 toto quoque corpore ἀφαιρ. ἀναφορᾶς—parva est ὑποκειμ. ή Arachne.

143 exiles digiti λεπτοί, λεπτότατοι δάκτυλοι' τὰ ἐκ τῶν πλευρῶν τοῦ ζωϋφίου ἀράχνης ἐκατέρωθεν ἐκφύσμενα ἄκρα χαρακτηρίζονται ως digiti, διότι ὑπενθυμίζουν τὰς χειρας καὶ τοὺς δακτύλους τῆς Ἀράχνης—ἄλλ' οἱ αὐτοὶ χορησμεύοντι καὶ ἀντὶ ποδῶν (pro cruribus).

144 cetera τὰ λοιπά, αἰτιατ. πτώσ. ἀντικείμ. τοῦ habet— Θεοφ. Κακριδῆ, Ὄβιδος. "Εκδ. τετάρτη." 4

de quo ἐνν. ventre—illa ἡ Ἀράχνη remitto ἀφήνω νὰ
ἔξερχεται.

145 stamen νῆμα, στήμων, δι' οὐ πλέκεται ὁ ἵστος τῆς
ἀράχνης—et... αγαπα καὶ ἀράχνη ζωύφιον πλέον γενομένη(ἡ
δημοσιτὴ ἔκεινη Ἀράχνη)—exerceo antiquas telas ἵστουργῶ
τὸν ἵστὸν τὸν πάλαι, ἔκεινον διηλ. ὅν πάλαι ποτὲ ὑφαίνεν ἡ νέα
Ἀράχνη.

β'. Πραγματικά.

103 Maeonis ἡ Ἀράχνη, Ἰδὲ στίχ. 5 Maeoniae Arachnes.

104 Europa ἡ θυγάτιο τοῦ βασιλέως τῆς Φοινίκης Ἀγήνο-
ρος καὶ ἀδελφὴ τοῦ Κάδμου· ὁ Ζεὺς μεταμορφωθεὶς εἰς ὄρατον
ταῦρον ἤλθεν εἰς τινα παρόδιον λειμῶνα τῆς Φοινίκης, ἐν τῷ
ὅποιῳ ἡ Εὑρώπη μετ' ἄλλων νεανίδων ἔδρεπεν ἄνθη. Ὁ Ζεὺς-
ταῦρος προσεποιήθη μεγάλην ἡμερότητα καὶ κατεκλίθη ὅχι μα-
κρὰν τῆς Εὑρώπης, ἡ ὅποια πλησιάσασα ἔθαυμαζε τὴν ἡμερό-
τητα τοῦ ταύρου καὶ θωπεύουσα αὐτὸν ἐκάθισε τέλος καὶ ἐπὶ
τῶν προκλητικῶν νότων του. Τότε ἀναπηδήσας ὁ Ζεὺς-ταῦρος
φέρει πρὸς τὴν θάλασσαν τὴν Εὑρώπην καθημένην ἐπὶ τῶν νό-
των του καὶ κρατουμένην ἀπὸ τῶν ιεράτων του, ἵνα μὴ πέσῃ—
καὶ διανήχεται μετ' αὐτῆς εἰς Κοήπην, διου ἡ Εὑρώπη γίνεται
βασίλισσα καὶ γεννᾷ ἐκ τοῦ Διὸς τὸν Μίνωα.

129 Livor ὁ Φθόνος· εἶχε προσωποποιηθῆ, διπλῶς τόσα ἄλλα,
καὶ τὸ φοβερὸν αὐτὸν πάθος τοῦ φθόνου. Ἡσο λοιπὸν ἡ ἐργα-
σία τῆς Ἀράχνης τόσον τελεία, τόσον ἀμεμπτος, ὥστε καὶ αὐτὸς
ὁ Φθόνος δὲν θὰ ἥδύναιτο νὰ ἔνδῃ εἰς αὐτὴν ἔλαττωμα· ἀλλὰ
διατί τοιε νὰ τιμωρηθῇ, ω; Θὰ ἴδωμεν ἀμέσως κατωτέρω ἡ
Ἀράχνη; Διότι ὑπερηφανεύθη τόσον, ὥστε νὰ προκαλέσῃ καὶ τὴν
Θεάν Αθηνᾶν εἰς ἀγῶνα. Ὅσον μεγάλοι, δσον Ικανοί καὶ ἀνελ-
μεθα, δὲν πρέπει νὰ ὑπερηφανευώμεθα· ἡ ὑπερηφανία, ἡ ἀλα-
ζονεία εἶναι μέγα, μέγιστον καιόν, καὶ πρέπει νά το ἀποφεύγωμεν.

131 caelestia, cœlestina ἡ Ἀράχνη ὅχι μόνον τὴν ὑπὸ τοῦ
Διός, εἰς ταῦρον μεταμορφωθέντος, ἀρπαγὴν τῆς Εὑρώπης (103
-107) ἐνύφαινεν ἐν τῷ ἵστῳ αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἄλλας δμοίας, καὶ
τοῦ Διὸς καὶ ἄλλων θεῶν, πρᾶξεις (108-126),

132 Cytoriacus mons ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ποραλίας τοῦ
Εὐξείνου Πόντου, ἐν τῇ Παφλαγονίᾳ ἔκειτο ἡ Ἰωνικὴ ἀποικία

Κύτωρος—Cytorus καὶ πλησίον αὐτῆς ὅμώνυμον ὅρος, ὅπερ ἐνταῦθα διὰ τοῦ ἐπιθέτου Cytoriacus (ἄλλαχοῦ καὶ Cytorius) δηλοῦται. Τὸ ὅρος τοῦτο ἵτο κατάφυτον ὑπὸ πύξων (buxus), ἐκ τοῦ ξύλου δὲ τοῦ δένδρου τούτου κατεσκευάζοντο καὶ ἄλλα ἔργαλεῖα καὶ κερκίδες (radii).

139 Hecateis herba βοτάνη Ἐκατηίς, τῆς Ἐκάτης, βοτάνη μαγική· ἡ Ἐκάτη ἐνομίζετο ὡς ἡ τῶν μάγων καὶ μαγιστῶν θεά.

IV. ΦΙΛΗΜΩΝ ΚΑΙ ΒΑΥΚΙΣ

(VIII, 611—724)

611-615.

α'. Γλωσσικα.

611 Amnis ὁ ποταμὸς ('Αχελῷος)—ab his χρονικῶς, ἀπὸ ταύτης τῆς στιγμῆς, ἀφ' οὗ δηλ. ἐτελέσωτε τὴν διήγησίν του περὶ τῆς μεταμορφώσεως τῆς νύμφης Περιπόλης εἰς νησῖδα (καὶ ab his ἐνν. dictis ἀπὸ τῶν λόγων τούτων)—factum mirabile δηλ. τὸ τῆς μεταμορφώσεως τῶν νυμφῶν εἰς νησῖδα—cunctos δηλ. τὸν Θησέα καὶ τοὺς ἄλλους φίλους τοῦ Θησέως, πλὴν τοῦ Πειρίθου.

612 moverat, moveo συγκινῶ—inredit ὑποκείμ, τὸ Ixione natus ὁ ἐκ τοῦ Ἱξίονος γεννηθεὶς Πειρίθους—inideo ἐμπαῖζω, κοροϊδεύω—credentes αἴτιατ. ἀντικείμ. τοῦ inredit• of πιστεύοντες ἥσαν οἱ συγκινηθέντες—ut que καὶ καθώς.

613 spretor καταφρονητής—mentis ferox σύνταξις ποιητική, ἀντὶ ferox mente θρασὺς τὴν διάνοιαν.

614' ficta=falsa, ψευδῆ, πλαστὰ—refers=narras.

614-615 σύνταξον putas=que deos esse nimium potentes.

615 si dant... ἀν, ὅπως λέγεται, δίδουν καὶ ἀφαιροῦν μορφάς.

β'. Πραγματικα.

Θέ γέρων Φιλήμων καὶ ἡ γραῖα σύζυγός του Βαυκίς ἥσαν Φούγες πένητες, ἀλλὰ πολὺ εὐσεβεῖς καὶ φιλόξενοι, δεχθέντες καὶ περιποιηθέντες ὅσον ἥδυναντο καλύτερον εἰς τὴν πενιχρὰν καλύβην των τοὺς ἐν μορφῇ ἀνθρώπων εἰς τὴν γῆν κατελθόντας Δία καὶ Ἐρμῆν, εἰς τοὺς δύοιους ἄλλοι πλούσιοι συμπολίται τοῦ

Φιλήμονος είχον κλείσει τὰς θύρας τῶν μεγάρων των. Οἱ εὐσεβεῖς γέροντες; ἀμείβονται, ὡς ἐπεθύμουν, ὑπὸ τοῦ Διὸς διὰ τὴν εὐσέβειάν των καὶ τὴν προθυμοτάτην φιλοξενίαν, ἣν παρέσχον εἰς τοὺς θεούς.

611 Aminis... Ἐν τοῖς προηγούμενοις ὁ θεὸς ποταμὸς Ἀχελῷος διηγεῖται πρὸς τὸν Θησέα καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ τὴν ὑπὸ τῶν θεῶν μεταμόρφωσιν νυμφῶν τινων Ναϊάδων εἰς τὰς νήσους Ἐχινάδας καὶ τελευταῖον τῆς νύμφης Περιπόλης τὴν μεταμόρφωσιν εἰς διμώνυμον νησίδα.

613 Ιχιόνε πατούς πατὴρ τοῦ Πειρίθου ἥτο ὁ Ἰξίων ὁ βασιλεὺς τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ Λαπιθῶν, ὀνομασιός, διότι ἀποπειραθεὶς νὰ ἀσεβήσῃ πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Διὸς ἐτιμωρήθη προσδεθεὶς εἰς ἓνα τροχὸν περιστρεφόμενον ἀπαύστως μὲ ἐλιγγιώδη ταχύτητα. Ἐπίτηδες ὁ ποιητὴς ἐδήλωσε τὸν Πειρίθουν διὰ τοῦ Ιχιόνε πατούς, διότι καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίας κατὰ τὴν ἀσέβειαν πρὸς τὸν πατέρα, ἀφ' οὗ ἥτο καὶ αὐτὸς deorum spretor, καὶ εἰς τὸν Ἄδην δὲ μετὰ τοῦ Θησέως βραδύτερον καταβὰς ἐπειράθη ἁμοίαν μὲ τὴν τοῦ πατρὸς του ἀσέβειαν, ν' ἀπαγάγῃ τὴν σύζυγον τοῦ Πλούτωνος, τὴν Περσεφόνην, ἀλλ' ἐκρατήθη ἐκεῖ ἐς ἀεὶ δεθεὶς ('Απολλόδ. 2, 5, 12, 5.).

616 636

a'. *Γλωσσικατ.*

616 obstipuēre παρακείμ. τοῦ obstipesco ἢ obstupesco ἐκθαμβοῦμαι, ἐκπλήττομαι — probā (vē)runt, provo ἐπιδοκιμάζω.

617 animo et aeo (ἀφαιρ. ἀναφορᾶς) maturus ὄφιμος τὸν τε νοῦν καὶ τὴν ἡλικίαν. Ἐκ τούτων συνάγεται ὅτι ὁ Πειρίθους ἥτο πον matus r aeo, ὡς ἥτο καὶ mentis ferox, ὅπερ εἶναι βαρύτερον τοῦ πον matus mente ἢ animo.

618-9 σύνταξον potentia caeli (== deorum caelicularum), est immensa neque habet finem. Τὸ περιττό διασαρεῖ τὸ προηγούμενον est immensa.

619 peractum est (ἀμέσως) ἔξετελέσθη· πρβ. τὸ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας: εἰπεν (ὁ θεὸς) καὶ ἔγενετο.

620 quo-que minus dubites καὶ ἵνα (οὐλιγώτερον) μηδόλως ἀμφιβάλλῃς περὶ τούτου (σοῦ λέγω καὶ ἔγὼ τὸ ἔξῆς τεκμήριον τῆς ἰσχύος τῶν θεῶν).

620-21 σύνταξον est collibus Phrygiis quercus conterminus tiliae, circumdata modico muro ὑπέρχει ἐν.... δρῦς διμορός μὲ φιλόραν, περικεκλεισμένη διὰ μετόν, ὅχι πολὺ ὑψηλοῦ, τείχους.

622-23 σύνταξον : nam Pittheus misit me Pelopeia in arva, regnata quondam suo parenti — τὸ suo parenti δοτ. ποιητ. αὐτίου εἰς τὸ regnata (arva) = ὑπὸ τοῦ ἴδικοῦ του (τοῦ Πιτθέω;) πατρὸς (δηλ. τοῦ Πέλοπος) βασιλευθέντα — arva κυρίως εἶναι οἱ γεωργούμενοι ἀγροί, ἀλλὰ συνεκδοχικῶς καὶ ἡ ὄλη χώρα.

624 hinc ἐντεῦθεν, ἐκ τῆς χώρας τοῦ Πέλοπος — stagnum λίμνη, ἢ ὅποια πρότερον ἦτο χώρα κατοικουμένη (tellus habitabilis olim).

625 σύνταξον nunc (sunt) undae (=stagnum) celebres mergis fulicis-que palustribus — mergus-i aīthria, πτηγὸν ἐν ταῖς λίμναις ζῶν, κοινῶς βουτηχτάρει — ἢ δὲ fulica-ae εἶναι καὶ αὐτὴ εἶδος αἴθυνίας, κοινῶς φαλαγίδα ἢ ζαροπανί — paluster λιμναῖος, ἔλόβιος — celebres συγναζόμεναι ὑπὸ..., εἰς τὰ ὅποια ζῶσι πολλαὶ αἴθυναι.

626 huc εἰς τὸ μέρος αὐτό, ὅπου τώρα εἶναι τὸ stagnum — specie mortali μὲ μορφὴν (θυητὴν) ἀνθρώπου.

626-7 cum-que parente... Atlantiades caduciser καὶ μετὰ τοῦ πατρὸς (δηλ. τοῦ Διὸς)... ὁ Ἀτλαντιάδης (Ἐρμῆς) κηρυκειοφόρος — positis alis ἀποθέμενος, ἀφήσας (μετὰ τοῦ κηρυκείου καὶ τῆς θεᾶς καθόλου μορφῆς του καὶ) ἀς εἶχε πτέρυγας, διότι ἔλαβε καὶ οὗτος μορφὴν ἀνθρώπου.

628 mille domos adiere εἰς... προσῆλθον, adeo· τὸ mille δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ἀριθμητικῆς του ἐννοίας, ἀλλὰ ἐπὶ τῆς σημασίας πάμπολλοι, μυρίοις.

629 mille domos... δηλ. εἰς ὅσας οἰκίας προσῆλθον καὶ ἔζητησαν φιλοξενίαν, εἰς ὅλας αὐτὰς τοὺς ἔκλεισαν τὰς θύσας, οὐδεὶς ἐδέχθη αὐτοὺς — serae οἱ ὅπισθεν τῶν (αὐλείων ἴδιᾳ) θυῶν μοχλοί, τὰ μάνδαλα — una (domus).

630 stipulis — cannā ἀφαιρ. δργαν. stipula-ae (ἢ καλάμη, τὸ ἀχυρόν) καὶ cannā-ae (ἀγριοκάλαμος) εἶναι εἴδη καλάμων καταλλήλων εἰς στέγασιν τῶν καλυβῶν τῶν πτωχῶν χωρικῶν καὶ τῶν ποιμένων· διὰ τούτων ἀναπληροῦνται διπλασιάποτε

αἱ ἐλλείπουσαι εἰς αὐτοὺς κέρδασμοι, καθ' ὅσον ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν χωρικῶν τοιαῦτα εἰδη καλάμων, βουτόμων καὶ τῶν διοίσων, τὰ δόποια, ὅταν βρέχῃ, κατὰ τὴν φράσιν αὐτῶν, «**νὰ χύνουσν τὸ νερό**» ἔξω ἀπὸ τὴν καλύβην, νὰ μή το ἀφήνουν δηλ. νὰ στάζῃ μέσα εἰς τὴν καλύβην.

631 *parilique aetate...* καὶ ἵσης ἡλικίας.

632 *illā... illā...* casā ἀφαιρετ. τοπικαὶ — iuncti = coniuncti συζευχθέντες — annis iuvenalibus ἀφαιρετ. χρον. = ἐν... — casa-ae ἡ ἀχροσκεπῆς ἡ καλαμοσκεπῆς καλύβῃ.

633 *consenuere παρακείμ.* τοῦ *consenesco* καταγηράσκω — paupertatem ἀντικείμ. καὶ εἰς τὸ fatendo καὶ εἰς τὸ ferendo καὶ εἰς τὸ effecēre — fatendo, ferendo ἀφαιρετ, γερουνδίου, ἔξηγης γησον διὰ τροπικῆς μετοχῆς — nec iniquā = aequā (λιτότης).

635 nec refert οὐδὲ ἐνδιαφέρει, οὐδὲ σημαίνει τίποτε, ἀν... — requiras ἡ ὑποτακτικὴ ἐτέθη, διότι εἶναι πλαγία ἔρωτησις. Ἡ ἔννοια τοῦ στίχου εἶναι: δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ζητήσῃς εἰς τὸν οἶκον αὐτὸν τοὺς κυρίους ἢ τοὺς δούλους, τίνες εἶναι οἱ κύριοι καὶ τίνες οἱ δοῦλοι. διότι, ὡς λέγεται ἐν τῷ ἐπομένῳ στίχῳ, οἱ αὐτοὶ εἶναι καὶ οἱ κύριοι καὶ οἱ δοῦλοι.

636 tota domus = tota familia, ὅλοι ὅλοι οἱ ἐνοικοῦντες — idem πληθυντ.

β'. Πραγματικά.

617 *Lelex* Λέλεξ ἡτο Τροιζήνιος ἥρως ἐκ τῶν φύλων καὶ ἀκολούθων τοῦ Θησέως (8,567-8).

622 *Pelopeia arva* ἡ τοῦ Πέλοπος χώρα ἐν Φρυγίᾳ — Pittheus Πιτθεύς, ὁ ἐκ μητρὸς πάππος τοῦ Θησέως, ἀρχων τῆς Τροιζῆνος, υἱὸς τοῦ Πέλοπος, ὅστις ἦλθεν ἐκ Φρυγίας ὡς ἔποικος καὶ κατέκτησε τὴν Πελοπόννησον. Ο Πέλεψ κοὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ Τάνταλος ἔβασίλευον ἐν τῇ περὶ τὸ ὄρος Σίπυλον χώρᾳ.

627 *Atlantiades* λέγεται ὁ Ἐρμῆς, διότι ἡτο υἱὸς τῆς Ἀτλαντίδος, τῆς θυγατρὸς δηλ. τοῦ Ἀτλαντος, Μαίας.

637-650.

α'. Γλωσσικά.

637 Ergo οὐκοῦν, τοίνυν διὰ τούτων ἀναλαμβάνεται διακοπεῖς (ἐνταῦθα ἐν στίχ. 630) λόγος καὶ συνεχίζεται: *Δοιπόν...*

ubi ὅτε-caelicolae ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ἐρμῆς — parvos penates — parvame domum — tetigere, tango ἐγγίζω, φθάνω πλησίον τινός, ἐδῶ πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Φιλήμονος.

638 submisso - que...vertice καὶ χαμηλώσαντες, κύψαντες τὴν (χορυφὴν) κεφαλὴν τοῦτο ἔκαμαν οἱ εἰς τὴν καλύβην εἰσερχόμενοι θεοί, διότι ἵτο χαμηλὴ ἡ καλύβη καὶ χαμηλοτέρα ἡ εἰσόδος αὐτῆς, ἡ θύρα — humiles postes intra (νέ)runt εἰσερχόμενοι διῆλθον τὰς χαμηλὰς παραστάδας, τὴν χαμηλὴν θύραν.

639 40 σύνταξον senex (Philēmon) posito sedili iussit (caelicolas) relevare membra (sua), quo (sedili) sedūla Bau-cis superiniecit, textum rude — relevare ἀνακουφίζειν, ἔκουν-ράζειν — superiniecit, superinicio ἐπιστρώνω — textum rude ὑφασμα ἀγροῖνον, χονδρὸν — sedulus a-umi φιλόφρων, περι-ποιητικός.

641 inde — deinde — foco = in foco, ἐν τῇ ἑστίᾳ — demovit, demoveo κινῶ οὕτως, ὥστε νὰ ἔχωσισι τὴν θερμὴν στάκτην (terpidum cinerem) ἀπὸ τοῦ ὑπ’ αὐτῆς κεκαλυμμένου καίοντος ἀνθρακος ἡ δαυλοῦ.

641-2 ignes suscito h̄ sternos ἀνακινῶ, ἔξεγείρω, ἀφυπνίζω τὸ χθεσινὸν πῦρ. Παρίσταται λοιπὸν καὶ τὸ πῦρ ὃς κοιμώμενον ὑπὸ τὴν αἰθάλην κατὰ τὴν μεταξὺ νύκτα καὶ ὑπὸ τῆς Βαυκίδος ἀφυπνίζομενον τὴν ἐπομένην ἡμέραν καὶ ἀναζωογονούμενον διὰ νέας τροφῆς (nutrit foliis et cortice sicco).

643 nutrit καὶ ἀλλαχοῦ παρίστανται τὰ διπτόμενα εἰς τὸ πῦρ ἔναύσματα, φύλλα, φρύγανα, ξύλα ὡς nutrimenta (Verg. Aen. I, 176). ἀκούεται δὲ καὶ πάρ’ ἡμῖν σήμερον πολλαχοῦ ἡ φράσις «τάσσε τὴ φωτιὰ» δηλ. βάλε ξύλα 'ς τὴ φωτιά, διὰ νὰ μὴ σβέσῃ — ad flammas produco (ignes) εἰς φλόγας προάγω τὸ πῦρ, δηλ. ἐκ τῶν καιόντων ἀνθράκων ἀνάπτω φλόγα — anima anili μὲ πνεῦμα, φύσημα γεροντικόν, τ. ἔ. ἀσθειές.

644 multifidae faces πολυσχιδεῖς δῆδες, σχίζαι, σχιστὰ ξύλα — ramalia arida ξηραὶ κληματίδες, ἐν. ramale - is — tectum-i ἡ στέγη τῆς οἰκίας — defero κατοβιβάζω.

645 minuit παρακείμ. τοῦ πινιο εἰς μικρότερα τεμάχια θραύσω — parvum aēnūm μικρὸν χαλκοῦν ἀγγεῖον, κατσαρόλα — parvo aēno admoveo βάλλω πλησίον εἰς...

646-7 σύνταξον holus-que, quod suus coniunx collegerat

riguo horto, truncat foliis καὶ τὸ λάχανον ὅπερ... riguus hortus δὲ ἀφθόνως ἀρδευόμενος κῆπος — truncō foliis καθαρίζω ἀπὸ τῶν (μὴ τρυφερῶν) φύλλων.

647-648 σύνταξον ille (Philemon) levat furcā bicorni sordida terga suis pendentia nigro tigno-levo ἀνασηκώνω καὶ ξεκρεμῶ — furca-ae δίκρανον — bicornis-e (bis-cornu) δίκρεως, δικαλωτὸς — sordidus μέλας ἐκ τοῦ καπνοῦ — suis γενικὴ τοῦ συσ χοῖρος — pendentia μετοχὴ τοῦ pendeo κρέμαμαι — tignum-i ἔγκλιον, δοκός· ἐδῶ nigrum tignum εἶναι ἡ ἐκ τοῦ καπνοῦ μέλαινα δοκὸς — pendeo nigro tigno κρέμαμαι ἐκ...

649-50 σύνταξον resecat- que de tergore diu servato partem exiguum domat -que sectam (partem) ferventibus undis — reseco ἀποτέμνω — tergus-θρις ἡ tergium-i νῶτον — de tergore diu servato ἀπὸ νῶτου ἐπὶ πολὺν χρόνον φυλαχθέντος — domat-que sectam partem ferventibus undis καὶ τὸ ἀποτμηθὲν μέρος δαμάζει, τ. ἐ. μαλακώνει καὶ καθιστᾷ βρώσιμον ἐν ζέοντι ὕδατι.

β'. Πραγματικα.

637 penates ἡ δι penates ἵσαν οἱ προστάται τοῦ οἴκου πατρῷοι θεοί, ὃν ἀγάλματα καὶ εἰκόνας εἶχε πᾶσα οἰκογένεια ὁμαϊκὴ ἐν ιδιαιτέρῳ πολλάκις μέρει τοῦ οἴκου. Κατὰ μετωνυμίαν ὄνομάζεται καὶ ὁ οἴκος penates, δις ἐνταῦθα.

639 sedile (sedes, sedeo) εἶναι τὸ χαμηλὸν κάθισμα τῶν χωρικῶν, τὸ παρ' ἡμῖν κοινῶς σκαμνι (scamnum-i).

641 κὲ. Καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ χωρικοί, ἔχοντες συνήθως ἔλλειψιν πυρείων, διὰ νὰ μὴ σβέσῃ ἐντελῶς ἡ φωτιά, σκεπάζουν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς προτεραίας καίοντας ἀνθρακας ἢ δαυλοὺς ἀναμμένους διὰ τέφρας πολλῆς καὶ οὕτω διατηροῦν ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἡμέραν ἢ ἀπὸ τῆς πρώτας εἰς τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀσβεστον τὸ πῦρ. Τὴν ἐπομένην, δταν θέλουν ν' ἀνάψουν πάλιν φωτιάν μὲ φλόγας, ξεσκεπάζουν τοὺς ἀνθρακας ἢ τὸν δαυλὸν (signes hesternos) ἀπὸ τὴν στάκτην, πλησιάζουν εἰς αὐτοὺς ἔναυσμά τι καί, χρησιμοποιοῦντες ἐνίσιτι θειάφι, ἀν ἔχουν πρόχειρον, ἄλλως διὰ φυσῆματος (animā anili) ἐπιτυγχάνουν εὐκόλως φλόγα καὶ ἀνανεώνοντες οὕτω τὸ πῦρ τῆς ἑστίας εἰς παρασκευὴν φαγητοῦ ἢ ἄλλην χρῆσιν.

644 *ramalia arida* καὶ σήμερον οἱ ἔχοντες διμπελῶνας τὰς
κληματίδας (*ramalia* — *ramus*), τὰς δποίας κατὰ τὸν χειμῶνα
κλαδεύοντες τὰς ἀμπέλους ἀποκόπτουν, δένουν εἰς δεμάτια, με-
ταφέρουν εἰς τὸν οἶκον καὶ χρησιμοποιοῦν αὐτάς, ἀφ' οὗ ἔγ-
ρανθοῖν, ὡς καύσιμον ὥλην.

644-5 *tecto detulit* φαίνεται ὅτι ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα εἶχεν
ὑπ' ὅψιν τὴν συνήθειαν πολλῶν χωρικῶν νὰ τοποθετοῦν ἐπάνω
εἰς τὰς καμηλὰς στέγας τῶν καλυβῶν των μικρὰς δέσμας (δε-
μάτια, δεματδια) κληματίδων, ἵνα ἔγρανθονται ταχύτερον ὑπὸ^{την} ἐπίδρασιν τοῦ ἥλιου καὶ τοῦ ἀνέμου. Καθ' ὅμοιον τρόπον
ξαραίνουν καὶ σχιστὰ ὀλίγα ἔύλα, ἀν ἔχουν μάλιστα ὑπὸ τῆς
βροχῆς ὑγρανθῆ.

645 *parvo...* αὕτο οἰκογένεια τόσον ὀλιγομελής (στίχ. 636)
δὲν μετεχειρίζετο φυσικὰ μεγάλα μαγειρικὰ σκεύη, ἀφ' οὗ ἤσαν
ἄλλως τε καὶ πένητες.

647 κε. ‘Ο ποιητὴς ἐνταῦθα ἔχει ὑπ' ὅψιν τὴν συνήθειαν
πολλῶν χωρικῶν νὰ κρεμοῦν ἀπὸ τῆς στέγης καὶ ὑπὲρ τὴν ἐστίαν
ἀλίπαστα χοίρεια (*terga suis*) ἢ ἄλλα κρέατα, τὰ δποία κα-
πνιζόμενα διατηροῦνται περισσότερον χρόνον.

furca ae ἵτο δίκρανον, διχαλωτὴ κατὰ τὸ ἄκρον ὁρθός, δι'
η; ἐκρέμων ὑψηλὰ ἀντικείμενόν τι ἢ ἐξεκρέμων αὐτὸν ἔκειθεν.
651-679.

α'. Γλωσσικα.

651 *Interea* ἐν τῷ μεταξύ, ἔως νὰ ἐτοιμασθῇ τὸ φαγητὸν —
medias horas fallo sermonibus τὰς μεταξὺ ὠρας (*γελῶ*) περονῶ
μὲ διμίλιας· καὶ ἡμεῖς πολλάκις κάμνομεν ὅμοια, ἔως νὰ ἔλθῃ ἡ
ὥρα τοῦ φαγητοῦ.

655 *concutio* τυνάσσω, ἔεσκοντίζω.

656 *spondā* (*saligna*) pedibus-que salignis ἀφαιρετ. τῆς
ἰδιότητος εἰς τὸ lecto = μὲ πλαίσιον (*ἴτειον*) καὶ πόδας *ἴτείνοις*,
ἔξ *ἴτεας* (*salix-icis*).

657 *hunc δηλ. torum* — tempore festo διὰ καμύλαν ἔορτήν.

658 *consue(ve)rant*, consuesco συνηθίζω· ἐν τῷ μέτρῳ αἱ
συλλαβαὶ *sue* νὰ προενεχθῶσι κατὰ συνίζησιν, ὡς *sue*, ἐν
μιᾷ φωνῇ — *vilis* εὐτελής, πρόστιχος, ἀντίθ. *pretiosus*.

659 *lecto non indignanda* saligno τοιαύτῃ ἵτο ἢ *vestis*,

ώστε νὰ μὴ παραπονῆται, νὰ μὴ ἀποστέρηγη αὐτὴν ἡ ἵτεινη
κλίνη, ἥμιλλάτο δηλ. ἡ vestis κατὰ τὴν εὐτέλειαν καὶ παλαιό-
τητα μὲ τὴν ἐπίσης εὐτελῆ καὶ παλαιὰν κλίνην.

660 accubuēre τοῦ acce mbo κατακλίνομαι ἐπὶ τῆς δειπνη-
τικῆς κλίνης — succinta τοῦ succingor ἀναζώννυμαι (κατὰ τὴν
συνήθειαν τῶν ἐργαζομένων ἡ ἐν πορείᾳ εὑρισκομένων χωρικῶν
γυναικῶν, αἵτινες ἀναζώννυνται, ἀνασηκώνουν δηλ. τὰ μακρὰ
ἐνδύματά των, ἵνα μὴ ἐμποδίζωνται ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰς ἐργα-
σίας των.

661 impar ἄνισος· δηλ. κοντότερος, ἔξισω⁹εις μὲ τοὺς ἄλλους
δύο διὰ κεράμου (testa parem fecit στίχ. 662).

662-3 σύνταξον quae (testa) postquam subdita (τεθεῖσα
ὑπὸ τὸν βραχύτερον πόδα) sustilit clivum ἦρε, διώρθωσε τὴν
πόδος τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ βραχυτέρου ποδὸς ὑπάρχουσαν πρότε-
ρον κλίσιν. — sustilit παρακ. τοῦ tollo.

663 mentae virentes ἥδυσμοι πράσινοι, ἀνθηροὶ — tersere
τοῦ tergo... ἀπομάττω, ἀποσπογγίζω.

664 hic= in mensā, ἐπὶ τῆς... bicolor bāca sincerae Mi-
nervae ὁ δίχρωμος καρπὸς τῆς παρθένου Ἀθηνᾶς, δηλ. ἡ Ἑλαία.

665 σύνταξον (ponuntur) corna-que autuminalia condita
in liquidā faece — condīta, τοῦ condō = ἀποταμιεύω καὶ δια-
τηρῶ ὅπωσδήποτε νωπὰ — in liquidā... faece = εἰς ὑγρὰν
τρύγα : εἰς πετιμένι — corna autuminalia κράνα φθινοπωρινά,
δηλ. καρποὶ ώριμάζοντες καὶ συλλεγόμενοι κατὰ τὸ φθινόπωρον.

666 intiba ἡ intūba, πληθ. ἀριθ., τὰ ἀντίδια, ἐνικὸς ἀριθ.
intūbus i καὶ intūbum-i (intibus, intibūn) — radix -icis
χαφινίς, χαπανάκι — massa lactis coactis βῶλος γάλακτος
πηκτοῦ, δηλ. βῶλος τυροῦ — cōgē (co-ag.) συνάγω... πήγνυμι.

667 σύνταξον (ponuntur) ova-que leviter versata non
aceri favilla (παρατίθενται) καὶ φὶ ἐλαφρῶς (σιγά σιγά, ὀλίγον
κατ' ὀλίγον) στραφέντα ἵνα ἐψηθοῦν εἰς αἰθάλην ὅχι πολὺ¹⁰
καίουσαν.

667 σύνταξον (ponuntur) fictilibus ὅλα παρατίθενται εἰς κε-
ράμινα(εὐτελῆ) ἀγγεῖα — fictile-is, ὡς οὐσιαστικὸν fingō πλάττω).

668-70 σύνταξον : post haec sistitur (in mensa) eodem
argento (factus) crater caelatus pocula-que fabricata fago,
(illā parte) quā cava sunt, inlītā ceris flarentibus — sisto

τοποθετῶ, στήνω — eodem argento ἀφαιρετ. τῆς ὄλης, ἐξ ἣς εἶναι τι κατεσκευασμένον· διοίως τὸ fago = caelatus παθ. μετ. τοῦ caelo γλύφω, τορεύω — inlita παθ. μετοχ. τοῦ inlino ἐπαλείφω — ceris flarentibus ἀφαιρ. δργαν. — cera flavens ξανθός κηρός. Όλα αὐτὰ λέγονται μετὰ ἀστειότητος, ὅχι εἰρωνικῶς; οἱ πτωχοὶ ἔκεινοι γέροντες ἐν τῇ πενιχρᾷ καλύβῃ των δὲν εἶχον βέβαια οὔτε ποτήρια ἐκ φηγοῦ κατεσκευασμένα μὲν ἐπαληλιμένην τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν διὰ κηροῦ οὔτε ἀργυροῦς τορευτοὺς κρατήρας· καὶ ὁ κρατήρος καὶ τὰ ποτήριά των ἡσαν, ὡς δεικνύει τὸ eodem argento, ex eadem materiā τ. ἐ. fictilia, terrena vasa, πήλινα εὐτελῆ, ὡς ἡσαν καὶ τὰ προηγούμενα ἀγγεῖα (omnia fictilibus).

671 parva mora est μικρὰ εἶναι ἡ βραδύτης, δὲν βραδύνουν πολὺ νὰ ἐτοιμασθοῦν καὶ παρατεθοῦν τὰ λιτότατα δεῖπνα — epulas-que calentes misere foci προσωποποιεῖται ἡ ἑστία (focus-i) καὶ παρίσταται ὡς αὐτὴ πέμπουσα μαγειρευμένα τὰ ἐδέσματα — caleo θερμός εἶμι.

672 ἀνάλυσον τὸ nec = et non καὶ σύνταξον et referuntur rursus vina non longae senectae — refero rursus ἀποσύρω πάλιν, παραμερίζω διλύγον (ἴδε ἐπόμενον στίχον: paulum seduta) — non longae senectae γεν. Ιδιότητος εἰς τὸ vina = senecta-ae (τὸ γῆρας) ἡ παλαιότης.

673 do (dare) locum κάμνω, παραγωρῶ τόπον, mensis secundis δοτ. χαριστ.

674 hic δηλ. in mensis secundis — πυξ κάρουν — carica (ficus) σῦκον — πυξ carica περιληπτικῶς — rugosae palmae φοίνικες (χουρμᾶδες) ξηροὶ (ἐργυτιδωμένοι).

675 pruina κορόμηλα = patula canistra τὰ ἀνοικὰ ἀναπεπταμένα κάνιστρα — redolentia mala εὔօσμα μῆλα.

676 σύνταξον et uvae collectae de purpureis vitibus· viates ἐνταῦθα εἶναι τὰ κλήματα — purpureae (πορφυραῖ) κυρίως εἶναι „αἱ σταφυλαὶ (uvae), ἀλλ᾽ ἐνταῦθα ὀνομάζονται τὰ κλήματα, ἐξ ὧν κρέμανται αἱ σταφυλαὶ.“

677 favus-i μελικηρίς, μελόπητα, κηρήθρα — vultus boni, πληθ. δριθ., καλή, εὔθυμος ὅψις, ὅχι κατεβασμένα μοῦτρα, τὰ ὅποια εἶναι σημεῖον ὅτι δυσαρεστούμενα διὰ τοὺς ξένους, οἱ ὅποιοι ἔχονται εἰς τὸ σπίτι μας νὰ φιλοξενηθοῦν.

678 accessere (accedo), προσῆλθον, προσετέθησαν (προσωποποίησις τοῦ vultus) — nec iners (voluntas) neque pauper voluntas τὰ μόνα πλουσία, τὰ δποῖα εἶχεν ἡ πενιχρὰ ἐκείνη καλύβη, ἐστεροῦντο δὲ τὰ ἀνάκτορα τῶν πλουσίων, ἵσαν οἱ boni vultus καὶ ἡ voluntas, καὶ ταῦτα προσέφερεν ἀφθόνως — non iners = impigra.

β'. Πραγματικαί.

655 κε. torus-ί ἦτο τὸ ἐπὶ τῆς δειπνητικῆς κλίνης (lectus) ἐπιτιθέμενον (impositum) στρῶμα· ὑπὲρ τὸν τορυμ ἐστρώνετο ὡς κάλυμμα (velant) λεπτότερόν τι καὶ καθαρότερον ὑφασμα (vestis), ὅπως ἀκριβῶς γίνεται καὶ σήμερον μὲ τὸν καναπὲ (lectus), τὸ στρῶμά του (torus) καὶ τὰ ἐπιστρωνόμενα σινδόνια (vestis). Τὸ στρῶμα τῶν πτωχῶν ἐκείνων εὐσεβῶν γερόντων ἦτο ἀπὸ λεπτὴν μαλακὴν ψάθαν ἢ βούτομον (de molli.. ulva), ἀπὸ τὸ βούτομον δηλ. ἐκείνο, ὅπερ φύεται παρὰ τοὺς ποταμοὺς (fluminis) ἢ εἰς τὰ Ἑλη, καὶ μὲ τὰ δποῖον σήμερον γεμίζουν καὶ οἱ σαγματοποιοί τὰ σαμάρια τῶν Ἰππων κλπ., καὶ μὲ τὸ δποῖον κάμνουν καὶ τῆς ψάθες.

656 sponda ἐκαλεῖτο τὸ γύρω γύρω πλαισιον, τὸ κράσπεδον τῆς κλίνης.

661 mensae.. tertius ἐκ τοῦ χωρίου τούτου διδασκόμεθα ὅτι mensae μὲ τοεῖς πόδας, παρὰ πτωχοῖς τοῦλάχιστον Ῥωμαίοις, ἵσαν τότε, ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Ὁβιδίου, σηνήθεις, ἐν ᾧ ὑπῆρχον καὶ πολυτελέστεραι μὲ ἑνα μόνον σταθερόν, ἀκίνητον πόδα, τὰ πονοποδια λεγόμενα, δμοιάζοντα πολὺ πρὸς τὰ ἐπὶ ἑνὸς κορμοῦ δένδρου κεκομμένου ἢ ἐπὶ στύλου λιθίνου ἢ ξυλίνου στηριζόμενα μὲ ξυλίνην ἢ μαρμαρίνην πλάκα τραπεζάκια πολλῶν ἔξοχικῶν καφενείων καὶ ξενοδοχείων.

663 mentae tersæte... οἱ πτωχοὶ καὶ σήμερον ἀκόμη πολλάκις χρησιμοποιοῦν φύλλα ἢ κλάδους δένδρων, τὰ δποῖα ἐκ τῶν κήπων των ἔχουν πολὺ πρόχειρα, ἵνα ἀποσπογγίζουν τὴν τράπεζάν των.

664 bicolor baca Minervae αἱ ἔλαιαι ἵσαν τροφὴ καὶ τῶν Ἐλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων πτωχῶν ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων, καὶ οἱ «θροῦμπες ἐληαῖς», ποὺ πωλοῦν σήμερον, ἵσαν ἀπὸ

παλαιῶν χρόνων γνωσταὶ μὲ τὸ αὐτὸ δνομα, δρύππας μὲν ἑλληνιστί, druppae δὲ λατινιστί λεγόμεναι.

Διὰ τοῦ *dicolor* ὁ Ὀβίδιος ὑποδηλοὶ ή ὅτι παρετέθησαν δύο εἰδῶν ἔλαια, πράσιναι καὶ μαῦραι (*olivae virides et nigrae*) — αὐτὸ βέβαια δὲν ἡτο πολυτέλεια — η̄ ὅτι αἱ παρατεθεῖσαι ἔλαια συνελέγησαν καθ' ὃν χρόνου ἦσαν δίχρωμοι, τ. ἐ. κατὰ τὸ ἡμισυ πράσιναι καὶ κατὰ τὸ ἡμισυ μαῦραι.

665 *condita*... δὲν εἶναι νέα λοιπὸν ἡ τέχνη νὰ διατηρῶμεν ἐντὸς ὑγροῦ τινος, μέσα εἰς πετιμέζι ἢ σιρόπι η̄ ἄλλο τι, καρπούς, τοὺς ὅποιους συλλέγομεν κατὰ τὸ θέρος η̄ τὸ φθινόπωρον, διὰ νὰ τοὺς ἔχομεν καὶ τὸν χειμῶνα.

667 ονα-que... οἱ χωρικοὶ ψήνουν τὰ αὐγά των η̄ χώνοντες αὐτὰ εἰς αἰθάλην, χόβιολην, ὅχι πολὺ καίουσαν (*non acris favilla*) η̄ θέτοντες αὐτὰ ἐπ' αὐτῆς χωρὶς νὰ τὰ χώνουν ὀλόκληρα, ἀλλὰ προσέχοντες νὰ τὰ στρέφουν (*versata*) ὀλίγον κατ' ὀλίγον (*leviter*), ὥστε νὰ μὴ σκάσουν καὶ νὰ ψηθοῦν κανονικῶς.

670 *pocula*, qua cava sunt, flarentibus inlita ceris η̄ συνήθεια αὕτη νὰ ἐπαλείφωσι τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν (qua cava sunt) τῶν ποτηρίων διὰ κηροῦ, ίνα ὁ πίνων ἔχῃ καὶ τὴν ἐκ τοῦ κηροῦ ενάρεστον δσμήν — ὁ Ὀβίδιος δνομάζει ἀλλαχοῦ *Metam.* 8,226 τὸν κηρὸν *ceras odoi atas* — εἶναι ήμιν γνωστὴ καὶ ἐκ τοῦ Θεοκοίτου, *Εἰδυλλ.* 1,27 κέ. :

καὶ βαθὺ κισσύβιον κεκλυσμένον ἀδει κηρῷ.

672 nec longae senectae vina εἰς τὰς οἰκίας τῶν πτωχῶν χωρικῶν ὁ καθ' ἔκαστον ἔτος ἀποθηκευόμενος ὀλίγος οἶνος δὲν πρόφθανε νὰ παλαιωθῇ· διότι μόλις ἔξαρκετ — καὶ ὅχι μέχρι τέλους τοῦ ἔτους πάντοτε — διὰ τὸ ἔτος αὐτὸ τῆς ἀποταμιεύσεώς του.

673 mensis secundis καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις "Ἐλλησι καὶ παρὰ τοῖς 'Ρωμαίοις τῶν δείπνων (*cenae*) διεκρίνοντο δύο μέρη, πρῶται τράπεζαι (*primae mensae*) καὶ δεύτεραι τράπεζαι (*mensae secundae*). Παρὰ τοῖς "Ἐλλησιν αἱ πρῶται τράπεζαι η̄σαν τὸ κυρίως δεῖπνον, καθ' ὁ παρετίθεντο αὐτοῖς ἐδέσματα μόνον, ἀνευ οἴνου, αἱ δὲ δεύτεραι η̄σαν ὁ πότος η̄ τὸ συμπόσιον, καθ' ὁ παρετίθετο αὐτοῖς οἶνος καὶ πρὸ αὐτοῦ καρποὶ η̄ γλυκύσματα. — Παρὰ τοῖς 'Ρωμαίοις αἱ *primae mensae* η̄σαν μὲν τὸ κυρίως δεῖπνον (*epulae, dapes*), ἀλλ ἐδίδετο καὶ οἶνος κατὰ τὸ

διάστημα τοῦ δεῖπνου, αἱ mansae secundae ἡσαν τῶν γλυκυ-
σμάτων καὶ τῶν καρπῶν (ἰδὲ κατωτέρῳ στίχ. 674.7). "Αν πλού-
σιός τις Ρωμαῖος παρέθετε δεῖπνον εἰς ξένους (convivium), διε-
κρίνετο ὅχι σπανίως καὶ τρίτον μέρος, ἡ comissatio, ήτις ὀμοίαζε
πρὸς τὸν παρ' Ἑλλησι πότον.

(Οὐ οὐδεὶς, εἰ καὶ ὁ λόγος περὶ Φρυγῶν καὶ περὶ φρυγικῶν
περιποιήσεων, περιγράφει ὅμως ὁμοιαίκον βίον καὶ ἔθιμα, ὅχι
φρυγικά).

679-794.

α'. Γλωσσαιμα.

679 Interea ἐν τῷ μεταξύ, πατὰ τὸ διάστημα τῆς ἑστιάσεως.

679-80 σύνταξον interea vident (ὑποκείμ. Philemon et Baucis) cratera totiens haustum (totiens) sua sponte re-
pleri vina·que succrescere per se—haustum τοῦ haurio
ἔχαντλω, κενώνω—repleri ἐκ νέου πληροῦσθαι—sua sponte ἀφ'
ἔχαντοῦ—succrescere αὐξάνειν λεληθότως, ἐξ ἀράτου πηγῆς.

681 attoniti novitate ἔκπληκτοι ἐκ τῆς καινότητος τοῦ
πράγματος, διὰ τὸ πρωτοφανές, τὸ θαῦμα αὐτὸ—paveo φοβοῦ-
μαι—manibus supinis ἀφαιρ. τροπ., καὶ μὲ τὰς κεῖρας ὑπίας,
δηλ. οὔτως, ὥστε αἱ παλάμαι νὰ εἶναι πρὸς τὰ ἄνω, ὡς καὶ οἱ
χριστιανοὶ θερεῖς προσεύχονται.

682 concipio preces (συλλαμβάνω ἐν τῇ διανοίᾳ, σκέπτομαι
καὶ ἐκφράζω) ἀναπέμπω δεήσεις—τὸ timidus ἀπὸ κοινοῦ καὶ
πρὸ τοῦ Baucis.

683 veniam... oro ἔξαιτοῦμαι συγγνώμην. Ἐνταῦθα οἱ
εὐσεβεῖς χωρικοὶ ἔξαιτοῦνται συγγνώμην διὰ τὰ εὐτελῆ ἔδεσματα
καὶ τὴν καμίαν προετοιμασίαν· διότι ἥκασαν ἐκ τοῦ παρατηρη-
θέντος θαύματος ὅτι οἱ ξενιζόμενοι ἡσαν θεότητες.

684 uicis εἰς καὶ μόνος—πινίμαια τῆς ταπεινοτάτης, πε-
νιχροτάτης—villa ἔξοχικὴ ἀγροτικὴ κατοικία.

685 domini οἱ πτωχοὶ γέροντες, εἰς τοὺς ὄποιους ἀνῆκεν ὁ χήν.

686 penna ἀντὶ pennis ἔνεκα τῶν πτερύγων, βοηθουσῶν
καὶ τῶν πτερύγων—tardi aetate οἱ ἐκ τῆς ἡλικίας ἀδυνατοῦντες
νὰ τρέχουν πολὺ—fatigo καταπονῶ, κουράζω.

687 eludit-que καὶ τρέχων νικᾷ, ξεφεύγει—est visus ὕφθη,
τὸν εἶδαν ὅτι...

688 superi ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ἐρμῆς — vetuere, veto ἀπαγορεύω, ἔμποδίζω — necari ὑπόκ. anserem.

689 que συνδέει τὸ ἐπόμενον (690) dixerunt πρὸς τὸ προηγούμενον (688) vetuere — meritae poerae, αἱ ἄξιαι αἱ πρέπουσαι ποινai — luet, luo ἀποτίνω, πληρώνω — vicinia impia = vicini impii, ἔκεινοι οἱ ὅποιοι ἔκλεισαν τὰς θύρας εἰς τοὺς ξένους (στίχ. 628 9).

690-1 σύνταξον vobis dabitur esse immunibus huius mali :—immunes οἱ ἀμέτοχοι.

691 modo μόνον — vestra tecta = vestram domum.

692 σύνταξον: ac comitate nostros gradus et ite simul (nobiscum) in ardua montis — ardua montis τὰ ἀνωφερῆ, αἱ ἀνωφέρειαι τοῦ ὅρους.

693 ambo ή Baucis καὶ ὁ Philemon — baculis ἀφαιρ. δργ. baculum-i ή βακτηρία — levati ἀνακουφιζόμενοι, βοηθούμενοι ἐν τῇ πορείᾳ.

694 nuntuntur, nitor ἀγωνίζομαι, σπεύδω — pono vestigia (mea) θέτω τὰ ἡχνη μου, τοὺς πόδας μου, πατῶ — longo clivo ἐπὶ τῆς μακρᾶς ἀνωφέρειας (τοῦ λόφου) πρβλ. στίχ. 692 ardua montis καὶ 621 colibus Phrygiis.

β'. Πραγματικά.

684 villa·ae εἶναι πᾶσα ἔξοχη ἀγοροτικὴ οἰκία καὶ ή πενιχροτάτη ἀκόμη. Πολλοὶ Ῥωμαῖοι εἰς τὰ μεγάλα ή μικρὰ κτήματά των, ἔξω, μακρὰν τῆς πόλεως εἶχον villas, εἰς τὰς ὅποιας εὑρίσκετο πᾶν διὰ τὴν καλλιεργίαν τοῦ κτήματός των, τὰ γεωργικά ἔργαλεῖα, βουστάσια, δρυιθῶνες κτλ. Εἰς αὐτὰς συνέλεγον καὶ τὰ προϊόντα τοῦ κτήματός των, εἰς αὐτὰς ἔμενεν ἐνίστε καὶ δικτύωρ, εἰς ίδιαίτερον περισσότερον περιποιημένον διαμέρισμα, τακτικῶς ὅμως ὁ ἐπιστάτης τοῦ κτήματός των, ὁ λεγόμενος villicus, καὶ ή σύζυγός του villifica, καὶ οἱ ἐν τῷ κτήματι ἔργαζόμενοι δοῦλοι. Ἀλλὰ ἐκτὸς αὐτῶν τῶν ἀγοροτικῶν οἰκιῶν, αἱ ὅποιαι πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἔκαλοῦντο villae rusticae, ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι villae, αἱ villae urbanae, αἱ ὅποιαι ήσαν μεγαλοπρεπεῖς ἔξοχαι ἐπαύλεις, εἰς τόπους ἔκλεγομένους ὃς οἶόν τε ἀρίστους, χρησιμεύουσαι εἰς ἀνετον διαμονὴν τῶν πλουσίων Ῥωμαίων, ίδια κατὰ τὸ θέρος. Ἐκ τῶν τελευ-

ταίων τούτων ὀνομάζονται καὶ σήμερον αἱ ἔξοχικαὶ ἐπαύλεις :
villae-βίλλαι.

695-710.

a'. Γλωσσικα.

695 aberant summo (monte, colli) ἀπεῖχον ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου—semel σύναψον μετὰ τοῦ missa sagitta—mitto sagitam δίπτῳ βέλος—ire νὰ φθάσῃ.

696 flexere, flecto στρέφω, γυρίζω—prospiciunt mersae (esse)... cetera (tecta) βλέπουν ὅτι εἶναι βυθισμένα... (mergo)—palude ἐν...

697 manere ἐκ τοῦ prospiciunt.

698 suorum ἐνν. civium, τῶν συμπολιτῶν των.

699-700 σύνταξον illa casa vetus, parva etiam duobus (suis) dominis, vertitur in (magnum) templum—furcae οἱ διχαλωτοὶ μικροὶ ξύλινοι στῦλοι, οἱ ὑποβαστάζοντες τὴν στέγην τῆς καλύβης. Καὶ σήμερον εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος φούρης ῥας ὀνομάζουν ὅμοιοις μικροὺς στύλους, ίδια εἰς στήριξιν κλημάτων, δένδρων κἄ.—furcas subiere columnae=εἰπον locum furcarum subiere columnae εἰς τὴν θέσιν τῶν... ὑπεισῆλθον στῦλοι λίθινοι ἢ μαρμάρινοι.

701 stramina τὰ στρώματα καὶ ἡ κλίνη ἐφ' ἣς ἀνεκλίθησαν οἱ φιλοξενούμενοι θεοὶ (στίχ. 655-660) — flavescent, flavesco ἀπαστράπτω — aurata tecta ἐπιχρυσωμένη ἡ στέγη (tectum-i).

702 caelata ἐνταῦθα πραγματικῶς, ὅχι ὅπως ἐν στίχ. 668 — adoperta marmore tellus ἐπεστρωμένη διὰ μαρμάρου ἢ γῆ, τὸ δάπεδον τοῦ ναοῦ (pavimentum templi).

703 σύνταξον tum Saturnius (Juppiter) tallia edidit placido ore (suo) τότε... — talia τοιαῦτά τινα — edo ἐκδίδω..., edo ore βγάνω ἀπὸ τὸ στόμα, λέγω· placido—ore ἀπὸ ἥρεμον τὸ στόμα του, ἥρεμα.

705 quid optētis (πλαγ. ἐρώτ.) τί ἐπιθυμεῖτε (ν' ἀπολαύσετε).

705-6 σύνταξον Philemon locutus pauca cum Baucide aperit superis (Jovi Mercurioque) commune (suum et coniugis suaes) iudicium — aperio φανερώνω, φανερὰ λέγω· ἐκ τοῦ aperit τούτου ὑποδηλοῦται ὅτι προηγουμένως ὁ Φιλήμων μετὰ τῆς συζύγου του (cum Baucide pauca locutus) συνεσκέφθη καὶ

συνωμέλησε μυστικώτερόν πως — iudicium (κρίσιν, ἀπόφασιν) ἐπιθυμίαν. optationem, στίχ. 705 quid optetis. Καὶ διὰ τῆς σιωρηρᾶς ταύτης κατ' Ἰδίαν συνεννοήσεως ὁ ποιητὴς ἡθέλησε νὰ τονίσῃ καὶ πάλιν τὴν μεταξὺ τῶν δύο συζύγων ὄμοφροσύνην καὶ ἀγάπην.

707-710 σύνταξον poscimus esse (nos) sacerdotes (templi) tueri-que delubra vestra; et quoniam concordes (ὄνομαστον τηγορ. εἰς τὸ nos) egimus annos (nostri coniugii), (poscimus) horā eādem auferat duos (ambos nos), nec umquam videam (ego) busta meae coniugis, neu sim ab illā (mea coniuge) tumulandus. Πόσα εὐσεβής αἴτησι! Πόσον ὀλιγαρχῆς καὶ συνετή αἴτησι! — 709 auferat ἐνν. vitā ἀς ἀποσπάσῃ, ἀς πάρῃ ἐκ τῆς ζωῆς — tumulandus θαπτέος, κηδευτέος.

707 delubra vestra ἐννοεῖ τὸν ναὸν ἔκεινον εἰς ὃν μετεμορφώθη ἡ καλύβη των.

710 bustum-i ἡ πυρὰ ἐν ᾧ ἔκαλετο ὁ νεκρός.

β'. Πραγματικαί.

696-7. Ποίας πόλεως ὄμοίαν τιμωρίαν, γνωστὴν ἐκ τῆς ἴστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μᾶς ὑπενθυμίζει ἡ τιμωρία τῶν συμπολιτῶν τοῦ Φιλήμονος καὶ τῆς Βαυκίδος; Καὶ πρὸς τίνας οὕτοι ἀντιστοιχοῦν;

711-720

α'. Γλωσσικαί.

711 vota = iudicium, στίχ. 706 — fides ἡ ἐκπλήρωσις τῆς σύχης — fuere (ὑποκείμ. senes, Philemon et Baucis) tutela (κατηγορ.) templi (γεν. ἀντικειμ.) πρβλ. στίχ. 707 delubra vestra tueri.

712 anpis aevo-que soluti ὑπὸ τῶν (πολλῶν) ἐτῶν καὶ τῆς (μακρᾶς) ἡλικίας ἔκλεινμένοι, ἄτονοι.

713 ante gradus sacros ἐνν. templi πρὸ τῶν ἱερῶν (τοῦ νεροῦ ναοῦ) βαθμίδων — cum starent forte ἐν φῷτοντο κατὰ τύχην — loci-que narrarent casus καὶ... τοῦ τόπου ἔκεινου, τῆς πατρίδος των.

714 frondēre ἐκ τοῦ conspexit, frondeo θάλλω ἐκβλαστάνω φυλλώματα, φυλλοφορῶ.

Θεοφ. Κακριδῆ, Ὁβίδιος, Ἐκδ. τετάρτη.

5

716-7 σύνταξον iamque crescente cacumine super geminos vultus, dum (eis) licuit reddebant mutua dicta dixerunt-que simul «vale, o coniunx», simul frutex texit ora abdita — cacumene ἡ κορυφὴ ἐκατέρου τῶν σχηματιζομένων ἐκ τῆς μεταμόρφωσεως δένδρων — super geminos vultus ὑπὲρ τὰ δύο (τοῦ ἐνὸς καὶ τῆς ἄλλης) πρόσωπα.

717 mutua dicta ἀμοιβαίους λόγους — reddebat, reddo ἀνταλλάσσω — dum (eis) licuit ἐφ' ὅσον εἰς αὐτοὺς ἐπέτραπτη, κατέστη δυνατὸν — simul ταυτοχρόνως — abdita κατὰ πρόληψιν διότι ἔγιναν τὰ ora abdita, ἀπεκρύψθησαν τὰ πρόπωπα, ἀφ' οὗ αὐτὰ frutex texit — frutex πυκνὸν φύλλωμα.

719 ostendit ἐνεστώς.

719-720 σύνταξον illic Thyneius incola ostendit adhuc vicinos truncos de gemino corpore — vicini truncī (δύο) γετονικοὶ κορμοὶ δένδρων, δύο δένδρα — de gemino corpore ἐνν. ortos ἐκ διπλοῦ σώματος, δύο σωμάτων παρελθόντας.

β'. Πραγματικαί.

716 crescent-cacumine ὁ ποιητὴς παριστᾶ τὸ πρᾶγμα γενόμενον ὡς ἔξης· κατὰ πρῶτον ἡ μεταμόρφωσις ἥρχισεν ἀπὸ τῶν ποδῶν εἰς δίζας καὶ κορμοὺς δένδρων, καὶ ἐφ' ὅσον προεχώρει πρὸς τὰ ἄνω ἡ μεταμόρφωσις ηὔξανε καὶ τὸ ὑψος, ἡ κορυφὴ τῶν δένδρων, ὥστε ταῦτα νὰ ἔχουν πολὺ μεγαλείτερον ὕψος τοῦ ἀνθρωπίνου ἀναστήματος.

719 Thyneius incola. Thyni-orum οἱ Θυνοί, λαὸς Θρακιός, μεταναστεύσας εἰς Ἀσίαν καὶ ἐγκατασταθεὶς εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Βιθυνίας, τὴν ἀπ' αὐτῶν ὀνομασθεῖσαν Θυνίαν. Ἔνταῦθα Thyneius = Phrygian.

721-724

α'. Γλωσσικαί.

721 mihi τῷ διηγούμενῳ τὴν μεταμόρφωσιν αὐτὴν *Δέλεγι* (στίχ. 617) — non vani ὅχι ἀπατεῶντες, ἐπομένως φιλαλήθεις, ἀξιόπιστοι· vani = mendaces, ψευδολόγοι — neque erat (causa) cur... οὐδὲ ὑπῆρχεν αἰτία, λόγος, διατί νά...

722 equidem vidi = ego ipse vidi: σύνταξον equidem vidi sarta (στεφάνους) pendentia super ramos (arborum) — recentia (serta) προσφάτους, νωπούς.

724 curā deum ἔκεινοι περὶ ὧν οἱ θεοὶ ἐφρόντισαν (δ Φιλ.
καὶ ἡ Βαυκ.) sint (nobis) di ἔστωσαν... — qui coluere ἔνν.
ἀντικείμ. deos — colantur ἄς... colo θεοπεύω, λατρεύω.

V. ΟΡΦΕΥΣ (X. 1 — 142).

1-10

a'. Γλωσσικά.

1-3 σύνταξον Hymenaeus velatus croceo amictu digreditur inde per immensum aethera tendit-que ad oras Cicōnum et nequiquam vocatur Orphēa voce.

1 Inde ἐντεῦθεν, ἐν Κρήτης — immensus ἀμετρος, ἀπειρος — croceus amictus κροκοειδῆς περιβολῆ.

2 digreditur, digredior ἀποχωρίζομαι ἐνταῦθα δὲ Υμέναιος ἀποχωρίζεται ἀπὸ τῶν ἀλλων θεῶν τῶν παραστάντων ἐπίσης εἰς τοὺς γάμους τοῦ Ἱφιδος· ἵδε κατωτέρῳ πραγματικὰς σημειώσεις.

3 tendit, tendo, τείνω, σπεύδω — et = ubi, ὅπου — Orphēa Ὁρφεία, τοῦ Ὁρφέως — nequiquam ματαίως· διατί nequiquam ἔξηγεται ἐν τοῖς ἀμέσως ἐπομένοις.

4 adfuit, adsum παραγίγνομαι, παρίσταμαι εἰς τι (ἐνταῦθα: εἰς τοὺς γάμους τοῦ Ὁρφέως καὶ τῆς Εὐρυδίκης) — sollemnia τὰ νόμιμα, τὰ εἰδισμένα.

5 laetus vultus εὔθυμος ὅψις — felix omen alriat., αἴσιον οἰωνὸν attulit, adfero φέρω μαζί μου.

6 tenuit ὑποκείμ. Hymenaeus — σύνταξον fax quoque usque fuit stridula lacrimoso fumo — fax ἡ δὲς (τοῦ ὑμεναίου) — usque καθ' ὅλον τὸ διάστημα (τῆς γαμηλίου πομπῆς) — stridulus-a-um τοῖς — δὲ κανονὸς λέγεται lacrimosus, διότι προκαλεῖ ἄφθονα δάκρυα, ὅταν προσβάλλῃ τοὺς ὁφθαλμούς.

7 nullus ignes invenit (ὑποκείμ. fax) motibus καὶ δὲν καρδιάθη ν' ἀποδώσῃ καμίαν φλόγα παρ' ὅλας τὰς κινήσεις.

8 exitus ἡ ἔκβασις τῶν γάμων τοῦ Ὁρφέως μετὰ τῆς Εὐρυδίκης — auspicio β' δρ. συγκρίσεως· ἔννοει τὸν οἰωνὸν τὸν κατὰ τὴν τελετὴν τῶν γάμων παραπορθέντα (στίχ. 4.7).

8-10 σύνταξον nam dum novā nuptā (Eurydice) comitatā turbā Naiadum vagatūr per herbas, occidit (παρακείμ.) recepto in talum dente serpentis — ragor (πλανῶμαι) περιπατῶ

—occido ἀποθνήσκω —recepto in talam dente serpentis δεχθεῖσα εἰς τὸν ἀστράγαλον ὅδόντα ὄφεως, δηχθεῖσα ὑπὸ...

β'. Πραγματικαί.

1 Inde Hymenaeus. Ὁ Υμέναιος, ὁ θεὸς τοῦ γάμου, εἶχε παραστῆ πρὸ μικροῦ εἰς τὸν ἐν Κρήτῃ τελεσθέντας γάμους τοῦ Ἰφιδος μετὰ τῆς Ἰάνθης (βιβλ. 9, 795-8). ἔκειθεν (inde) ἔρχεται εἰς τὴν Θράκην καλούμενος εἰς τὸν γάμους τοῦ Ὀρφέως μετὰ τῆς Εὐρυδίκης, οἱ δοποῖοι δύμως γάμοι προεσημάνθησαν δι' οἰωνῶν ἀπαισίων καὶ ὑπῆρξαν ὅχι εὐτυχεῖς, ὡς θὰ ἴδωμεν croceo amictu τὸν Ὑμέναιον ἐφαντάζοντο ἐνδεδυμένον μὲ κροκοειδῆ πέπλον· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ νύμφη ἐνεδύετο μὲ δύμοιον πέπλον καλούμενον ἐκ τοῦ ἐρυθροκιτρίνου χρώματός του *flammeum* ἢ *luteum*.

2 Cicōnes — Κίκονες λαὸς θρακικὸς παρὰ τὸν ποταμὸν Ἔβρον κατοικῶν.

3 Orphēa voce ὁ Ὀρφεὺς ἦτο μυθικὸς ἥρως τῆς Θράκης καὶ ποιητής, υἱὸς τοῦ Οἰάγρου καὶ τῆς Μούσης Καλλιόπης, ἐδρυτῆς φρησκευτικῶν ἐθίμων· διὰ τῆς λύρας του κατεκήλει καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα ὄντα, λίθους, δένδρα κλπ. Εἰς τὴν δύναμιν τῆς λύρας του πιστεύων κατῆλθεν εἰς τὸν Ἄιδην, ἵνα κάμψῃ τὴν Περσεφόνην καὶ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ζωὴν τὴν νεαρωτάτην, ὀλίγον μετὰ τὸν γάμους των, ἀποθανοῦσαν σύζυγόν του Εὐρυδίκην· καὶ ἐπέτυχε μὲν παρὰ τῆς Περσεφόνης τὴν ἄδειαν νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ζωὴν τὴν Εὐρυδίκην, ἀλλὰ μὴ τηρήσας μέχρι τέλους τὸν ὄρους. οὓς ἔθεσεν αὐτῷ ἡ Περσεφόνη, ἔχασε διὰ παντὸς πλέον τὴν σύζυγόν του.

vocatur κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν γάμων καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἐδέοντο τοῦ Ὑμεναίου νὰ παραστῇ εἰς τὸν γάμους καὶ μετάσχῃ τῆς γαμήλιον πομπῆς εὔθυμος, καλῶν καὶ διδηγῶν τὴν νύμφην εἰς τὸν οἶκον τοῦ νυμφίου.

4 sollemnia verba ἡσαν τὰ κατὰ τὴν γαμήλιον πομπὴν ἀδόμενα ἄσματα (*nuptialia carmina*) ἀπερ καὶ αὐτὰ ὑμέναιος ἐκαλοῦντο.

5 laetos vultus ἔητῶς ἐν τῷ ἄσματι τοῦ ὑμεναίου ηὔχοντο νὰ ἔλθῃ οὗτος *laetus*, μὲ ἐστεμένους δι' ἀνθέων τὸν κροτάφους (*cinge tempora floribus*), φορῶν τὸν ἐρυθροκίτρινον πέ-

πλον (flammeum cape) καὶ ὁμοίου χρώματος ὑποδήματα (luteum pede soccum), καὶ ἐν τῇ χειρὶ δᾶδα κρατῶν καὶ σείων αὐτὴν (manu pineam quate taedam).

6 fax ἡ χρῆσις δάδων (faces, taedae) κατὰ τὴν γαμήλιον πομπὴν εἶναι πολὺ ἀρχαία, καὶ τὴν ἀρχικὴν αἰτίαν ἔχει ὅτι ἡ πομπὴ κανονικῶς ἐγίνετο μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ ἥδη νυκτὸς οὔσης καὶ ἀφ' οὐ προηγουμένως παρετίθετο δεῖπνον, ἡ cena nuptialis, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς τῆς νύμφης. Ἐκράτουν δὲ δᾶδας οἱ προπορευόμενοι τῆς νύμφης ἀμφιθαλεῖς παῖδες, καὶ ἄλλοι παῖδες τῆς δίλης πομπῆς προπορευόμενοι. Τὰς δᾶδας αὐτὰς ἔκινουν συνεχῶς (manu pineam quate taedam) ἐπιδιώκοντες, ἵνα πάντοτε ἡ φλὸξ αὐτῶν εἶναι ζωηρά, ὅπερ ἡτο καλὸς οἰωνός. "Αν ἔλειπεν ἡ εὐθυμία κατὰ τὴν γαμήλιον πομπὴν, ἀν αἱ δᾶδες ἔτριζαν (stridula fax) καὶ ἔκάπνιζαν (lacrimoso fumo usque fuit) οὐδὲ ἀνέδιδον κινούμεναι λαμπρὰν φλόγα (nullosque invenit motibus ignes), τοῦτο ἡτο κακὸς οἰωνὸς διὰ τὴν εὐτυχίαν τῶν νυμφευομένων.

9 Naiades—Ναϊάδες ἢ Ναΐδες ἢ Νηί(ά)δες ἥσαν νύμφαι τῶν πηγῶν, λειμώνων, δασῶν... ἐλούοντο ἐν ταῖς πηγαῖς, ἥδον, ἔχόρευον... ἥρχοντο εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ θνητῶν ἀνθρώπων, ἄλλοτε μὲν εἰς εὐτυχίαν τούτων, ἄλλὰ συνηθέστερον εἰς δυστυχίαν, διότι κατακηλούμενοι ὑπὸ τῶν νυμφῶν οἱ ἀνθρώποι παρεπλανῶντο εἰς ὅλεθρον· (τοιαύτῃ ἰδέᾳ διατηρεῖται ἀκόμη παρὰ τοῖς ἀπλοῖς ἀνθρώποις εἰς τοὺς μύθους τοὺς δρόποις διηγοῦνται διὰ Νεράϊδες καὶ νεραϊδοπαραμένους κἄ. ὅμ.). Ἐνταῦθα αἱ Ναϊάδες ἀποτελοῦν τὴν ἀκολουθίαν τῆς Εὑρυδίκης (comitata turbā Naiadum).

11-39

a'. Γλωσσικα.

11-13 σύνταξον Quam (novam nuptam) postquam Rhodopeius vates satis deflevit ad superas auras, ne non temptaret et umbras, est ausus descendere Taenaria porta ad Styga—defleo ad superas auras θρηνῶν ἀπευθύνομαι πρὸς τὰς αὔρας τοῦ ἀνω κόσμου. Οἱ θρῆνοι διὰ τοιαύτας ἀνεπανορθώτους συμφορὰς ἀπευθύνονται πρὸς τὸν αἰθέρα, πρὸς τὰς αὔρας, πρὸς τὸν ἀέρα πρβλ. Σοφ. Ἡλέκτ. 86 κὲ.—ne non

temptaret et umbras ἵνα μὴ ἀφῆσῃ ἀδοκιμάστους καὶ τὰς σκιὰς τῶν νεκρῶν, ἵνα (πε non—ut) δοκιμάσῃ καὶ τὰς σκιὰς τῶν νεκρῶν, ἢ μᾶλλον τοὺς ἀρχοντας τοῦ "Αἰδου μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἴσως θὰ δυνηθῇ νὰ κάμψῃ αὐτοὺς καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ζωὴν τὴν σύζυγόν του.

14 per dià μέσου—populos leves=umbras leves κούφας σκιὰς—simulacula functa sepulcro εἴδωλα τῶν νεκρῶν [οἱ δοποῖοι ἔξεπλήρωσαν τὴν νόμιμον ταφὴν] διὰ τοὺς δοποίους ἔξετελέσθη ἡ νόμιμος ταφή, ἀνευ τῆς δοποίας ἡ σκιὰ τοῦ ἀποθανόντος δὲν ἦτο δεκτὴ εἰς τὸν "Αἰδην.

15-16 σύνταξον (Orpheus) adiit Persephonēn dominumque tenentem inamœna regna umbrarum—adeo προσέρχομαι πρὸς... dominus tenens inamœna regna umbrarum περιγράφει (ἀντὶ νὰ ὀνομάσῃ) τὸν Πλούτωνα, τὸν βασιλέα τοῦ "Αἰδου καὶ σύζυγον τῆς Περσεφόνης.

16 pulsis—que ad carmina nervis καὶ ἀφ' οὗ ἐπλήξει τὰς χορδὰς τῆς λύρας του καὶ προσήρμοσε πρὸς τὸ ἄσμά του.

17 ait—canit, ψάλλει—ο positi... σύνταξον ο numina mundi positi sub terrā ὃ θεότητες τοῦ...

18 in quen ἐνν. mundum—reccidimus παρακείμ. τοῦ retido (ie cado) ἐπαναπίπτω προβλ... repello reppuli, refiero rettuli...—(ομη) quidquid mortale creamur πᾶν δὲ διμιουργούμεθα θνητόν, ὅλα τὰ θνητά, ἀνθρώποι, ζῷα...—τὸ mortale κατηγορ.

19 21 σύνταξον si licet (mihi), et si similis (me) vera loqui, positis ambagibus falsi oris, (dico vobis), non descendи huc, ut viderem opaca Tartara—ambages of περίδρομοι, αἱ περιστροφαὶ—positis... oris θέσα; κατὰ μέρος τὰς περιστροφὰς πλαστοῦ λόγου.. χωρὶς νά σας πῶ φέματα δ 'Ορφεὺς ἔρχεται ἀμέσως, ἀνευ περιστροφῶν, εἰς τὸ αἴτημά του δὲν ζητεῖ νὰ προδιαθέσῃ ὑπὲρ ἔαντοῦ τοὺς βασιλεῖς τοῦ "Αἰδου πλάττων φευδεῖς λόγους τοὺς λέγει συντόμως : εἰς τὰ ἀνήμα τοῦ "Αἰδου βασίλεια μὲ ἔφερεν ἡ ἀνάγκη.

21-22 σύνταξον nec (descendi) uti vincirem villosa colubris terna guttura Medusei monstri—colubris ἀφαιρετ. δργαν. εἰς τὸ villosa—terna guttura villosa colubris of

τρεις (φάρυγγες) τράχηλοι οι ὁδόντες λαχνώδεις, μαλλιαροί, διεθέσεων (δχι διὰ τριχῶν).

23 causā viae (meae est) coniunx—viae (meae)=descensus mei τῆς καταβάσεώς μου εἰς τὸν "Αἰδην—calcata vi-pera πατηθεῖσα ὑπ' αὐτῆς ἔχιδνα.

24 abstulit ὑποκείμ. vipera, aufero, abstuli... ἀφαιρῶ—crescentes annos (coniugis=crescentem vitam) τὴν ζωὴν ἡ ὅποια εἶχεν ἀκόμη πολλὴν προθεσμίαν νὰ αὗξῃσῃ, ἀφ' οὗ ἡτοτόσον νέα ἡ Εὑρυδίκη,

25 σύνταξον volui posse pati—nec... negabo=et temptavi posse pati.

26 vicit Amor ὑπερίσχυσε τῆς θελήσεώς μου καὶ τῆς προσπαθείας μου ἡ πρὸς τὴν Εὑρυδίκην μου ἀγάπη, δ "Ερως δ συνδέσας με πρὸς αὐτήν.—Σύνταξον deus hic (Amor) et bene notus superā in orā—superā ora δ ἄνω κόσμος.

27 σύνταξον dubito an (deus hic notus) sit et hic... (ἀμφιβάλω) δὲν γνωρίζω ἀν...—auguror τεκμαίρομαι, ἀγομαι νὰ πιστεύω ὅτι...

28 σύνταξον si-que fama veteris rapine non est men-tita—vetus rapina εἶναι ἡ παλαιά, ἡ πρὸ πολλῶν αἰώνων γενομένη ἀρπαγὴ (τῆς Περσεφόνης ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος)—men-tior ψεύδομαι.

29—31 σύνταξον ego per haec loca, plena timoris, per hoc ingens Chaos (per)—que silentia vasti regni, oro, re-texite Eurydices (meae) properata fata.

per... ἐν δόνοματι τῶν... silentia altiar. πληθ. τοῦ οὖσια-στικοῦ silentium-i—fata=mors—retexite, retexo ἀναλύω τὸ ὑφασμένον(δῶς ἔκαμνεν ἡ Πηγελόπη τοῦ Ὁδυσσέως, ἵνα παρατείνῃ τὸν χρόνον),ξεϋφαίνω,μεταφορικῶς γενόμενόν τι ἀνακαλῶ.

32 omnia debentur vobis (προβλ. στίχ. 18 in quem recidimus quidquid mortale creatur)· ἡ ἔννοια εἶναι: δὲν ἔχετε τίποτε νὰ κάστε ἀφ' οὐ πάντως ἴδιοι σας εἴμεθα ὅλοι—morati ὑποκείμ. nos, mortales — moror βραδύνω, ἔρχομαι ἀργότερα.

33 serius aut citius ἀργότερον ἡ ἔνωρίτερον—properamus ad unam sedem, δηλ. ταύτην ἐδῶ τοῦ "Αἰδου — proprio σπεύδω — sedes-is ἔδρα, διαμονή.

35 longissima = infinita.

36 haec δηλ. Eurydice—cum peregerit τετελ. μέλ. ἀφ' οὗ
θὰ ἔχῃ... perago διάγω, ζῶ—matura κατηγ., ώριμος ν' ἀπο-
θάνη, δηλ. senex — iustos annos δίκαια, σωστά, δσα πρέπει
νὰ ζήσῃ ἔτη.

37 iuris vestri erit (φράσις νομική) θὰ εἶναι ἡ ἴδική σας,
τῆς ἔξουσίας σας — pro munere poscimus usum (ἐπίσης νο-
μική φράσις) ὡς δωρεάν, ὡς χάριν ζητοῦμεν μόνον (ἐπὶ ώρι-
σμένον χρόνον) χρησιν, ὅχι παντοτεινὴν κτῆσιν.

38 quod si ἀν δὲ — nego = non do — veniam (Eurydicae,
ut in vitam redeat, ut reviviscat) τὴν ἄδειαν (νὰ ἐπανέλθῃ
εἰς τὴν ζωὴν) pro coniuge (me) χάριν (ἔμοι) τοῦ συζύγου.

38-39 σύνταξον certum est mihi (me) nolle redire ἐνν. in
mundum snper terram positum —leto ἀφαιρ. ἀναγκ. αἰτίου.

β'. Πραγματικα.

11-12 Rhodopeius vates λέγεται ὁ Ὁρφεὺς ἐκ τοῦ ὄρους
τῆς Θράκης Ροδόπης, Rhodopeius = Threicius.

13 Styx — Στὺς ἐκ τῶν ποταμῶν τοῦ Ἀιδου (ἄλλοι ὁ Ἀχέ-
ρων, ὁ Πυριφλεγέθων, ὁ Κωκυτὸς) — Taenaria porta οἱ ἀρ-
χαῖοι Ἑλληνες καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἐπίστευον ὅτι ἐν Ταινάρῳ
ὑπῆρχε στόμιον (porta) δι' οὗ κατέβαινον ζῶντες εἰς τὸν Ἀι-
δην· δι' αὐτοῦ κατέβῃ ὁ Ἡρακλῆς καὶ ἄλλοι.

21-2 Medusaeum monstrum εἶναι ὁ τρικέφαλος (terna
guttura) κύων Κέρβερος, διότι ἡτο υἱὸς τοῦ Τυφάονος καὶ τῆς
Ἐγίδνης, ἡ δὲ Ἐγίδνα ἐλέγετο θυγάτηρ τοῦ Χρυσάροος, τοῦ
ἐκπηδήσαντος ἐκ τοῦ αἷματος τῆς Μεδούσης, δτε ταύτης ὁ
Περσεὺς ἀπέκοψε τὴν κεφαλήν.

vincire... δι' αὐτοῦ ὑπαινίσσεται ὁ Ὁβίδιος τὴν εἰς Ἀι-
δου κατέβασιν τοῦ Ἡρακλέους, ἵνα κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ Εὐ-
ρυσθέως φέρῃ ἐκεῖθεν δέσμιον τὸν Κέρβερον (ἀθλος δωδέκατος).

40-52.

α'. Γλωσσικα.

40-41 Talia dicentem... flebant animae τοιαῦτα ἄδοντα
καὶ τὰς χορδὰς κρούοντα πρὸς τὸ ἄσμα(ἀκούονται αὐτὸν) ἐθρή-
νουν αἱ ἄνευ αἷματος ψυχαὶ κατὰ τοὺς λόγους τοῦ ποιητοῦ
συνεκινήθσαν καὶ αὗτοὶ οἱ νεκροὶ ἐκ τοῦ ἄσματος τοῦ Ὅρ-
φεως καὶ ἐσταμάτησαν πρὸς στιγμὴν καὶ αἱ τιμωρίαι ἐκείνων
οἱ ὅποιοι ἀδιακόπως ἐτιμωροῦντο.

42 captavit, capto ζητῶ νὰ πιάσω — stupuit, stupesco ἐκπλήττομαι καὶ ἵσταμαι ἀκίνητος — orbis ὁ κύκλος, ὁ τροχός.

43 carpsēre, carpo (δρέπω) κατασπαράττω — vacarunt, vaco ἀπαλλάσσομαι (πρὸς στιγμήν), σταματῶ (ἀπὸ) τὴν τιμωρίαν μου.

45-46 σύνταξον fama et tum primum lacrimis maduisse genas Eumenidum victarum carmine (Orphei) — lacrimis ἀφαιρ. ἀναγκ. αἰτίου, ἐκ... — maduisse τοῦ madesco, ὑγραίνομαι — genae αἱ παρειαί.

46 regia coniunx ἡ Περσεφόνη.

47 sustinet negare ὑποκτίμ. regia coniunx καὶ qui regit ima, ὁ Πλούτων, sustineo negare βαστῶ, ἀντέχω ν' ἀρνηθῶ — (ei Orpheo) oranti ἡ δοτ. ἐκ τοῦ negare.

48-49 σύνταξον illa (Eurydice) erat inter umbras recentes et incessit passu tardo de vulnere — recentes umbrae αἱ σκιαὶ τῶν προσφάτως ἀποθανόντων — incedo passu tardo προχωρῶ, βαδίζω μὲ βῆμα βραδὺ — de vulnere ἔνεκα τοῦ τραύματος, προβλ. στίχ. 10 in talum serpentis dente recepto.

50 hanc, δηλ. Eurydicem — et legem καὶ τὸν (νόμον) ὅρον.

51-52 ne... futura οὔτος εἶναι ὁ ὄρος δν μετὰ τῆς συζύγου ἔλαβεν ὁ Ὁρφεὺς — flectō recto mea lumina γυρίζω ὀπίσω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἵνα ἔδω τὸν ἀκολουθοῦντά με.

donec exierit Avernas valles παρὰ ἀφ' οὗ θὰ ἔχῃ... — exeo ἔξερχομαι ἀπὸ... — Avernae valles αἱ τοῦ Ἀιδου κοιλάδες, δ "Αἰδης.

β'. Πραγματικαὶ.

41 Tantalus ὁ Τάνταλος, πλούσιος βασιλεὺς τῆς περὶ τὸ δόρος Σίπυλον Φρυγίας, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Πλουτοῦς, πατήρ τοῦ Πέλοπος καὶ τῆς Νιόβης. Ἐπειδὴ ἡτο προσφιλῆς εἰς τοὺς θεούς ἡξιώθη τῆς τιμῆς νὰ μετέχῃ τῶν ἐν Ὀλύμπῳ δείπνων καὶ συμβουλιῶν, ἀλλ' ἐπαρθεὶς διὰ τὴν τιμὴν ταύτην καὶ ἀσεβήσας πρὸς γοὺς θεοὺς ἐκρημνίσθη εἰς τὰ Τάρταρα καὶ ἔκει ἐτιμωρεῖτο αἰώνιως διὰ τῆς ἔξης τιμωρίας. Κατείχετο ὑπὸ μεγίστης πείνης καὶ δίψης, ἀν καὶ εὐρίσκετο μέχρι τῶν γονάτων ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν δὲ αὐτοῦ ἀμέσως ἐκρέμαντο κλάδοι δένδρων γεμάτοι ὠδίμων καρπῶν καὶ ὅτε μὲν ἐπεχείρει νὰ δρέψῃ καρποὺς ἀπὸ τῶν κλάδων, ἀνεμος σφοδρὸς ἀνύψου αὐτοὺς

εἰς δυσθεώρητον ὑψος, ὅτε δὲ ἔκυπτε ν' ἀντλήσῃ διὰ τῶν χειρῶν τους ὕδωρ, ἐχάνετο τοῦτο βυθίζόμονον ὑπὸ τοὺς πόδας του (unda refuga).

42 Ixionis orbis ὁ τοῦ Ἰξίονος τροχός, ἵδε σελ. 52 στίχ. 613

43 nec carpsēre iecur volucres ὑπαινίσσεται τὸν γίγαντα Τιτύον, ὃστις ἐπιχειρήσας νὰ προσβάλῃ τὴν Λητὰ ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς, τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, τοξεύθεις. Ἄλλὰ δὲν ἥρκεσεν ἡ τιμωρία του αὐτη̄ καὶ ἐν ᾧ Αἰδου δύο γῆπες κατέτρωγον διαρκῶς τὸ ἥπαρ ἀνανεούμενον (volucres iecur carpsēre) αὐτοῦ ἐξηπλωμένου ἐκτάδην ἐπὶ ἐννέα πλ. θρα.

44 Belides — Βηλίδες, αἱ Δαναΐδες, ὧν ὁ πάππος ἐκαλεῖτο Βῆλος, (πατὴρ τοῦ Αἰγύπτου, τοῦ Δαναοῦ κἄλλ.) αἱ Δαναΐδες αὗται, διότι ἐφόνευσαν τοὺς συζύγους των, υἱοὺς τοῦ Αἰγύπτου, κατὰ τὴν πρώτην νύκτα τοῦ γάμου των, ἐτιμωροῦντο ἐν ᾧ Αἰδου, ὑποχρεωθεῖσαι νὰ ἀντλῶσι διὰ ὑδριῶν (urnis) εἰς πίθον ἀπύθμενον.

Sisyphus — Σίσυφος ὁ πανουργότατος τῶν ἀνθρώπων, μυθικὸς ἴδρυτὴς καὶ βασιλεὺς τῆς Ἐφύρας (τῆς ὑστερον Κορίνθου) διότι προέδωκεν εἰς τὸν ποταμὸν Ἀσωπὸν τὴν ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀπαγωγὴν τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀσωποῦ Αἰγίνης, ἐτιμωρεῖτο ἐν ᾧ Αἰδου κυλίων ἀενάως λίθον μέγαν (saxum) ἀπό τινος κοιλάδος πρὸς τὴν κορυφὴν ὅρους, ἐκ τῆς ὅποιας ὅμως κορυφῆς ὁ λίθος ὠλίσθαις πάντοτε κυλιόμενος πάλιν εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος.

51—52 Avernae valles : Οἱ Ἑλληνες ὀνόμαζον Ἀօρνον (αστερητ. καὶ ὅρνις) λίμνην ἡ χάσμα γῆς, ἐκ τοῦ ὅποιου ἀναπέμποντο τόσον θανατηφόροι ἀναθυμιάσεις, ὥστε πᾶν πτηγὸν (ὅρνις) ὑπεράνω αὐτῶν πετόμενον νὰ καταπίπῃ νεκρόν· ἐντεῦθεν συνεδέθη τὸ ὄνομα Ἀօρνος — Avernus μὲ τὸν Ἀιδην καὶ ἐθεωρήθησαν τοιαῦτα χάσματα γῆς ὡς καταβάσεις εἰς τὸν Ἀιδην, ἢ ὡς λίμναι τοῦ Ἀιδου, ἢ καὶ ὡς ὁ Ἀιδης αὐτός.

53-63.

α'. Γλωσσικα.

53 carpitur διατρέχεται μετὰ σπουδῆς, ὑποκείμ. acclivis trames ἀνωφερῆς (ἀπὸ τοῦ κάτω κόσμου πρὸς τὸν ἄνω) τρίβος, ὁδός — carpitur παθητ. διαθ. ποιητ. αἴτ. ab Orpheo et Eurydicā — per muta silentia διὰ μέσου τῆς ἀφώνου σιγῆς (πλεονασμός).

54 caligine opacā densus ὑπὸ πυκνοῦ (σκιώδους) ζόφου κατασκεπής, κατασκότεινος.

55 nec καὶ δὲν — σύνταξον nec afuerunt procul (a) marginē summae telluris καὶ δὲν ἡσαν μακρὰν ἀπὸ τὸ κράσπεδον (τὸ δριον) τῆς ἀνωτάτης γῆς, δηλ. τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς παρατηρητέα ἐνταῦθα ἢ ἔνεκα τοῦ μέτρου βραχύτης τῆς παραληγούσης τοῦ afuerunt — summae telluris = summae partis telluris.

56 hic χρον. τότε — ne dificeret, ἐκ τοῦ metuens = φοβούμενος μὴ (ἢ Εὑρυδίκη) ἀποκάμη καὶ μείνῃ δπίσω τὸ metuens είναι χρόνου παρατατικοῦ (ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο ἢ ἐφοβήθη), καὶ διὰ τοῦτο ἐτέθη ἐν τῇ ἐξηρτημένῃ προτάσει (πλαγ. ἔρωτ.) ne dificeret παρατατικός.

57 amans αἰτιολογ. μετοχ. — διότι τὴν ἡγάπα, ἀπὸ ἀγάπην protinus παρευθεὶς — relapsa est, relabor ὅλισθαίνω δπίσω (κάτω εἰς τὸν "Αἰδην).

58 ὑποκείμ. τοῦ tendens, certans, arripit είναι Eurydice — certans ἀγωνιζομένη, προσπαθοῦσα.

59 cedentes auras τὰς ἀποχωρούσας, ἐκ τῶν χειρῶν τῆς ἐκφευγούσας αὔρας, τὰς κενὰς αὔρας.

60 iterum moriens δευτέραν φορὰν... σύνταξον nihil (nec ...quidquam) est questa de coniuge suo — queror de coniuge meo παραπονοῦμαι ἐναντίον τοῦ συζύγου μου.

61 συμπλήρωσον: quid enim quereretur si quereretur, nisi se amatam (esse)? διότι τί... παρὰ ὅτι ἡγαπήθη (ὑπ' αὐτοῦ); ἄλλη αἰτία τοῦ δευτέρου θανάτου τῆς δὲν ἦτο, παρὰ αὐτῇ.

62 supremum vale, τὸ ὕστατον χαῖρε — quod... auribus acciperet (ῆτο τόσον ἀσθενὲς τὸ vale ἐκεῖνο) διστε τοῦτο πλέον μόλις ἐκεῖνος νὰ δυνηθῇ ν' ἀκούσῃ — auribus accipere = audire.

63 revoluta est, revolvor κυλίομαι, κατάπιπτω πάλιν (εἰς τὸν "Αἰδην).

63-77

α'. Γλωσσικά.

64 stupuit, stupesco μένω κατάπληκτος — gemina nece ἀφαιρ. ἀναγκ. αἰτ. — gemina ἵδε στύχ. 60 iterum moriens.

65 66 σύνταξον quam (stupuit ille homo) qui timidis vidi tria colla canis medio (collo) portante catenas ἀντὶ quorum (trium collorum) medium portabat catenas.

66-7 σύνταξον quem (hominem) non pavor ante reliquit, quam natura prior (reliquit) τὸν δόποιον ἀνθρωπον οὐχὶ ὁ φόβος πρότερον κατέλιπεν ἢ ἡ (ἀνθρωπίνη) φύσις προτέρα.

Ἐνταῦθα συνεχωνεύθησαν δύο διάφοροι συντάξεις: quem non
pavor ante reliquit quam natura (ipsa sua) καὶ quem prior
natura (sua) reliquit, quam pavor.

67 saxo oborto per corpus καθ' ὅσον διὰ μέσου τοῦ σώματός του ἀνεφάνη βράχος, ἀπελιθώθη δηλ. ὁ ἄνθρωπος ἔκεινος—oborior ἀναφύομαι, φυτρώω, ἀναφαίνομαι.

68-70 σύνταξον (non aliter stupuit Orpheus quam) et (—que qui-que) Olenos, qui traxit in se crimen vuluitque videri esse nocens, tuque, infelix Lethaea...

70 iunctissima pectora παράθεσις εἰς τὸ Olenos καὶ Lethaea οἴτινες εἰσθέ ποτε διὰ στενωτάτης μεταξύ σας ἀγάπης συνδεδεμέναι καρδίαι.

71 nunc (estis) lapides...

72 orantem (τὸν Ὁρφέα) volentemque frustra iterum transire (portam Taenariani στίχ. 13)—portitor ὁ πορθμεύς, ὁ Χάρων—arcuerat, arceo ἀπείργω, ἐμποδίζω.

73 ταῦτη ἐν τούτοις—ille, Orpheus—septem diebus ἐπὶ αἰτιατικῆς μόρνης ἦ μετὰ τῆς προθ. per.

74 squalidus πιναρός, ὁυπαρός· ἐπειδὴ δὲ οἱ πενθοῦντες παραμελοῦν ἑαυτοὺς καὶ κατὰ τὴν περιβολὴν καὶ κατὰ τὴν ἄλλην περιποίησιν τοῦ σώματος καὶ γίνονται αὐχμηροί, ὁυπῶντες squalidi, sordidi... συνέπεσον αἱ δύο σημασίαι τοῦ πενθοῦντος καὶ τοῦ ὁυπῶντος, ὥστε αἱ λλ. sordidus squalidus νὰ είναι συνώνυμοι μὲ τὰς λλ. maestus, tristis τεθλιμένος, πενθῶν.

in ripa ἐπὶ τῆς ὅχθης τῆς Σινγός (στίχ. 13)—sine munere Cureris ἄνευ τοῦ δώρου τῆς Δήμητρος, δηλ. τοῦ σίτου, τοῦ ἀρτου, ὥστε ἔμενεν ἀσιτος, νηστικός.

76 cura, dolor (animi), lacrimae ὑποκείμ. alimenta κατηγ.—cura ἐνταῦθα θλῖψις, συνώνυμον μὲ τὸ dolor.

76 σύνταξον questus deos Erebi esse crudeles, recipit se in altam Rh... παραπονεθεῖς ὅτι... — se recipere ἀναχωρεῖν, ἐπανέρχεσθαι.

77 pulsum aquilonibns τὸν ὑπὸ τῶν (βορείων) ἀνέμων κλητητόμενον.

β'. Πραγματικα.

65-66 tria colla canis (πρβλ. στίχ. 22 terna Medusaei guttura monstri) ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα ὁ Ὁβίδιος τὴν ἀπολί-

θωσιν (στίχ. 67 *saxo per corpus oborto*) ἀνθρώπου τινός, μὴ γνωστοῦ ἡμῖν ἐξ ὀνόματος, ὅστις ἔμφοβος (στίχ. 65 *timidus*) εἴλε τὸν κύνα Κέρθερον, ὅτε αὐτὸν ὁ Ἡρακλῆς ἔφερεν ἐκ τοῦ "Αἰδου καὶ τὸν ἐπέδειξεν εἰς τὸν Εὐρυσθέα.

69-70 Olenos-Lethaea καὶ περὶ τῶν δύο τούτων προσώπων οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν, εἰμὴ δσα λέγει ὁ Ὁβίδιος. Ἡ Ληθαία, σύζυγος τοῦ Ὀλένου φαίνεται ὅτι εἶχε καυχηθῆ διὰ τὴν ὠδαιότητά της (*confisa figurae suae*) καὶ ἵσως παρέβαλεν ἑαυτὴν κατὰ τὴν ὠδαιότητα πρὸς θεάν τινα καὶ ἐτιμώρηθη μετὰ τοῦ συζύγου θελήσαντος ἀντὶ τῆς συζύγου νὰ τιμωρηθῇ αὐτὸς ἢ νὰ συμμετάσῃ τῆς τιμωρίας (*in se crimen traxit voluitque videri Olenos esse nocens*).

77 Rhodopen-Haemum ἡ Ῥοδόπη εἶναι ἐν τῇ Θράκῃ ἐκ τεινομένη πέραν τοῦ Νέστου ποταμοῦ-ὅ Αἷμος πολὺ βορειότερον μεταξὺ Ἀνατολ. Ῥωμυλίας καὶ Βουλγαρίας· ἀπὸ τοῦ Αἵμου λεγομένου μὲ νεώτερον ὄνομα *Βαλκανία* λέγεται ἡ χερσόνησος Βαλκανική, περιλαμβάνουσα ὅλα τὰ *Βαλκανικὰ* κράτη, Ἑλλάδα, Σερβίαν μετὰ τοῦ Μαυροβουνίου, τῆς Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης, καὶ τὴν Βουλγαρίαν μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας.

(Ο 'Ορφεὺς ἀφ' οὐ πολὺν χρόνον ἐπένθησε τὴν Εὐρυδίκην του, ὃστερον ἀνοβαίνει ἐπὶ τινος ὁροπεδίου καταπρασίνου ὑπὸ χλόης, ἀλλὰ ἀδένδρου, καὶ ἔκει καθίσας τείνει καὶ πάλιν πενθίμους τὰς χορδὰς τῆς λύρας του εἰς τὸ ὄσμα αὐτοῦ κινοῦνται πανταχόθεν πολλὰ δένδρα εἰς τὸ μέρος ἔκεινο καὶ καθιστῶσιν αὐτὸν κατάσκιον. Ἐκ τῶν κινηθέντων δένδρων ἥτο καὶ ἡ κυπάρισσος, ἡ δποία πρότερον ἥτο νέος Κυπάρισσος, οὐ τὴν τύχην ἀφηγεῖται ὁ Ὁβίδιος ἔφεξῆς, ἀπὸ στίχου 106-142).

106-125.

a'. Γλωσσικα.

106 adfuit, adsum προσέρχομαι, παρίσταμαι—*huius turbae* εἰς αὐτὸν τὸν ὅμιλον (τῶν πολλῶν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο κινηθέντων δένδρων)—*cypressus metas imitata* ἡ κυπάρισσος ἡ κωνοειδῆς (κατὰ λέξιν: ἡ κυπ. ἡ τοὺς κώνους μιμηθεῖσα ὡς πρὸς τὸ σχῆμα, ἡ τὸ σχῆμα τῶν κώνων λαβοῦσα).

107 deo ab illo ποιητ. αἰτ. εἰς τὸ dilectus ἀγαπηθεῖς ὑπὸ...

108 qui (deus)... temperat ὅστις... ὁνθμίζει, τινει—nervis ἀφαιρ. δργαν.—*nervum-i* τὸ νεῦρον, ἡ χορδή. Ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ περιγράφεται ἀντὶ νὰ ὀνομασθῇ, ὁ θεὸς Ἀπόλλων, πρβλ. καὶ στίχ. 1516 περιγραφὴν τοῦ Πλούτωνος.

109 111 σύνταξον παμque erat ingens cervus pumphis tenentibus arva Carthaea, praebebatque ipse suo ca-

piti umbras altas late patentibus cornibus.—nairque ἐπεξηγητ. —sacer κατηγορ.—tenantibus arva Carthaea=incolis arvorum Carthaeorum=cornibus (suis) late patentibus διὰ τῶν... τῶν εὐρέως (δίκην πλάδων δένδρων) ἄνω ἐκτεινομένων (ἀναπεπταμένων)—suo capiti δοτική χαριστική—altas umbras βαθεῖαν, μεγάλην σκιάν.

112 cornua (cervi) fulgeant auro—fulgeo auro λάμπω, ἀστράπτω ἐν χρυσοῦ (ἐνταῦθα ὑποδηλοῖ ὁ ποιητὴς ὅτι τὰ κέρατα τοῦ ἐλάφου ἡσαν ἐπιχρυσωμένα).

112-113 σύνταξον gemmalaque monilia demissa in armos pendebant tereti collo—monilia monile) περιδέραια—geminatus-a um ὁ λιθοκόλλητος, ὁ ἔχων πολυτίμους λίθους (gemmae)—monilia demissa in armos περιδέραια ἐροιμένα, κρεμασμένα εἰς τὰς ώμου πλάτας—demitto monilia κρεμᾶ, ἀφήνω νὰ κρέμανται περιδέραια—pendeo κρέμαμαι—tereti collo δοτ. χαριστ.—εἰς στολισμὸν τοῦ στρογγύλου τραχίλου, λαιμοῦ.

114 σύνταξον bulla argentea parvis loris vineta movebatur super frontem—parvis loris ἀφαιρετ. ὁργ. ὄνομαστ. ἐν. lōrum-i ἢ lōrus-i—vineta, vincio δένω.

115 parili aetate ἀφαιρ. ίδιοτ. = Ἰσης (μὲ τὸν ἔλαφον) ἥλικιας—nītebant, nīteo λάμπω.

116 auribus e geminis (pendentes) baceae ἐκ τῶν δύο ὤτων (κρεμάμενοι) μαργαρῖται—gemini-ae-a συνηθέτατα παρὰ ποιηταῖς—duo a-ο.

117 is-que δηλ. cervus.

118 celebro φοιτῶ—domos εἰς τὰς...

118-9 σύνταξον colla (sua) solebat praebere mulcenda quamlibet ignotis manibus—mulcenda (mulceo θωπεύω) σημ. σκοπόν, ἵνα τα...

120 σύνταξον sed tamen (cervus) erat gratus ante alios tibi, Cyparisse pulcherime Ceae gentis ὁ ἔλαφος ἣτο μὲν εἰς πάντας προσφιλής, ἀλλὰ προσφιλέστατος εἰς τὸν Κυπάρισσον—Ceae gentis= Ceae incolarum γενικὴ διαιρετικὴ εἰς τὸ pulcherrime.

121-122 σύνταξον tu (Cyparisse) ducebas cervum ad nova pabula, tu ducebas cervum ad undam liquidi fontis—pabulum-i βοσκή, νουή, δηλ. ὁ τόπος ἐν ῥήβοσκουν τὰ ποίμνια.

123 modo ὅτε μὲν—necetas, neceto (περι)πλέκω—varios flores πικοιλόχρωμα.

124 nunc νῦν δὲ (ὅτε δὲ)—in tergo ἐπὶ τοῦ νώτου (τοῦ ἔλαφου)—eques ως ἵππεύς, κατηγορ.—residens, resideo ἀνακάθημαι.

124-125 σύνταξον laetus huc et illuc frenabas molia ora (cervi) purpureis capistris—frenabas=frenis ducebas, ἔχα-

λιναγώγεις — purp. capistris ἀφαιρ. δογαν. — mollia ora τὸ φαλακόν, τὸ ἐνήνιον στόμα τοῦ ἔλαφου.

β'. Πραγματικά.

109 Carthaea arva είναι οἱ ἄγροι τῆς νήσου Κέας, τῆς δύοις μίᾳ πόλις ἐλέγετο *Καρθαία*, ἐξ αὐτῆς ἐπίθ. *Καρθαῖος* καὶ *Καρθῆιος*, λατιν. Carthaea, Carthaeus, Cartheius.

112-116 auro gemmata monilia, bulla argentea, parvis loris (purpureis), bacae ταῦτα ἡσαν κοσμήματα, μὲ τὰ δύοια δι Κυπάρισσος καὶ ἄλλοι νέοι καὶ νέαι τῆς νήσου Κέας εἶχον κοσμήσει τὸν ιερὸν ταῖς νύμφαις ἔλαφον. Οἱ γιγνώσκοντες ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν βίον τῶν σημερινῶν χωρικῶν Ἑλλήνων δὲν ἀγνοοῦν διτι αἱ χωρικαὶ νεάνιδες καὶ οἱ νεανίσκοι τὰ γεννώμενα ἀρνία, ἔριφια, μόσχους, πώλους καὶ ἄλλα ζῷα, ἢν εἶναι ὁραῖα καὶ προσφύλῃ εἰς αὐτούς, κοσμοῦν καὶ σήμερον τὰ κέρατα ἢ τοὺς τραχήλους αὐτῶν διὰ ποικίλων κοσμημάτων, ὅπως κάμνουν καὶ τῶν πόλεων ἀκόμη κορασίδες διὰ τὰ γατάκια ἢ τὰ σκυλάκια.

bulla ἥτο ἐν εἴδος medaillon, σχήματος φοειδοῦς ἢ στρογγύλου ἢ συνηθέστερον σχήματος καρδίας, κόσμημα πολλάκις χρυσοῦν (b. aurea), ἀργυροῦν (b. argentea), χρησιμεῦν καὶ ὡς φυλακτήριον κατὰ τῆς βασκανίας (fascinatio), ὃ τε συνηθέστερον ἔκαλετο amuletum ἢ καὶ [praebeium] πληθ. praebia. Καὶ σήμερον συνηθίζουν πολλοί καὶ παρ' ἡμῖν νὰ κρεμοῦν ὅχι μόνον ποικιλόμορφα medaillons, ἄλλα καὶ φυλακτήρια εἰς τὰ παιδία των (περὶ τὸν λαμπὸν) ἢ τὰ ζῷά των (περὶ τὸν τράχηλον ἢ κατὰ τὸ μέτωπον) τὰ δύοια δονομάζουν φυλαχτὰ ἢ (τουρκ.)χαϊμαλιά. Διὰ τοῦ parili aetate ὑποδηλοῦται ἡ συνήθεια νὰ κατασκευάζουν τὰς bullas ἐκείνας καὶ νὰ κρεμοῦν εἰς τὰ παιδία ἢ τὰ ζῷα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως, ὥστε εἶναι δυῆλικα μὲ αὐτά.

125 purpureis capistris πολλάκις οἱ χαλινοὶ (capistra-orum) καὶ σήμερον συνηθίζονται νὰ είναι μὲ ἔρυθροὺς ἴμαντας.

126-152.

α'. Γλωσσικά.

126-7 σύνταξον litorei-que catcri (γεν. ἐν.) concava brachia ferrebant solis vapore—litoreus cancer θάλασσιος καρκίνος, ὁ συνηθίζων νὰ ἔξερχεται εἰς τὴν ἀκτὴν (litus-oris) — concava bráccchia οἱ κοῖλοι βραγίονες—ferveo βράζω (ξμετάβ.) —vapor θερμότης, vapore ἀφαιρ. ἀναγκ. αἰτ.

128-9 σύνταξον fessus cervus posuit sua corpora in herbosā terrā et ducebat frigus ab umbrā arboreā—duco frigus ἀναπνέω δροσερὸν ἀέρα — ab umbrā arboreā ἀπὸ τῆς σκιᾶς τοῦ δένδρου, ὑπὸ τὸ δύοιον κατεκλίθη ὁ ἔλαφος.

130 σύνταξον hunc fixit iaculo acuto puer Cyparissus

imprudens—iac. acuto ἀφαιρ. δργαν. — imprudens ἀπρογόντος, ἄκων.

131-2 σύνταξον et ut vidit morientem saevo vulnere, statuit velle mori καὶ εὐθὺς ὡς..., statuo λαμβάνω ἀπόφασιν — velle mori νὰ θέλη νὰ ἀποθάνῃ, δηλ. δὲν ἥθελε νὰ ζῇ πλέον, ἥθελε ν' ἀποθάνῃ (ἀλλ' ὅχι αὐτεκτονῶν).

132-3 σύνταξον quae solacia (ποίους παρηγορητικοὺς λόγους) Phoebus non dixit!

133 ut... doloreret ἔξαρταται ἐκ τοῦ admonuit προέτρεψεν ίνα...—pro materia ἀναλόγως τοῦ (ἀπολεσθέντος) προσφιλοῦς δυντος· ὁ Ἀπόλλων ὑπέμνησεν εἰς τὸν Κυπάρισσον διτι δύσον προσφιλές ὅν καὶ ἀν ἥτο εἰς αὐτὸν ὁ ἔλαφος, δὲν ἔπειπε νὰ λυπήται τόσον, ὥστε νὰ ἐπιθυμῇ καὶ αὐτὸς νὰ ἀποθάνῃ!

134 tamen (παρ' ὅλας) ὅμως (τὰς νουθεσίας τοῦ Ἀπόλλωνος)—munus supremum... κατηγορ.=ῶς χρόνιν τελευταίαν.

135 hoc ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ut tempore lugeat omni.

136 egesto sanguine τοῦ αἵματός του ἔξαντληθέντος—per immenses fletus ἐκ τῶν ἀμέτρων, τῶν ὑπερβολικῶν θρήνων.

137 σύνταξον membra (eius) coeperunt verti in viridem colorem.

139 σύνταξον caesaries (coepit) fieri horrida ἡ κόμη ἥρχισε νὰ ἀνορθοῦται πρὸς τὰ ἄνω φρίττουσα — sumpto-que rigore καὶ προσλαβοῦσα (κρύος) ἀκαμψίαν.

140 σύνταξον (coepit) spectare gracili cacumine (διὰ τῆς ἔαδινῆς, τῆς ὑψηλῆς κορυφῆς της (sidereum caelum (τὸν ἀστερόεντα...).

141 ingenuit τοῦ ingemisco ἐπιστενάζω, ὑποκείμ. deus (Apollo)—lugebērē = lugeberis παθητ. lugeor θρηνοῦμαι, μὲ θρηνοῦν — nobis δοτ. ποιητ. αἰτίου.

β'. Πραγματικά.

126-7 διὰ τῶν ἐνταῦθα περὶ τοῦ καρκίνου λεγομένων ὑπαινίσσεται ὁ ποιητὴς τὴν κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ θέρους (μ. Ιούνιον) θέσιν τοῦ ἥλιου εἰς τὸ ζῷδιον τοῦ Καρκίνου.

142 lugebisque alios aderisque dolentibus διὰ τούτων ὑπαινίσσεται τὴν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι ἡμῶν διατηρουμένην συνήθειαν νὰ φυτεύουν παρὰ τοὺς τάφους τῶν νεκρῶν τὸ πένθιμον αὐτὸ δένδρον.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11 Ιουλίου 1928

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Κ.Δ.Π.

Πρός

τοὺς ἐκδότας κ. κ. Τιωάν. Δ. Κοιλλάρου καὶ Σίαν

Ἐχοντες ὅπ' ὅψει τὸ ἄριθμον 8 τοῦ νόμου 3438 περὶ διδακτικῶν βιβλίων καὶ τὴν ὅπ' ἀριθ. 3 τῆς 18 Μαΐου 1928 πρᾶξιν τῆς οἰκείας ἐπὶ τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων ἐπιτροπῆς ἐγχρίνομεν διὰ τὸ ἀπὸ σήμερον μέχρι τέλους τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1930—1931 χρονικὸν διάστημα τὸ ὑφέντον ἐκδοθὲν καὶ ὑπὸ Θεοφάνους Α. Κακορέδη συγγραφὲν διδακτικὸν βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκ τῶν Ὁβιδίου μεταμορφώσεων ἐκλογαί» εἰς ἐρμηνείαν ἐν τῇ Γ' τάξει τῶν Γυμνασίων μετὰ μαθητικῶν σχολίων ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐν μελλούσῃ ἐκδόσει τοῦ βιβλίου ἐπιφέρητε τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ὑποδεικνυομένας τροποποιήσεις.

Ο. Υπουργὸς
Κ. ΓΟΝΤΙΚΑΣ

Ο. Τμηματάρχης
Κ. Καμπέρης

Συνεπείᾳ τῆς ὅπ' ἀριθ. 51739 τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1926 πρᾶξεως τοῦ Υπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τῶν Θρησκευμάτων αὐξάνεται ἡ τελικὴ τιμὴ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῶν σχολείων τῆς μέσης καὶ δημοτικῆς ἐκπαίδευσεως κατὰ 20 % ἐφ' ὅσον ταῦτα μεταφέρονται ἐκ τῆς πόλεως, ἐν ἥξεδόθησαν, εἰς ἄλλας πόλεις.